स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA)

झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठान

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

तयार गर्ने

झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठान

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

२०८२

झिमरुक गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
भ्यागुते, प्यूठान

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

जलवायु परिवर्तन कार्ययोजना सम्बन्धमा

Ipas Nepal को सहयोगमा तयार पारिएको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले यस क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनले उत्पन्न भएका बहुआयामिक चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गरेको देखिन्छ। यस कार्ययोजनालाई अझ विशेष बनाउन यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकार (SRHR) को विचारशील समावेशीकरणको भूमिका रहेको छ, जुन सामुदायिक विकास र उत्थानशीलताको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो। यति हुँदाहुँदै पनि यसमा कसैको चासो रहेको पाइँदैन। यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकारलाई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा एकीकरण गरेर जलवायु अनुकूलन र जनस्वास्थ्य बीचको महत्वपूर्ण अन्तरसम्बन्ध माथि प्रकाश पारिएको छ। यस दृष्टिकोणले दिगो विकास हासिल गर्न स्वास्थ्यको महत्वपूर्ण भूमिकालाई मान्यता दिँदै हाम्रा रणनीतिहरू समग्र र समावेशी छन् भन्ने कुराको सुनिश्चितता गर्दछ। यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यको समावेशले समुदाय र समूहहरू, विशेष गरी महिला, किशोरकिशोरी र सीमान्तकृत जनसङ्ख्याको विशेष आवश्यकताहरू सम्बोधन गर्न मद्दत गर्नेछ। जसले गर्दा थप समतामूलक र उत्थानशील समुदायलाई निर्माण गर्न मद्दत पुग्छ।

Ipas Nepal को व्यापक फिल्डवर्क, स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको संलग्नता, र प्रमाणमा आधारित सिफारिसहरूले व्यवहारिक र अग्रगामी दुवै प्रकारको योजना तयार भएको छ। यसले यस गाउँपालिकालाई अनुकूलन क्षमता बढाउन, जलवायु सम्बन्धी जोखिमहरू कम गर्न र हाम्रा बासिन्दाहरूको समग्र स्वास्थ्य र कल्याणमा सुधार गर्न स्पष्ट मार्ग प्रदान गर्दछ। यस कार्ययोजनाको विकासमा Ipas Nepal ले अपनाएको सहभागितामूलक दृष्टिकोणबाट हामी विशेष प्रभावित छौं। योजना प्रक्रियामा सामुदायिक सदस्यहरू, स्थानीय नेताहरू र विभिन्न सरोकारवालाहरूलाई समावेश गरेर स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना सान्दर्भिक मात्र होइन यसले फाइदा पुऱ्याउने उद्देश्यले व्यापक रूपमा स्वीकृत र समर्थन गरेको छ भन्ने कुराको सुनिश्चित गरेको छ।

यस कार्यको प्रभाव कागजी प्रक्रिया भन्दा बाहिर फैलिएको छ। यसले हाम्रो समुदायलाई ज्ञानको साथै सशक्त बनाउँछ, स्वामित्वको भावनालाई बढावा दिन्छ, र दीर्घकालीन रूपमा यी पहलहरू कार्यान्वयन र दिगो बनाउन स्थानीय क्षमता निर्माण गर्दछ। यस कार्ययोजनाले प्रदान गरेको मार्गदर्शनले झिमरुक गाउँपालिका जनसङ्ख्याको स्वास्थ्य अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै जलवायु परिवर्तनका चुनौतीहरूको सामना गर्न अझ सक्षम हुनेमा हामी विश्वस्त छौं।

झिमरुक गाउँपालिकाको दिगो विकासमा तपाईंले गर्नुभएको असाधारण योगदानको लागि हामी Ipas Nepal र SMNF लाई फेरि पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं। हामी हाम्रो साझेदारीलाई जारी राख्न र हाम्रो समुदायलाई उत्थान र सशक्तिकरण गर्ने भविष्यका परियोजनाहरूमा सँगै काम गर्न तत्पर छौं।

झिमरुक गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय भ्यागुते, प्यूठान लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

....

पित बहादुर महतरा क्षेत्री
अध्यक्ष
झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठान

पित बहादुर महतरा क्षेत्री
(अध्यक्ष)

वेवसाइट: Jhimrukmun.gov.np इमेल:- jhimrukmun@gmail.com, info@jhimrukmun.gov.np

मन्तव्य

Ipas Nepal को सहयोगमा तयार पारिएको स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाले यस क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनले उत्पन्न भएका बहुआयामिक चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गरेको देखिन्छ । यस कार्ययोजनालाई अझ विशेष बनाउन यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य र अधिकार (SRHR) को विचारशील समावेशीकरणको भूमिका रहेको छ, जुन सामुदायिक विकास र उत्थानशीलताको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो । यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य र अधिकारलाई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा एकिकरण गरेर जलवायु अनुकूलन र जनस्वास्थ्य बीचको महत्वपूर्ण अन्तरसम्बन्ध माथि प्रकाश पारिएको छ । यस दृष्टिकोणले दिगो विकास हासिल गर्न स्वास्थ्यको महत्वपूर्ण भूमिकालाई मान्यता दिँदै हाम्रा रणनीतिहरू समग्र र समावेशी छन् भन्ने कुराको सुनिश्चितता गर्दछ । यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यको समावेशले समुदाय र समूहहरू, विशेष गरी महिला, किशोरकिशोरी र सीमान्तकृत जनसङ्ख्याको विशेष आवश्यकताहरू सम्बोधन गर्न मद्दत गर्नेछ । जसले गर्दा थप समतामूलक र उत्थानशील समुदायलाई निर्माण गर्न मद्दत पुग्छ ।

यस कार्यको प्रभाव कागजी प्रक्रिया भन्दा बाहिर फैलिएको छ । यसले हाम्रो समुदायलाई ज्ञानको साथै सशक्त बनाउँछ, स्वामित्वको भावनालाई बढावा दिन्छ, र दीर्घकालीन रूपमा यी पहलहरू कार्यान्वयन र दिगो बनाउन स्थानीय क्षमता निर्माण गर्दछ । यस कार्ययोजनाले प्रदान गरेको मार्गदर्शनले झिमरुक गाउँपालिका जनसङ्ख्याको स्वास्थ्य अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै जलवायु परिवर्तनका चुनौतीहरूको सामना गर्न अझ सक्षम हुनेमा हामी विश्वस्त छौं ।

झिमरुक गाउँपालिकाको दिगो विकासमा Ipas Nepal र SMNF ले गर्नुभएको असाधारण योगदान प्रती हामी हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं । हामी हाम्रो समुदायलाई उत्थान र सशक्तिकरण गर्ने सधैं तत्पर छौं ।

प्रमोद पोखेल (उपाध्यक्ष)

गाउँपालिका उपाध्यक्ष
झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठान

झिमरुक गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
भ्यागुते, प्यूठान
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

मन्तव्य

यस झिमरुक गाउँपालिकामा जलवायुजन्य तथा गैह्रजलवायुजन्य प्रकोपका कारण परेका असर तथा प्रभावहरु वर्षेनी वृद्धि भइरहेका छन्। नेपाल सरकारद्धारा पारीत स्थानीय अनुकुलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना, २०७६ अनुसार नेपालमा विशेष गरी १० विभिन्न क्षेत्रहरुमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्का कारण असर परेको छ भनी पहिचान गरेको छ। हाम्रो यस झिमरुक गाउँपालिकामा पनि यी १० वटा क्षेत्रहरुमा कस्तो खालको असर परेको छ र ती असरहरुसँग जुध्नका लागि क्षेत्रगत हिसाबले के कस्ता अनुकुलनका कार्यक्रमहरु गर्न सकिन्छ भनी जोखिम तथा संकटासन्न बस्ती, टोल, वडा र गाउँपालिकामा छलफल गरी यो कार्ययोजना ५ वर्षका लागि तयार गरीएको छ, यस कार्ययोजनालाई अझ विशेष बनाउन यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य र अधिकार (SRHR) को विचारशील समावेशीकरणको भूमिका रहेको छ, जुन सामुदायिक विकास र उत्थानशीलताको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो।।

यस गाउँपालिकामा पहिचान भएका मुख्य विपद्जन्य जोखिमहरुमा सुख्खा खडेरी, कृषि तथा पशुमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजातीको प्रकोप, पहिरो, वन्यजन्तुको असर, हावाहुरी, आगलागी, असीना, खोला र वाढीवाट कटान र चट्याङ्ग रहेका छन्। यहाँको समुदायको मुख्य जिविकोपार्जनको स्रोतको रुपमा कृषि रहेको छ। यी जोखिमहरुले कृषि तथा खाद्य सुरक्षा क्षेत्रमा धेरै असर पारेको देखिन्छ। त्यसैगरी वन, जैविक विविधता तथा जलाधार, जल तथा उर्जा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ, स्थानीय ग्रामीण बस्ती, जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन, उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार, पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा, लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीता, जीविकोपार्जन र सुशासन र जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकासका क्षेत्रहरुमा पनि असर परेको छ। यी क्षेत्रगत कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्नका लागि गाउँपालिकाका विषयगत शाखाहरु एवं यस गाउँपालिकामा कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैह्रसरकारी निकायहरु, नागरिक सञ्जाल, स्थानीय समुदायसँग सम्पर्क, समन्वय एवं सहकार्य गरिनेछ। त्यसैगरी यो कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाले गर्ने वार्षिक कार्यक्रहरुसँग मुलप्रवाहिकरण गर्दै लगिने छ।

यस गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजना कार्यान्वयनसँगै नियमित रुपमा अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्दै यसबाट आएका सिकाइहरुलाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ। यो कार्ययोजना कार्यान्वयनबाट यस झिमरुक गाउँपालिकाको स्थानीय समुदायको समानुकुलन क्षमतामा बृद्धि भई एक जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण हुने परिकल्पना गरिएको छ। यो परिकल्पना साकार पार्नका लागि स्थानीय समुदाय एवं सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग एवं सहकार्यलाई विशेष प्राथमिकताकासाथ अगाडि बढाइनेछ।

अन्तमा यो योजना तयारीको प्रक्रियामा सहजीकरण गर्ने Ipas Nepal र SMNF लाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं। हामी हाम्रो साझेदारीलाई जारी राख्न र हाम्रो समुदायलाई उत्थान र सशक्तिकरण गर्ने भविष्यका परियोजनाहरूमा सँगै काम गर्न तत्पर छौं तथा यो कार्ययोजना तयारीमा अहोरात्र खटिने यस पालिकाका जन प्रतिनिधीहरू, राजनैतिक दलहरू, शिक्षक, कर्मचारी, समाजसेवी, महिला, दलित, स्वास्थ्यकर्मी, सहजकर्ता लगायत सहभागी सम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरू प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

....

विकास के.सी.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठान

विकास के.सी.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयसूचि

शब्दावली v

योजनाको सारांश vii

परिच्छेद १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ स्थानीय अनुकूलन योजनाको औचित्य (भूमिका) ३

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु ३

१.४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बिच अर्न्तसम्बन्ध ४

परिच्छेद २ : भ्रिमरुक गाउँपालिकाको परिचय ५

२.१ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति ५

२.३ सामाजीक सांस्कृतिक विशेषताहरु ६

२.४ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था ६

२.५ शैक्षिक अवस्था ७

२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था ७

२.६.१ वन सम्बन्धि विवरण ७

२.६.२ जलश्रोत सम्बन्धी विवरण ७

२.६.३ वर्तमान भू-उपयोग तथा वर्गीकरण ८

२.७ भौतिक ९

२.७.१ गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्था १०

२.८ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था १०

परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रक्रिया ११

३.१ स्थानीय अनुकस्लन कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया ११

परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरु १३

४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि १३

४.२ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण १३

४.२.१ भ्रिमरुक गाउँपालिकाको औसत जलवायु १३

४.२.२ भ्रिमरुक गाउँपालिकाको तापक्रमको प्रवृति १४

४.२.३ भ्रिमरुक गाउँपालिकाको वर्षाको प्रवृति १५

४.३ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी १६

४.३.१ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन १६

४.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा १७

४.३.३ परिवर्तित मौसमी तथा प्रकोप पात्रो २९

४.३.४ प्रकोपको प्राथमिकिकरण ३२

४.३.५ जोखिमको रुपरेखा ३२

४.३.६ वडा जोखिम स्तरीकरण ३४

४.३.७ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान ३५

४.३.८ कार्यबोझ विश्लेषणः ३६

४.३.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण ३९

४.३.१० पालीकाको स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण ४४

परिच्छेद ५ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान ४५

५.१. गा.पा. मा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु ४५

५.१ अनुकूलन तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना ४६

५.२ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण ४८

परिच्छेद ६ः जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण ५६

६.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण ५६

६.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण ५७

परिच्छेद ७ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन ५९

परिच्छेद ८ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना ६०

सन्दर्भ सामग्री ६२

अनुसूचीहरु ६३

अनुसूची १ : फोटोहरु ६३

अनुसूची २ : स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको पदाधिकारीहरुको नामावली ६५

अनुसूची ३ : झिमरुक गाउँपालीका स्तरीय सथानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण अर्न्तगत परिचय तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम (भाद्र २६, २०८१) ६५

अनुसूची ४ : झिमरुक गाउँपालीका स्तरीय सथानीय अनुकूलन कार्ययोजना मस्यौदाको छलफल तथा अर्न्तक्रिया गोष्ठी ६६

अनुसूची ५ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी क्रममा सञ्चालन गरिएका वडा स्तरीय गोष्ठीको सहभागीको हाजिरी विवरण........ ६७

चित्रहरु:

चित्र १ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण बिचको अन्तरसम्बन्ध ४

चित्र २ झिमरुक गाउँपालिकाको प्रशासनीक नक्सा ५

चित्र ३ झिमरुक गाउँपालिकाकमा भएका नदीहरुको संजाल नक्सा ८

चित्र ४ झिमरुक गाउँपालिकाको भु-उपयोग नक्सा ९

चित्र ५ : लापा खाका तयारीको समग्र प्रक्रिया ११

चित्र ६: स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना विधि प्रक्रिया १२

चित्र ७: औसत तापक्रम तथा वर्षा (१९९५-२०२४) १४

चित्र ८ : सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको औसत तापमानको प्रवृत्ति १४

चित्र ९ : सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको श्रृतु अनुसारको औसत तापमानको प्रवृत्ति १५

चित्र १० : सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको वर्षाको प्रवृत्ति १५

चित्र ११ : सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको श्रृतु अनुसारको वर्षाको प्रवृत्ति १६

चित्र १२ : स्थानियहरुले तयार गरेको गाउँपालिकाको प्रकोप तथा स्रोत नक्शा १७

चित्र १३ : स्थानिय जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण मुलप्रवाहिकरण विधि प्रक्रिया ५६

तालिकाहरु

तालिका १ गाउँपालिका वडाहरुको क्षेत्रफल, जनसंख्या तथा घरधुरी ६
तालिका २ वर्तमान भूउपयोग सम्वन्धी विवरण ९
तालिका ३ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम १८
तालिका ४ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो ३०
तालिका ५ प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण ३२
तालिका ६ झिमरुक गाउँपालिकाको जोखिमको रुपरेखा ३२
तालिका ७ वडा जोखिमको जोडागत स्तरीकरण ३४
तालिका ८ सम्मूखता, संवेदनशिलता र अनूकुलन क्षमताको आधारमा संकटासन्न वडाका संकटासन्न वस्तिहरु ३४
तालिका ९ संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान ३५
तालिका १० कार्यबोझ विश्लेषण ३६
तलिका ११ यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको विश्लेषण ३९
तालिका १२ गाउँपालिकाको प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण ३९
तालिका १३ पालीकाको स्रोतहरुको विश्लेषण ४४
तालिका १४ विकास साझेदार, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुको विवरण ४५
तालिका १५ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान ४६
तालिका १६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना ४८
तालिका १७ योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने ५८
तालिका १८ अनूगमन तथा मुल्याङ्ढन योजना ६०
तालिका १९ अनुगमन चेकलिष्ट ६१
तालिका २० मुल्याँकंन चेकलिष्ट ६१

शब्दावली

१. मौसम

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ । यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ ।

२. जलवायु वा हावापानी

लामो अवधिको (करिव ३० वर्ष) मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ । सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ ।

३.जलवायु परिवर्तन

लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरुमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ । पृथ्वीको सन्तुलन खल्वलिने गरी हजारौ वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै, भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ ।

४. हरितगृह ग्याँसहरु

वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रुपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरुलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ । क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्वनडाईअक्साईड (CO_2), मिथेन (CH2), नाईट्रस अक्साइड (N2O), हाईड्रोफ्लोरो कार्वन (HFC), परफ्लोरो कार्वन (Perfloro Carbons), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (Sulphur Hexafloride) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरु पर्दछन् । कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरुको सम्मेलन (COP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF3) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ ।

५.जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारुप महासन्धि

सन् १९९२ मा ब्राजिलको रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो । विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरुले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसलाई सम्वोधन गर्न यो महासन्धि पारित गरिएको हो । यसलाई १९६ देशहरुले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने सन् १९९४ देखि यो कार्यान्वयनमा आईरहेको छ । यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा रहेका हरितगृह ग्याँसहरुलाई प्रतिवद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ ।

६. पक्षधर राष्ट्रहरुको सम्मेलन

पक्ष (सदस्य) राष्ट्रहरुको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरुको सम्मेलनलाई जनाउँछ । यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन प्रत्येक वर्षको अन्ततिर नोभेम्बर डिसेम्बर महिनाहरुमा हुने गर्दछ । सन् १९९७ मा जापानको क्योटोमा भएको COP-3, सन् २००७ मा ईन्डोनेसियाको बालीमा भएको COP-13, सन् २००९ मा डेन्मार्कको कोपेन्हेगनमा भएको COP-15 र फ्रान्सको पेरिसमा सन् २०१५ मा भएको COP-21 सम्मेलनहरु विशेष चर्चामा र महत्वपूर्ण रहे । सन् २०१८ को डिसेम्बरमा पोल्याण्डमा COP-24 अर्थात चौबिसौं सम्मेलन सम्पन्न भयो जस्मा पेरिस सम्झौता सम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णयहरु भएका छन् । COP-28 संयुक्त अरब इमिरेटसमा भएको थियो जहाँ LOSS and Damage fund को स्थापना भयो । साथै पहिलो पटक Health day मनाइएको थियो र १८० भन्दा बढी राष्ट्रले Health Declaration लाई अपन्त्व लिएका छन् । COP-30 ब्राजीलमा २०२५ मा हुनेछ ।

७. अनुकूलन

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरुसँग जुध्न गरिने उपायहरु नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी ठाँउहरुमा घरमा बढी र ठूला झ्यालहरु बनाउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो । मानव सन्दर्भमा अनुकूलन अन्तर्गत परिवर्तित वातावरणमा अनुकूलित हुन सकिने क्रियाकलापहरु पर्दछन् ।

८.न्यूनीकरण

हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा कटौति गरी वा वायुमण्डलमा भएको अधिक कार्बनलाई अवशोषण सञ्चिति क्षमतामा अभिवृद्धि गराई वायुमण्डलमा थप हरितगृह ग्याँस थुप्रन रोक्ने कार्यहरुलाई नै उत्सर्जन न्यूनीकरण भन्ने गरिन्छ ।

९. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरुलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार वातावरण मन्त्रालयले यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका तयार गरेको हो । यो वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन भई कार्यान्वयनमा रहेको यो खाकालाई विद्यमान शासकिय संरचना अनुकूल बनाउन वि.सं. २०७६ मा समिक्षा गर्दै परिमार्जन गरिएको छ । स्थानीय स्तरमा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रकृयामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न स्थानीय सरकार तथा अन्य सरोकारवालाहरुलाई दिशा निर्देश गर्नु यो लापा खाकाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसै खाका अनुसार तयार गरिएको स्थानीय स्तरको अनुकूलन कार्ययोजनालाई लापा (LAPA) भनिन्छ ।

१०. जोखिम

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

११.प्रकोप

कुनै समुदायमा पर्ने गम्भीर व्यवधान नै प्रकोप हो । प्रकोपले मानव समुदाय र भौतिक वस्तुहरूमा आर्थिक एवं वातावरणीय क्षति तथा प्रभाव पार्दछ जुन कुरा समुदाय वा समाजको आफ्नो श्रोत प्रयोग गरी पुनः स्थापित हुने क्षमता भन्दा बढी हुन्छ ।

१२.सङ्कटासन्नता

कुनैपनि प्रणाली जलवायु परिवर्तनको असरबाट संकटमा पर्न सक्ने र प्रभाव वहन गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्ने स्थितिलाई संकटासन्नता भनिन्छ ।

१३. संवेदनशीलता

जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि प्रणालीलाई सकारात्मक वा नकारात्मक रुपमा पार्ने प्रभावको परिणाम वा अवस्थालाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

१४.अनुकूलन क्षमता

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरुसँग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरु, प्रविधिहरुमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरुमा पहुँच, सूचनाहरुको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धीत हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धी त हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उत्ति नै बढी हुन्छ ।

१५.जोखिम न्यूनीकरण

जलवायु परिवर्तन र मौसमसँग सम्बन्धित विषम घटना (Extreme Events) का कारण हुन सक्ने हानी नोक्सानी र जोखिमलाई कम गर्न अपनाइने कृयाकलापहरुलाई जोखिम न्यूनीकरण भनिन्छ ।

१६.जलवायु उत्थानशीलता

जलवायु परिवर्तनले पारेका असरलाई कम गरी जीविकोपार्जन, वातावरण र पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई साविकको प्राकृतिक अवस्था वा सो भन्दा सवल अवस्थामा लैजान गरिने कार्यलाई उत्थानशीलता भनिन्छ ।

१७.जलवायुमैत्री विकास

जलवायु परिवर्तन कम गर्न र विकास निर्माण कार्य गर्दा हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन न्यून गर्दै गरिने विकास कार्यलाई जलवायु मैत्री विकास भनिन्छ ।

१८. **स्वास्थ्य राष्ट्रिय अनुकूलन योजना**

नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालयले स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्ने जलवायु परिवर्तनको असरलाई कम गर्न २०१६ देखि २०२० सम्मको स्वास्थ्य राष्ट्रिय अनुकूलन योजना तयार गरी कार्यन्वयन गरेको छ र पुन स्वास्थ्य क्षेत्रभित्र सहकार्यको मार्फत स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्ने जलवायु परिवर्तनको असरलाई कम गर्ने उद्देश्यका साथ २०२३ देखि २०३० सम्मको कार्ययोजना बनाइ अगाडी बढेको छ ।

योजनाको सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साझा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा प्यूठान जिल्लाको झिमरुक गाउँपालिकाले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरुसँग अनुकुलित हुन सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समावेश गरी यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यो कार्ययोजना मिति भाद्र २५ देखि मंसिर २८ सम्म झिमरुक गाउँपालिकाको विभिन्न तहमा संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो । सोही मुल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी यो कार्ययोजना तयार भएको थियो । यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण	
कार्यक्षेत्र:	झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठान जिल्ला, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल
चारकिल्ला:	पूर्वमा गुल्मी जिल्ला, पश्चिममा नौबहिनी गाउँपालिका र प्यूठान नगरपालिका, उत्तरमा गौमुखी गाउँपालिका र नौबहिनी, दक्षिणमा प्यूठान नगरपालिका, मल्लरानी गाउँपालिका र अर्घाखाँची जिल्ला
क्षेत्रफल:	१०६.९३ वर्ग. कि. मि.
जनसंख्या (राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)	२६,१३०
प्रमुख पेशा / जीविकोपार्जनको आधार:	यस पालिकाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि हो भने वैकल्पिक पेशा वैदेशिक रोजगार रहेको देखिन्छ ।
मुख्य प्रकोपहरु	आगलागी, चट्याङ, बनमारा, पशुरोग, पहिरो, हावाहुरी, असिना, कृषि रोग, बाढी र खडेरी
कार्ययोजनाको परिकल्पना	झिमरुक गाउँपालिकाको संकटासन्न तथा जोखिममा रहेका व्यक्ति/समुदायका तथा स्वास्थ्य संस्थाको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भै प्रकोप/विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको नकरात्मक असर न्यून भएको हुनेछ ।
योजनाको अवधि:	आ. व २०८१/८२ देखि ०८५/८६

जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका रणनीतीहरु :

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त बीउ बिजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ ।
- सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती र साना सिंचाई प्रविधिहरुको प्रयोगले कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई स्थानीय समुदायको आत्मनिर्भरता बढेको हुनेछ ।
- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणबाट बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असरमा कमी आई स्थानीय समुदायको समानुकूलन क्षमता बढेको हुनेछ ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा सुधार आएको हुनेछ ।
- स्वच्छ पिउने पानीको उपलब्धता, व्यवस्थापन, स्वच्छता तथा सरसफाईको साथै वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धनबाट स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार र जीवन स्तरमा सुधार आएको हुनेछ ।
- स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्युनिकरण गर्ने क्षमताको विकास भएको हुनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्था

विभिन्न जलवायु उन्मुख विपदको समयमा महिला तथा गर्भवतीहरुलाई आवश्यक पर्ने प्रजनन सेवाको उपलब्धता तथा निरन्तरताको लागि महिला तथा बालबालिका लक्षित विशेष योजनाको संचालन तथा विस्तार गर्ने ।

क्षमता विकास

विभिन्न तह जस्तै गाउँपालिका, वडा कार्यालय र वस्तीमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरुको साथै विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरु जस्तै कृषि, पशुपालन, वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, जनस्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधारमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलित प्रविधिहरु सम्बन्धी कार्यान्वयनकर्ता, व्यवस्थापक, अनुगमनकर्ताहरुको क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन तथा जनशक्ति विकास कार्य गरिने छ ।

लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता, र सुशासन

प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद्ले गर्दा मानविय तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा देखिएको नकारात्मक असरहरुलाई सम्बोधन गर्नको लागि तर्जुमा गरिएकोस्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण प्रकिया तथा कार्यान्वयनमा लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता, र सुशासनलाई मुख्य सवालको रुपमा लिई यस अवधारणालाई सम्बन्धित क्रियाकलापहरुमा समायोजन गरिएको छ ।

विषयगत क्षेत्र अनुसार पाँच वर्षको लागी अनुमानित बजेट

विषयगत क्षेत्र	अनुमानित बजेट रु. हजारमा

		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	कूल जम्मा
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	१,६००	२०,२५०	१९,२५०	१०,१५०	६,६००	५७,८५०
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	१,२५०	४,७५०	३,८५०	२,४५०	२५०	१२,५५०
३	जलश्रोत तथा उर्जा	०	१,५७५	७५०	०	०	२,३२५
४	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	५९०	१४,०९०	२,७९०	९९०	५९०	१९,०५०
५	स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती	०	१,०००	१,०००	१,०००	०	३,०००
६	जलवायुजन्य प्रकोप न्युनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	२,५००	४६,३५०	४५,३५०	२,५००	०	९६,७००
७	उद्योग, यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार	०	८००	८००	०	०	१,६००
८	पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा	०	२००	०	०	०	२००
९	लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन	३२०	२,८२०	२,८२०	२,८२०	३२०	९,१००
१०	जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास	०	१,१८०	८००	८००	३००	३,०८०
जम्मा		**६,२६०**	**९३,०१५**	**७७,४१०**	**२०,७१०**	**८,०६०**	**२,०५,४५५**

योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय

संघिय सरकार, लुम्बिनी प्रदेश सरकार, झिमरुक गाउँपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, गाउँपालिका अन्तर्गत विषयगत शाखाहरु, डिभिजन वन कार्यालय तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, जिल्ला प्रशासन तथा प्रहरी कार्यालयहरु, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला अस्पताल, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, जिल्लामा क्रियाशिल सम्बन्धित दातृ निकाय तथा गैह्र सरकारी संस्थाहरु आदि ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मुलप्रवाहीकरण

यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरु अन्तर्गत वडा स्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जूमा समिति, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुँदै गाउँसभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा यस कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिने छ ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना उक्त समायोजन प्रकृयाबाट अनुमोदित भई गाउँपालिकाको समन्वयनमा र गाउँपालिकाको अध्यक्षको नेतृत्वमा सबै सरोकारवालाहरुबाट स्वीकार्य बहुसरोकारवाला संरचनाबाट कार्यान्वयन गरिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन

समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरु र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरुको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट यस झिमरुक गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उक्त परिकल्पनाहरु पूरा गर्नको लागि रु. **२०,५४,५५,०००।-(अक्षरेपी बिस करोड चौवन्न लाख पचपन्न हजार**) को विस्तृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ

परिच्छेद १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी रुपमा भईरहेको नियमित प्राकृतिक प्रक्रिया हो जुन केहि दशक यता बढ्दो मानव जन्य क्रियाकलापहरुबाट सृजित उच्च हरितगृह ग्याँसको मात्राको कारणले भईरहेको छ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरसरकारी प्यानल (IPCC) तथा वैज्ञानिकहरुले जलवायु परिवर्तन सचिक्कै तिव्र गतिमा भैरहेको र विश्वव्यापी रुपमा यसको असर परिरहेको कुरा प्रमाणित भैसकेको छ। वन विनाश, बढ्दो औद्योगिकरण, यातायात क्षेत्रमा पारम्परिक खनिज इन्धनको व्यापक प्रयोग र अव्यवस्थित शहरीकरणले हरितगृह ग्याँसको चिन्ताजनक उत्सर्जनबाट जलवायु परिवर्तनमा तिव्रता आएको छ। IPCC को छैटौं संस्करणको प्रतिवेदन अनुसार मानव सृजित हरितगृह ग्याँसले गर्दा पृथ्वी तात्दै गएको र यसले गर्दा मौसम तथा जलवायुका सूचकहरुमा उल्लेख्यि परिवर्तन आएको कुरा प्रमाणित भएको छ । विश्वव्यापी उष्णता औद्योगिकरणले गर्दा समय पूर्व भन्दा सन् २०३० देखि २०५२ को बिचमा १.५ डिग्री सेल्सियसले बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ । दक्षिण एशियामा मनसुनमा हुने वर्षा सन् २०४१ साल पछि बढ्ने र जसले गर्दा बाढीका घटना बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

विश्वव्यापी उष्णीकरण सँगै नेपालको सबै क्षेत्रमा तापक्रम वृद्दि भएको पाइएको छ । जल तथा मौसम विभागको सन् २०१७ को प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा १९७४ देखि २०१४ सम्ममा अधिकतम तापक्रम प्रत्येक वर्ष ०.०५६ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्दि भएको छ भने न्युनतम तापक्रममा ०.००२ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्दि भएको पाइएको छ। नेपालको उच्च हिमाली क्षेत्रमा सबैभन्दा उच्च दरले तापक्रम वृद्दि भएको छ जस अनुसार मनाङ जिल्लामा अधिकतम तापक्रम ०.१२ डिग्री सेल्सियससम्म प्रति वर्ष सम्म वृद्दि भएको छ। त्यसै गरी वर्षाको स्वरुपमा पनि विभिन्न ऋतुमा मौसममा फरक फरक तरिकाले परिवर्तन भईराखेको छ। उत्तर पश्चिम क्षेत्रका जिल्लाहरुमा पानी पर्ने दिनहरुको संख्यामा वृद्दि तथा वर्षाका चरम घटना ठाउँ अनुसार विविध तरिकाले परिवर्तन आएको छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको २०१९ को प्रतिवेदन[1] अनुसार सन २०४५ सम्म औसत तापक्रम ०.९२ देखि १.०७ डिग्री सेल्सियसको दरले र सन् २१०० सम्म १.७२ देखि १.८२ डिग्री सेल्सियसले वृद्दि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।

जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट धनी र विकसित राष्ट्रहरुको तुलनामा गरिब र विकासोन्मुख राष्ट्रहरु बढी प्रभावित भएका देखिन्छन्। नेपालको हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा न्यून योगदान (०.००२७५) भएतापनि जलवायु परिवर्तनको असर तथा प्रभावहरु उल्लेख्यि मात्रामा भएको पाइन्छ (MOFE, २०२१)। ग्लोबल रिस्क ईन्डेक्स्, २०२१ ले सन् २०००-२०१९ सम्मको तथ्यांक विश्लेषणका आधारमा नेपाल जलवायु परिवर्तनको जोखिमका हिसाबले विश्वको १० औं स्थानमा रहेको छ भने Eckstein et al., 2021 का अनुसार जलवायु परिवर्तनका हिसाबले नेपाल अति संवेदनशील रहेको पाइन्छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयले सन् १९७१-२०१९ सम्मका घटनाहरुलाई विश्लेषण गरी गरेको अध्ययन अनुसार जलवायुजन्य विपदका कारणबाट प्रति वर्ष ६ सय ४७ जनाको मृत्यु हुने गरेको पाइन्छ (MOFE, २०२१ आ)।

त्यस्तै स्वच्छ हावा, सुरक्षित पिउने पानी, पर्याप्त खाना र सुरक्षित आश्रय जस्ता स्वास्थ्यका सामाजिक र वातावरणीय निर्धारकहरूलाई जलवायु परिवर्तनले असर गर्छ। सन् २०३० र २०५० को बीचमा, जलवायु परिवर्तनका कारणले निम्त्याउने कुपोषण, मलेरिया, पखाला र गर्मीबाट प्रति वर्ष लगभग २,५०,००० थप मृत्यु हुने अपेक्षा गरिएको छ (विश्व स्वास्थ्य संगठन २०२२)। सन् २०३० सम्मको अवधिमा स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष क्षतिको लागत (कृषि र पानी र सरसफाई जस्ता स्वास्थ्य निर्धारण क्षेत्रहरूमा लागतहरू बाहेक) २-४ बिलियन अमेरिकि डलर प्रति वर्षको बीचमा हुने अनुमान गरिएको छ। कमजोर स्वास्थ्य पूर्वाधार भएका विकासोन्मुख देशहरू पुर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागि सहायता बिना जलवायुजन्य जोखिम सामना गर्न नसक्ने अवस्थामा रहेका छन्। राम्रो यातायात, खाना र ऊर्जा उपयोग विकल्पहरू मार्फत हरितगृह ग्याँसहरूको उत्सर्जन कम गर्नाले स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सकिन्छ।

जलवायु परिवर्तनका कारणले खासगरी महिलाहरु लु, अतिवृष्टी, अनावृष्टी, पानीबाट सर्ने रोगहरु, प्रदुषित हावा तथा पानी, खाद्य असुरक्षा आदिले बढी प्रभाव परेको तथ्यहरु आएका छन् (Sorensen et al., 2018)। बढ्दो जलवायु परिवर्तनका असरका कारणले खासगरी नेपाल जस्ता विकान्सोमुख देशहरुमा लैंगिक विभेद तथा हिंसा बढने देखिन्छ (Ipas, 2022)। त्यसै गरी जलवायुजन्य जोखिम जस्तै बाढी, पहिरो, खडेरी, लुका कारणले महिलाहरुको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकारहरु पनि जोखिममा परिरहेको विभिन्न अध्ययनहरुले देखाएको छ। नेपालका विभिन्न क्षेत्रमा स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवा लिन स्थानीय स्वास्थ्य चौकीहरुको प्रयोग गर्ने चलन भए पनि जनताले आवश्यकता अनुसारको सुविधा लिन सकेका छैनन्। नेपालको सन्दर्भमा अहिलेसम्म जलवायु परिवर्तन र प्रजनन स्वास्थ्य

[1] MoFE. (2021). Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options

अन्तरसम्बन्ध सम्बन्धि अध्ययन न्यून रहेको छ। यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा सुविधाहरु प्रयाप्त नभएको र जनताले समस्या भ्फेल्नुपर्ने बाध्यताका कारण जलवायुजन्य प्रकोपहरुले अझ जोखिम बढ्ने देखिन्छ।

लुम्बिनी प्रदेशका मुख्य जोखिहरु महामारी, आगलागी, बाढी, वन डढेलो, पहिरो रहेका छन् (Climate change and disaster risk and vulnerability context of Proivnce 5)। सोहि प्रतिवेदन अनुसार भुकम्पले १३ जनाको मृत्यु र १३६ जना घाइते (१९९०–२०१५), आगलागीले ३०७ जनाको मृत्यु र ३८६ जना घाइते (१९७०–२०१५), बाढीले ७३ जनाको मृत्यु र ४३३ जना घाइते (१९९०–२०१८), महामारीले ४१६१ जनाको मृत्यु र ६१४३ जना घाइते (१९७०–२०१८), पहिरोले १३ जनाको मृत्यु र १३६ जना घाइते (१९९०–२०१८) भएको छ। साथै सामाजीक तथा आर्थीक क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन र विपदले भेक्टर तथा पानीजन्य रोगमा वृद्दि, पर्यावरनीय स्वास्थ्य तथा सेवाको ह्रास, उत्पादनमा ह्रास र खाद्य असुरक्षा। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको प्रतिवेदन (MoFE 2021, Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options) अनुसार प्यूठान जिल्ला अति उच्च संकटासन्न जिल्ला हो। त्यस्तै उक्त प्रतिवेदन अनुसार झिमरुक गाउँपालिका उच्च जोखिममा रहेको छ भने सम्मुखता, संवेदनशिलता, अनुकूलन क्षमता र संकटासन्नता क्रमश ०.३९५, ०.५९१, ०.५२२, ०.६९७ रहेको छ। यही अवस्थालाई ध्यानमा राखी यस झिमरुक गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरीएको हो। यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा झिमरुक गाउँपालिका भित्र रहेका वडाका जन प्रतिनिधीहरु, प्रमुख दलका प्रतिनिधिहरु, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरुका कर्मचारीहरु, सा.व.उ.स., कृषि समूह, आमा समूहका प्रतिनिधीहरु, महिला स्वास्थ्य स्वंयसेविका, गरीब, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी पारिएका वर्ग/समुदायको सहभागिता रहेको छ। यस योजना निर्माणका लागि २०८१ भाद्र २५ गते झिमरुक गाउँपालिकामा पालिका स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी आयोजना गरिएको थियो। यसका साथै, विभिन्न समय र चरणमा वडा तथा समुह स्तरमा विभिन्न व्यक्ति, समुदाय, भिन्न भुगोल, समुह छलफल, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण आदी गरि यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ।

नीतिगत व्यवस्था

जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरुको सामना गर्न नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०६७ का साथसाथै विभिन्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु (LAPAs) समेत तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। सँगसँगै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दिर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan–NAP) तथा Nationally Determined Contribution (NDC 3.0) तयारी भएको छ। यस्ता योजनाहरु संसार भरि नै UNFCCC सम्बन्धन प्राप्त राष्ट्रहरुमा प्राय लागु भैरहेका छन जसले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरु न्यूनीकरण गर्न अत्यन्त सहयोगी भैरहेको छ (NAP Global Network & Women Deliver, 2020)। विगतका अनुभव, अन्तराष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्नसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति २०७६, जारी गरिसकेको छ भने स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नु पर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework), २०७६ पारीत भैसकेको छ। यो परिमार्जित खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ। यसले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरु बीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तरराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरुको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ। त्यसैगरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जलवायु परिवर्तनसँग जुध्न स्वास्थ्य क्षेत्रको लागि रणनीति तथा कार्ययोजना (२०१६-२०२१) निर्माण गरी कार्यन्वयन पनी गरीसकेको छ र दोस्रो कार्ययोजनाको तयारी प्रक्रियामा छ।

यसै सन्दर्भमा आइपास नेपालले झिमरुक गाउँपालिकामा जलवायु उत्थानशील स्वास्थय प्रणाली निर्माण गर्न जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरि प्रजनन तथा यौन स्वास्थ्य तथा अधिकारका कार्यक्रमलाई स्थानीय योजनामा मुलप्रवाहीकरण गर्न विशेष सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरेको छ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन योजनाको औचित्य (भूमिका)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले स्थानीय समुदायको जानकारी, समर्थन, र सहभागिता लिन सक्छ । समुदाय आफै सहभागी भएर योजनाहरूमा सुझाव दिन, सहभागिता गर्न र समर्थन गर्न सक्छ । यो समुदायको सम्बन्धमा जानकारी र विश्वसनीयता स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरूको सफलताका लागि अत्यावश्यक छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरूले सामाजिक, सांस्कृतिक, तथा पर्यावरणीय सङ्कटहरूको ध्यान राख्न सक्छन् र उनीहरूलाई हल गर्न सक्छन् । कार्ययोजनाले स्थानीय जनता, समुदाय र संस्थाहरुको आवश्यकताहरु र विकास लक्ष्यहरुलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणका कार्यक्रम संचालन गर्न मद्दत गर्दछ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना स्थानीय लोकतान्त्रिक प्रणालीको स्थापना गर्दछ, जसले विकासको समर्थन गर्दछ र साथै समाजको संस्कृतिक विविधताको रक्षा गर्दछ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरुसँग सामना गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को आवश्यकता पर्दछ । यस अन्तरगत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु, गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा तथा वस्ती स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समेत समावेश गरिन्छ । स्थानीय निकायको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्याँङकन, संकटासन्न नक्शामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्नु पर्ने हुन्छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका उद्देश्यहरु निम्न बमोजिम रहेका छन् ।

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संकटासन्नाताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकिकरण गर्न,
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समुह, र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरु पहिचान गरि कार्यन्वयन गर्ने,
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकिकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरुको कार्यन्वयन गर्न,
- स्थानीय स्तरमा गरिने विकासका पूर्वाधारहरुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन,
- स्थानीय समुदायले आफ्ना आवश्यकताबारे आफैंले निर्णय गर्न सहज तरिका प्रयोग गर्न सक्ने गरी अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्न,
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न र स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन बमोजिम सो कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरका योजनामा समेत समायोजन गर्न,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढंङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न र
- स्थानीय तथा राष्ट्रिय योजनालाई लागतको आधारमा अनुकूलनका प्रभावकारी विकल्प पहिचान गर्न ।

माथि उल्लेखित विभिन्न आवश्यकता साथै नेपाल जस्तो विकासशील देशमा जलवायु परिवर्तनका कारणले हुने प्रभावले समग्र स्वास्थ्य संस्थाहरु लगायत महिलाको प्रजनन स्वास्थ्यमा विभिन्न खालका जटिलता आउने कुरालाई न्यूनीकरण गर्ने स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा विशेष प्राथमिकता दिईनेछ ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाका निर्दिष्ट सिद्धान्तहरु (समावेशी, उर्ध्वगामी, लचिलो, तत्परता) लाई आधार विन्दु मानिने छ । स्थानीय तहमा निर्मित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाले स्थानीय तह अन्तर्गत पर्ने सम्पुर्ण वडा, वस्ती र टोलहरुमा तथा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्दि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ । यस योजनाका मान्यता तथा सिद्दान्तहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना स्थान विशेष अनुसार फरक फरक हुन्छ ।
- स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायको पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनको असरसँग सामना गर्न अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण गरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।
- पालिका स्तरीय अनुकूलन कार्ययोजनाले लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायलाई समेटी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी कार्यक्रमहरुको तय गरेको हुँदा यो कार्ययोजना प्रभावकारी रुपले सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।
- स्थानीय निकायमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि भएको हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागी अनुकूल वातावरणको श्रृजना हुनेछ ।

- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा पालिकामा रहेको सम्पुर्ण सरोकारवालाहरुलाई समावेश गरिएकाले योजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्य गर्न उपयुक्त वातावरण श्रृजना हुनेछ ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा आधारित भई जलवायु परिवर्तनले असर गर्ने सबै विषयगत क्षेत्र समेटि विभिन्न सरकोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा योजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा स्थानीय विपद व्यवस्थापनका पक्षहरुलाई पनि विशेष ध्यान दिइएको छ ।

१.४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बिच अर्न्तसम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी लागु गरेको छ भने स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयारीको लागि संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट मार्गदर्शन तयार गरी लागु गरिएको छ । दुवै दस्तावेजको लागि छुट्टाछुट्टै मन्त्रालयबाट मार्गदर्शन लागु गरिएको भएता पनि यसको उद्देश्य, योजना तर्जुमा, प्रक्रिया र विधिमा खासै भिन्नता देखिदैंन । दुवै योजनाको मुख्य उद्देश्य नेपालले भोगीरहनु पर्ने र दोहोरीरहने बाढी, पहिरो, माहामारी, आगलागी, शीतलहर जस्ता विनासकारी समस्या तथा जोखिमहरुसँग जुध्न उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्नु रहेको छ। स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले जलवायु परिवतर्नबाट सिर्जित जलवायुजन्य प्रकोपहरुमा केन्द्रित भई संकटासन्न समुदायको अनुकूलीत क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ योजना तयार गरेको र स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजनाले जलवायु जन्य तथा अन्य प्रकोपहरुलाई समेटी विपद व्यवस्थापनका पक्षलाई केन्द्रित गरी योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने भएकाले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना समायोजन गर्नु पर्ने आवश्यक देखिएकोले विपद व्यवस्थापन योजनामा समावेश भए गरेका विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि योजनाहरु पनि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा समावेश गरी कार्यान्वय गर्दा अझ बढी प्रभावकारी हुने देखिएकोले यस योजनामा दुवै योजनाका समान रहेका पक्षहरुलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । पालिका स्तरमा गाउँपालिकाले नै जलवायु परिवर्तनका कार्यकम तथा विपद व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने हुँदा विपद व्यवस्थापन तथा उत्थानशील योजनालाई परिमार्जित अनुकूलन योजना मार्फत् सम्बोधन गर्दा व्यवहारिक र समयानुकुल हुने देखिन्छ ।

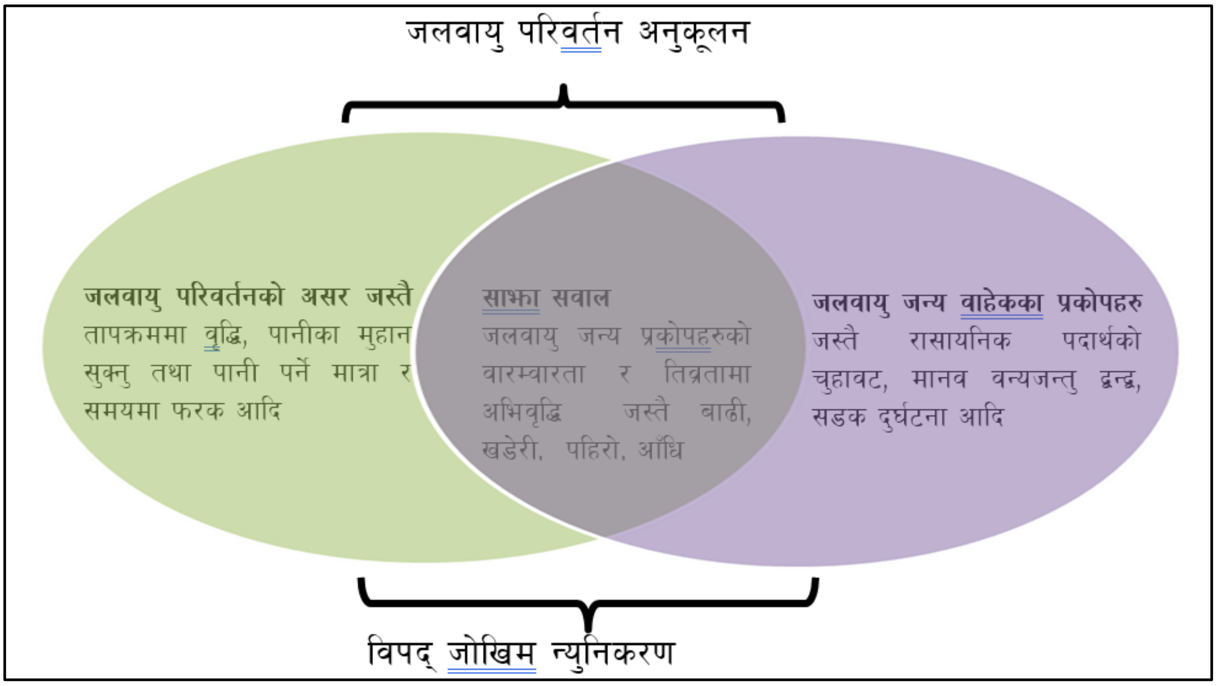

चित्र १ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण बिचको अन्त्तसम्बन्ध

परिच्छेद २ : झिमरुक गाउँपालिकाको परिचय

झिमरुक गाउँपालिका नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत प्यूठान जिल्लामा रहेको छ। यस गाउँपालिकामा हाल ८ वटा वडाहरु कायम गरिएको छ। झिमरुक गाउँपालिकाको पूर्वमा गुल्मी जिल्ला, पश्चिममा नौबहिनी गाउँपालिका र प्यूठान नगर पालिका, उत्तरमा गौमुखी गाउँपालिका र नौबहिनी गाउँपालिका र दक्षिणमा प्यूठान न.पा., मल्लरानी गाउँपालिका र अर्घाखाँची जिल्ला पर्दछन् । साविकका ओखरकोट, बादिकोट, बांगेमरोठ, तोरवाङ र तुषारा गा.वि.स गरी ५ वटा गा.वि.स र लिवाङ गा.वि.स.का ७, ८ र ९ वडा समावेश गरी भएको यो गाउँपालिका बनेको हो। झिमरुक गाउँपालिकाको क्षेत्रफल १०६.९३ वर्ग कि.मी. रहेको छ। २०७८ जनगणना अनुसार गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्या २६,१३० रहेको छ।

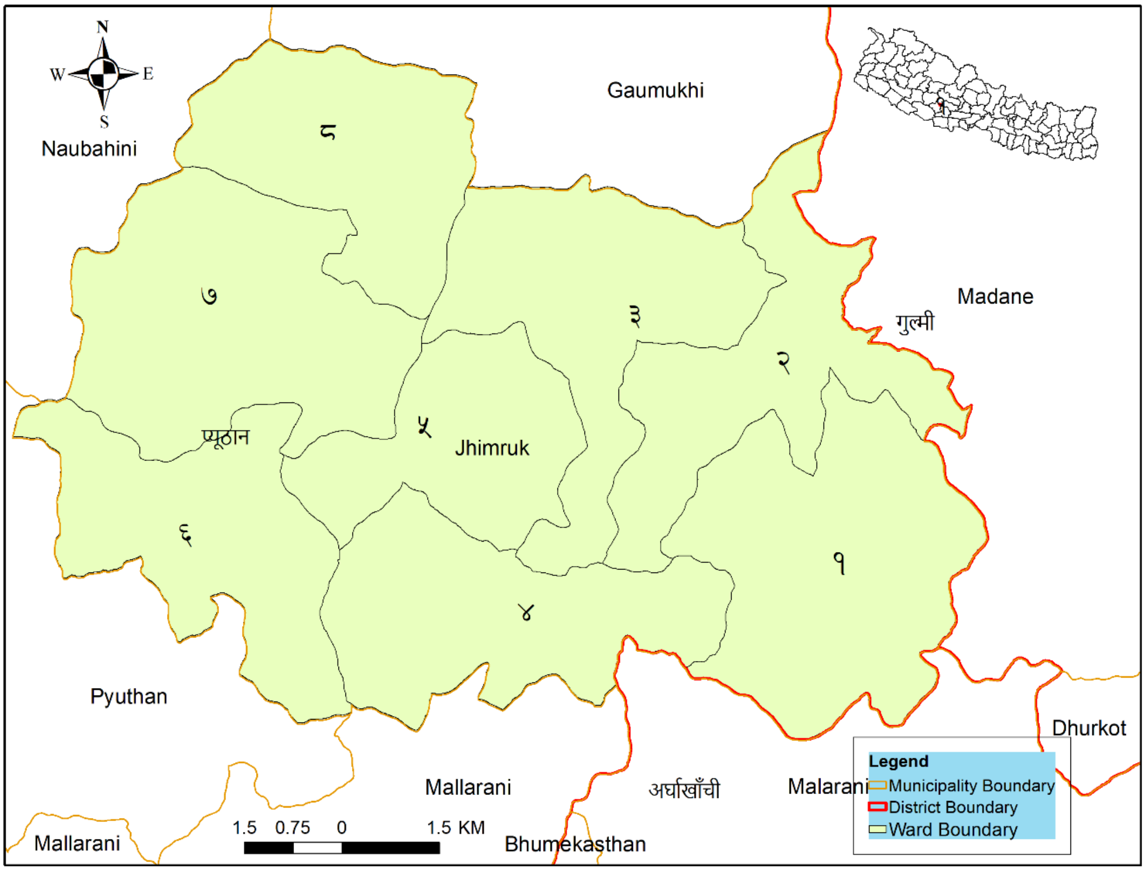

चित्र २ झिमरुक गाउँपालिकाको प्रशासनीक नक्सा

२.१ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति

यो गाउँपालिका ८२ डिग्री ५५ मिनेट ३० सेकेण्ड देखि ८३ डिग्री ३ मिनेट ३० सकेण्ड पूर्वी देशान्तर सम्म र २८ डिग्री ५ मिनेट ३० देखि २८ डिग्री १२ मिनेट ३० सेकेण्ड उत्तरी अक्षांशमा सम्म अवस्थित रहेको छ। यस गाउँपालिकाको अधिकांश भुभाग पहाडै पहाडले बनेको छ। युस गाउँपालिका समुन्द्री सतहबाट ८३८ देखि २३९५ मि. उचाईसम्म फैलिएको छ।

२.२ जनसांख्यिक विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकाको जनसंख्या २६,१३० रहेको छ जसमध्ये महिलाको जनसंख्या १४४९९ (५५.५%)र पुरुषको जनसंख्या ११६३१ (४४.५%) रहकेको छ र जम्मा ६५३४ परिवार संख्या रहेको छ। गाउँपालिकाको २०६८ सालको तथ्याङ्क अनुसार विश्लेषण गर्दा केहि जनसंख्या घटेको पाईएको छ।

तालिका १ गाउँपालिका वडाहरुको क्षेत्रफल, जनसंख्या तथा घरधुरी

वडा नं.	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	जनसंख्या			घरधुरी
		महिला	पुरुष	जम्मा	
१	१६.९४	१४५९	१७५६	३२१५	८२५
२	१२.०३	१२१६	१५४९	२६७५	६७६
३	१४.०४	१३५०	१७०५	३०५५	७५५
४	१३.०४	१२८४	१५९८	२८८२	७१८
५	९.४७	१४७३	१६०२	३०७५	७५६
६	१२.६८	१५९५	२१०५	३७००	९९७
७	१६.९८	१९४४	२६१४	४५५८	११९९
८	११.७६	१३१०	१५७०	२८८०	६८८
जम्मा	१०६.९४	१४४९९	११६३१	२६१३०	६५३४

(स्रोत राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

२.३ सामाजीक सांस्कृतिक विशेषताहरु

यस गाउँपालिकामा सामाजिक संरचनाको दृष्टिकोणबाट विविधतायुक्त रहेको पाईन्छ । राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाँउपालिकामा विभिन्न जातजाति, समूह अनुसार जनसंख्याको अवस्थालाई हेर्दा सबैभन्दा बढी क्षेत्री जाति ११९८४ जना (४५.८६ %), दोस्रोमा विश्वकर्मा ३,८८३ (१४.८६ %) र तेस्रोमा मगर ३,०७० (११.७५ %) रहेका छन् । त्यस्तै ब्राम्हण पहाडी २,९२५ जना (११.१९ %), सन्यासी/दशनामी १,२२७ (४.७० %) र मिजार, परियार, नेवार, कुमाल, घर्ती/भूजेल, सुनुवार, मुश्लमान, गुरुङ र ठकुरी लगायतका जातजातीहरुको पनि यस गाउँपालिकामा बसोबास रहेको छ ।

यस गाउँपालिका बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातीहरुले बोल्ने मातृभाषाहरुको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा धैरे नेपाली भाषा (९८.१५ %), मगर मातृभाषा (१.६१ %), अन्य भाषा (०.२० %) र उल्लेख नगरिएको (०.०४ %) जनसंख्या रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या मध्ये १३.५४ प्रतिशत (३,७८२ जना) जनसंख्या आदिवासी (मगर र अन्य जनजाति आदि) रहेको छ र समुदायमा साक्षरता प्रतिशत तुलनात्मक रुपमा न्यून रहेको छ । यस गाउँपालिकामा अधिकांश हिन्दु धर्मावलम्बीहरू (९९.८१) र साथै इस्लाम (०.०८ %), क्रिश्चियन धर्मावलम्बी (०.०६ %), बौद्ध धर्मावलम्बीहरू (०.०५ %) रहेका छन् ।

गाउँपालिकामा करिव ९७.३१ % मा कुनै अपांगता छैन भने २.६८ % मा कुनै न कुनै अपांगता रहेको छ जस्तो शारीरिक अपांगता १.२९ %, दृष्टिविहिन, मनोसामाजीक, बौद्धिक अपागंता, आदि ।

२.४ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था

गाउँपालिकाको अर्थतन्त्र मुख्यतयाः कृषि, वन, थोक तथा खुद्रा बजार, होटल, पर्यटन तथा सेवा जस्ता क्षेत्रमा निर्भर भएको देखिन्छ । गाउँपालिकाको ठूलो क्षेत्रफल पहाडी भूभागले भरिएको हुँदा ३९.७२ % भूभाग कृषि उपयोगी क्षेत्र रहेको छ । सामान्यतः कृषि प्रणालीमा मुख्य अन्न बालीहरु धान, मकै, गहुँ आदि हुन्। यस्तै दलहन बालीमा अडहर, मास, मसुरो, केराउ, चना उत्पादन हुने गर्दछ । तेलहन बालीमा तोरी, अर्सी, तिल उत्पादन गरिन्छ भने तरकारी खेती आलु, प्याज, काउली, भिन्डी, लसुन लगायत प्रमुख खाद्य तथा नगदे बाली हुन्र यीनको उत्पादकत्व पनि बढी छ । गाउँपालिकामा पालन गरिने मुख्य पशुपंक्षीहरुमा गाई, भैंसी, भेंडा बाखा आदि रहेका छन् । पशुजन्य उत्पादनहरु जस्तै, दुध, दही, घिउ तथा मासुका लागि कुखुरा, खसी, बोकाहरुको बिक्रीबाट आम्दानी बढेको देखिन्छ । पर्यटनको हिसाबले धार्मिक रुपमा प्रसिद्ध तुषाराकोट, ईश्नाथानकोट प्राकृतिक रुपमा झुल्के गुफा, ऐतिहासिक ओखरकोट, बाँदीकोट आदि गाउँपालिकाका प्रमुख आकर्षणको रुपमा रहेका छन् । गाउँपालिकाका मुख्य बजार केन्द्रहरु मच्छी, बाग्दुला, ठूलावेशी आदि रहेका छन् ।

२.५ शैक्षिक अवस्था

गाउँपालिकामा आधारभूत विद्यालयमा सामुदायिक ३८ वटा र निजी ५ वटा छन्भने माध्यमिक विद्यालयमा सामुदायीक ७ वटा र निजी २ वटा रहेका छन्भने सामुदायिक उच्चमाध्यमिक विद्यालय २ वटा छन् । गाउँपालिका कुल २०१ जना शिक्षक रहेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको साक्षरता दर ८१.८ % रहेको छ । लैंगिक हिसाबले यस गाउँपालिकाको पुरुषको साक्षरता दर ८८.६ % को तुलनामा महिलाको साक्षरता दर ७६.५ % मात्र रहेको छ । पुरुष र महिलाको साक्षारता दरमा लगभग १२.१ % को फरक देखिन्छ ।

२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

२.६.१ वन सम्बन्धि विवरण

वन क्षेत्र चुरे पहाडदेखि महाभारत क्षेत्र सम्मको भौगोलिक विविधता भएको कारण झिमरुक गाउँपालिकामा पाइने वनको किसिम र प्रजातिमा पनि विविधता पाईन्छ । यहाँ पाइने प्रमुख वनस्पतीका प्रजातिहरूमा साल, श्रीखण्ड, अस्ना, सल्ला प्रजाती, चिउरी, सिमल, चाँप, टुनी, खयर, ओखर, सतिसाल, अर्जुन, रातो सिरिस, भिमल, गिठा, लालि गुरांस, काउलो, अमला, सुगन्धकोकिला, दालचिनी, बर, सुगन्धवाल, पाषणबेद, टिमुर, चिराईतो, कुरिलो यसै गरी घिस्रने जन्तुहरूमा धामन, तिरीच, घोरगराईच, हरियो काना, सुगा सर्प, दुई मुखे, पानी सर्प, डोम जातका सर्प, गोहोरा, भ्यागुता पाईएका छन् । चराचुरुङ्गीहरूमा राज धनेश, मयूर, कालो तित्रा, सिम तित्रा, लुईंचे, खैरो धनेश, सुगा, कण्ठे सुगा, मदन झिमरुक गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र, ११७ सुगा/टुईके सुगा, जुँगेसुगा, कालो गिद्ध, डंगर गिद्ध, लामो ठुँडे गिद्ध, सिलसिले, कटुस टाउके मौरी चरी, जङ्गली लाटोकोसेरो, खैरो हाँस, सानो माटोकोरे, भुद्रङ, चिल, जिङ्गर काँडे बाज, कण्ठे बाज, घुकुती ढुकुर, सानो बौडाई, ठूलो लहाँचे, छिर्के लहाँचे, कोईली, हुट्टी ट्याउँ, कालो ढाडे लाहाँचे, भाद्रे, सानो जलेवा, सानो बकुला, लालसर, कालो भूँडीफोर, चिभे, तोप चरा, कोकले, जुरेली/बुलबुल, गाजले चरी, धोबी चरा, श्यामा, रानी चरी, छिरबिरे माटो कोरे, कालिज, निलकण्ठ, बट्टाई, कुथ्रुके, ठूलो चमेरो, भँगेरी बाज, थोप्ले लाटोकोसेरो, बकुला, मलेवा आदि प्रजातिका स्थानीय र आप्रवासी चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छन् (झिमरुक गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७४) ।

२.६.२ जलश्रोत सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख खोलाहरु झिमरुक खोला, बादिकोट जलाधार, गर्तङ्ग खोला र चुदरी खोला हुन् ।

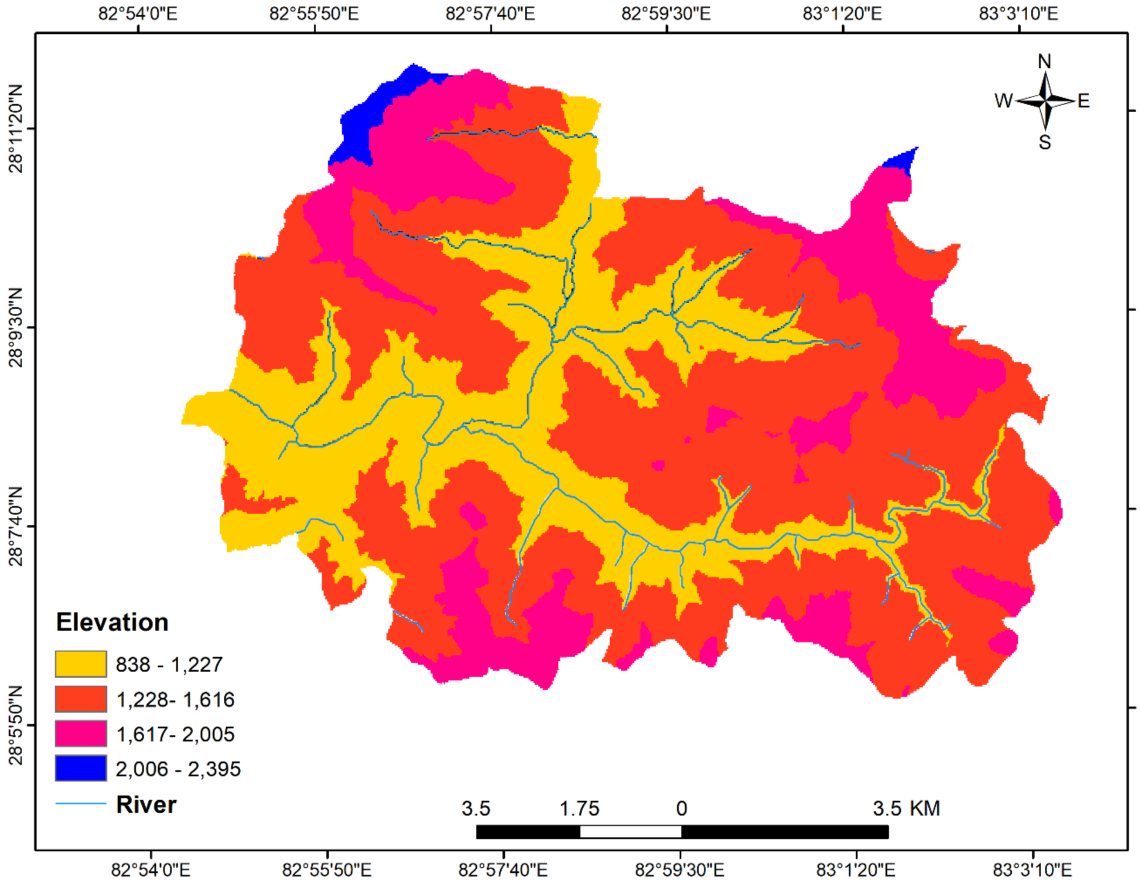

चित्र ३ झिमरुक गाउँपालिकाकमा भएका नदीहरुको संजाल नक्सा

२.६.३ वर्तमान भू-उपयोग तथा वर्गीकरण

यस गाँउपालिकाको वर्तमान भू-उपयोगको नक्सा तथा विवरण तल दिइएको छ। झिमरुक गाउँपालिकाको विद्यमान भू-उपयोग हेर्दा गाउँपालिकाको ४९.४% वनले ओगटेको छ भने घाँसे तथा झाँडी बुट्यान क्षेत्रले पनी ४९.४% ओगटेको छ। कृषि, वस्ती, पानी, निर्माण तथा खाली ठाउँले १.२ % भू भाग ओगटेको छ। गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र अनुसार ३९.७२% क्षेत्रफल खेतीयोग्य जमिनले ओगटेको भएपनि भू उपग्रहबाट खिचेको तस्विरहरु विश्लेषण गर्दा कम भूभाग कृषि क्षेत्रले ओगटेको देखिएको छ।

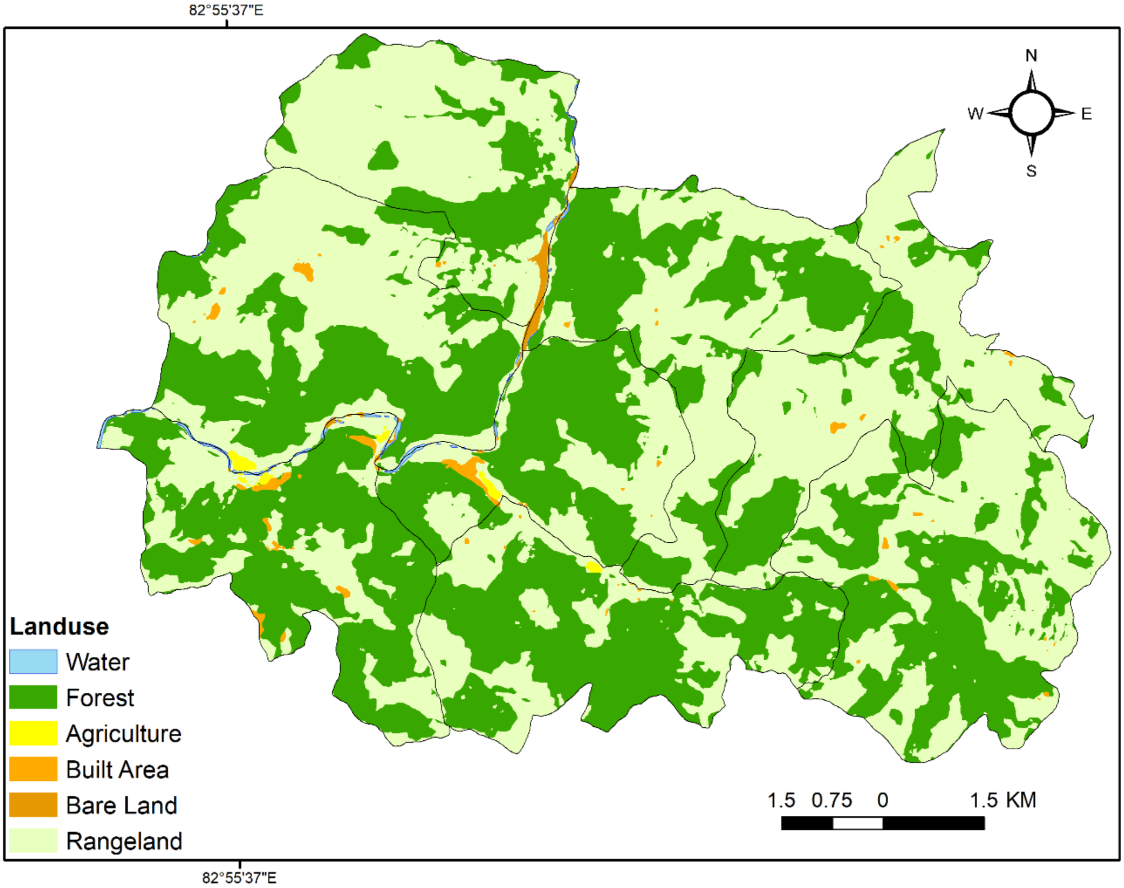

चित्र ४ झिमरुक गाउँपालिकाको भु-उपयोग नक्सा

तालिका २ वर्तमान भूउपयोग सम्वन्धी विवरण

क्रं सं.	विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर.)	प्रतिशत
१	वन क्षेत्र	५२८७.३६	४९.४
२	घाँसे तथा झाँडी बुट्यान क्षेत्र	५२८६.६३	४९.४
३	नदि तथा खोलाले ओगटेको क्षेत्र	२४.५८	०.२
४	बाँझो जग्गा	२४.२७	०.२
५	वस्ती	५२.००	०.५
६	कृषि क्षेत्र	१८.४२	०.२
	जम्मा	**१०६९३.५६**	

२.७ भौतिक

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार झिमरुक गाउँपालिकाको खानेपानीको प्रमुख स्रोतधारा/पाइपको प्रयोग आफ्नै घर आगँनमा जडित धाराबाट गर्ने घरधुरी संख्या ३१८४ रहेको छ भन घर आँगन बाहिर रहेको धाराको प्रयोग गर्ने घरधुरीको संख्या २९९३ रहेको छ। मुल धाराको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या २४८ रहेको देखिन्छ। गाउँपालिकाको प्रोफाईल अनुसा गाउँपालिकामा साविकका सबै गा.वि.स.हरुमा कच्ची सडक रहेको छ भने साविकका ओखरकोट, वांगेमरोठ र तोरवाङ गा.वि.स. मा केहि सडक ग्राभेल भएको पाइन्छ। गाउँपालिकामा भएका केहि सडकमा मात्र नियमित रुपमा यातायात चल्ने गरेको पाइन्छ। झिमरुक गाउँपालिकामा एफ.एम स्टेसनहरु र रेडियो नेपाल लगायत विभिन्न स्टेसनहरु जिल्ला तथा केन्द्रबाट नै सिधा प्रशारण हुन्छन्। गाउँपालिकामा दुरसंचार सेवाको लागि

नेपाल टेलिकम र एनसेल दुवैकोसेवा उपलब्ध छ । ग्रामिण क्षेत्रहरुमा पातलो र छरिएको वस्ती भएकोले, केवल नेटवर्कबाट टेलिफोन सेवा पुऱ्याउन प्राविधिक कठिनाइको साथै, बढी खर्चिलो हुने देखिएको छ । इलाका हुलाक १ र अतिरिक्त हुलाक ४ गरी जम्मा ५ ओटा हुलाक कार्यालयहरुबाट गाउँपालिकाभित्र र बाहिर एवम् विदेशमा समेत हुलाक सेवा प्रदान गरिरहेको छ । गाउँपालिकाले खेलकुदको विकास लागि विभिन्न खुला स्थानहरू छोडेको छ । ती स्थानहरूमा खेलकुदको लागि केहीमात्र पूर्वाधार भइरहेको देखिन्छ । गाउँपालिकामा बत्ती बाल्न विद्युत प्रयोग गर्नेको घरधुरी संख्या ३,४४४ (५८.६८ प्रतिशत) रहेको छ । त्यस्तै १,७८१ (३०.३५ प्रतिशत) घरधुरीले मट्टितेल, ४३१ (७.३४ प्रतिशत) ले सोलार र ११ (०.१९ प्रतिशत) घरधुरीले मात्रामा गोबर ग्याँसको प्रयोग गरेको देखिन्छ । खाना पकाउन प्रयोग गरिने प्रमुख इन्धनको रूपमा काठ तथा दाउरा सबैभन्दा बढी ५,७६८ (९८.३० प्रतिशत) रहेको छ । यसैगरी दोस्रोमा एल.पी. ग्याँस प्रयोग गर्ने ६८ (१.१६ प्रतिशत), मट्टीतेल प्रयोग गर्ने १७ (०.२९ प्रतिशत), कुइठा/ठोरहा प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ५ (०.०९ प्रतिशत), गोबर ग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ३ (०.०५ प्रतिशत), रहेका छन् भने अन्य उल्लेख नगरिएका साधनको प्रयोग गर्ने घरधुरी ७ (०.१२ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ ।

२.७.१ गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्था

झिमरुक गाउँपालिकाबासी स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा लिन जिल्ला सदरमुकाम जाने गरेको देखिन्छ । गाउँपालिकामा ५ वटा स्वास्थ्य चौकी र ३ वटा आधारभुत स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र रहेका छन् ।

२.८ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था

नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था कार्यन्वयन गर्न तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बिचको सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्दै जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न, लोकतन्त्रका लाभहरुको समानुपातिक, समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढीकरण गर्न र स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका ससंदले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बनाएको छ ।

झिमरुक गाउँपालिकाले जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न, समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई समुदाय, वडा हुँदै पालिका स्तरसम्म नै सुदृढीकरण गर्न र स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै पालिकाको शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी गाउँपालिकाको विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न आफ्नो स्थानीय ऐन, कानुन तथा निर्देशिका तयार गरी त्यसै अनुसार निति तथा कार्यक्रममा अवलम्बन गरेको छ ।

परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रक्रिया

३.१ स्थानीय अनुकस्लन कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, वातावरण निति, २०७६, राष्ट्रिय स्वास्थ्य अनुकूलन योजना (२०७२-२०७७), HNAP (२०२३–२०३०) लाई आधार मानिएको छ । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजनाको (लापा) राष्ट्रिय संरचनाका चार निर्देशक सिद्धान्तहरु (उर्ध्वगामि, तत्परता, लचकता र समावेशी) र छ चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरुको प्रयोग गरी यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ ।

चित्र ५: लापा खाका तयारीको सम्रग प्रक्रिया

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा विधि गोष्ठि झिमरुक गाउँपालिकामा मिति भाद्र २५ २०८१ गतेका दिन जनप्रतिनिधीहरु र पालिका स्तरिय सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो । सो गोष्ठिमा गाउँपालिकामा क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरुको पहिचान साथै जोखिमहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र वस्तिहरु छनौट पश्चात् वस्तिहरुमा संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्न्ता लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तय गरी अनुकूलनका क्रियकलापहरु पहिचान गरिएको थियो । प्रत्येक क्रियाकलापहरुलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथमिकिकरण गरिएको थियो । प्रत्येक वडाबाट आएका सुचनाहरुलाई पुन गाउँपालिकामा मिति मंसिर २८, २०८१ गतेका दिन प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरुको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, गाउँपालिकाको जोखिम विश्लेषण, गाउँपालिका स्तरिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान साथै वर्गिकरण गरिएको थियो ।

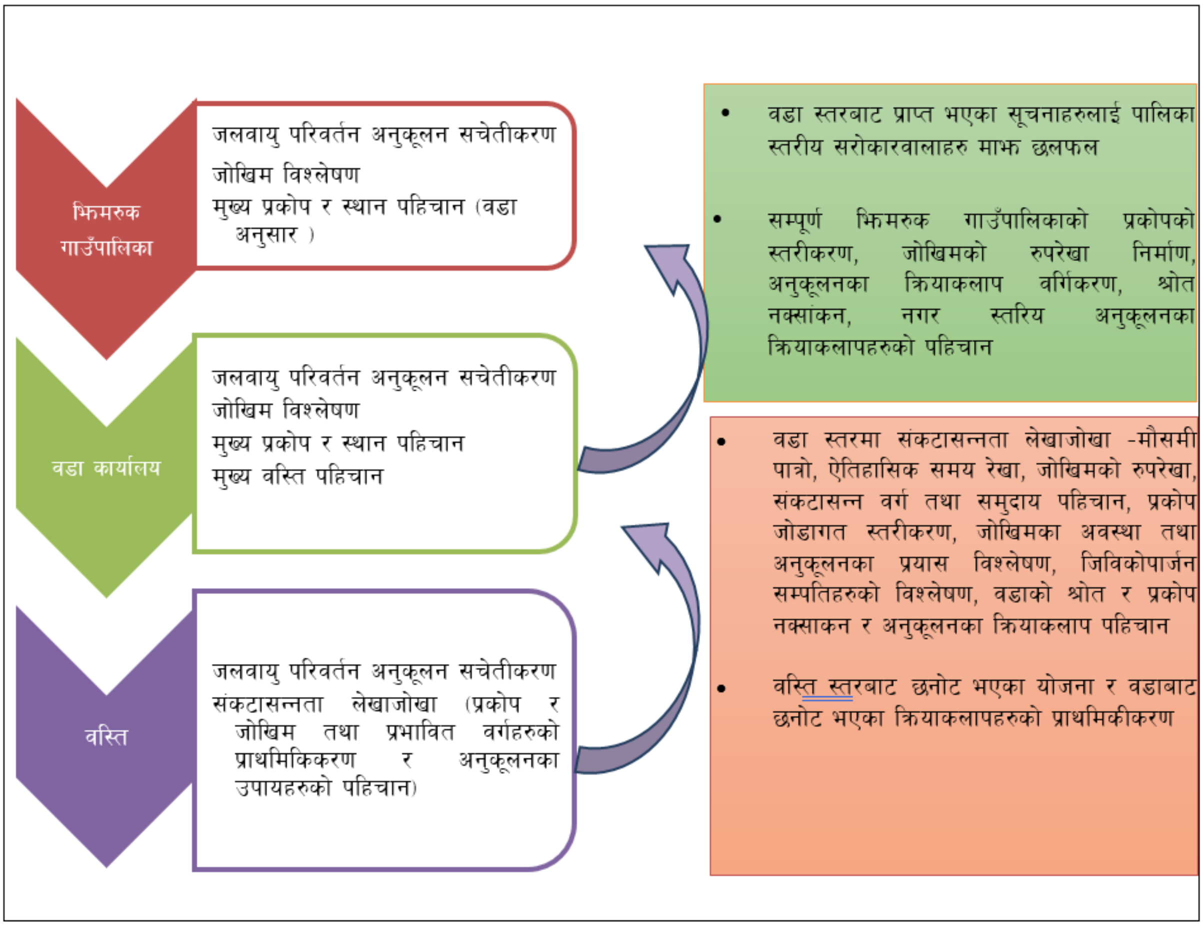

चित्र ६: स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना विधि प्रक्रिया

परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरु

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका तयारी गर्दा अपनाईएका चरण तथा तिनका नतिजाहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रभावकारी स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायुले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी जुटाउने आदि सूचना स्थानिय स्तरमा जानकारी गराउन ४ वटा समुदाय, ८ वडा र २ वटा गाउँपालिका स्तरमा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो । सो क्रियाकलाप बाट प्रत्यक्ष रुपमा २१९ व्यक्ति लाभांवीत भएका छन् ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकियामा संलग्न सहभागीहरुको विवरण

मिति	क्रियाकलाप	पुरुष	महिला	दलित	जनजाती	बा.क्षे.ठ	अन्य	जम्मा
भाद्र २६, २०८१	परिचय तथा अभिमुखीकरण गोष्ठी	१९	४	१	२	२०		२३
मंसिर २८, २०८१	मस्यौदा छलफल तथा अर्न्तक्रिया गोष्ठी	१२	१		१	१२		१३
आश्वीन ५ -१०, २०८१	वडा स्तरीय गोष्ठी	१०९	७४	३६	२०	१२३	४	१८३
जम्मा		१४०	७९	३७	२३	१५५	४	२१९

सचेतना कार्यक्रममा सङ्कटासन्न समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, शैक्षिक एवं सेवा प्रदायक संघ-संस्था, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो । सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, फ्लेक्स चार्ट, सामुहिक छलफल, लक्षित वर्ग छलफल, सामुहिक कार्य आदिको प्रयोग गरिएको थियो ।

४.२ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण

४.२.१ झिमरुक गाउँपालिकाको औसत जलवायु

झिमरुक गाउँपालिकाको जलवायु तथा मौसमको अवस्था विश्लेषण गर्न तापमानको तथ्यांक ERA5 बाट प्राप्त गरेको थियो भने वर्षाको तथ्यांक CHIRPS बाट प्राप्त गरिएको थियो । ERA5 को १९९५ देखि २०२४ सम्मको तापमानको तथ्यांकको अनुसार सालाखाला १७.१ डिग्री सेल्सियस रहेको छ। जस अनुसार तातो महिनाहरु जुन, जुलाई र अगस्ट रहेका छन् जहाँ औसत तापमान २२, २१.४ र २१.३ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । त्यसैगरी सबैभन्दा चिसो महिनाहरु ज्यानुएरी, डिसेम्बर र फेब्रुअरी रहेका छन् जहाँ औसत तापामन क्रमश : ९.६, ११.२ र ११.६ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । CHIRPS को सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको वर्षाको तथ्यांक अनुसार वार्षिक औसत वर्षा १४७०.२ मि.मि. रहेको छ, जहाँ सबैभन्दा बढी जुलाई महिनामा ३९३.८ मि.मि. तथा सबैभन्दा कम नोभेम्बरमा १.१ मि.मि. हुने गरेको छ । तापमान तथा वर्षाको विवरण चित्र मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

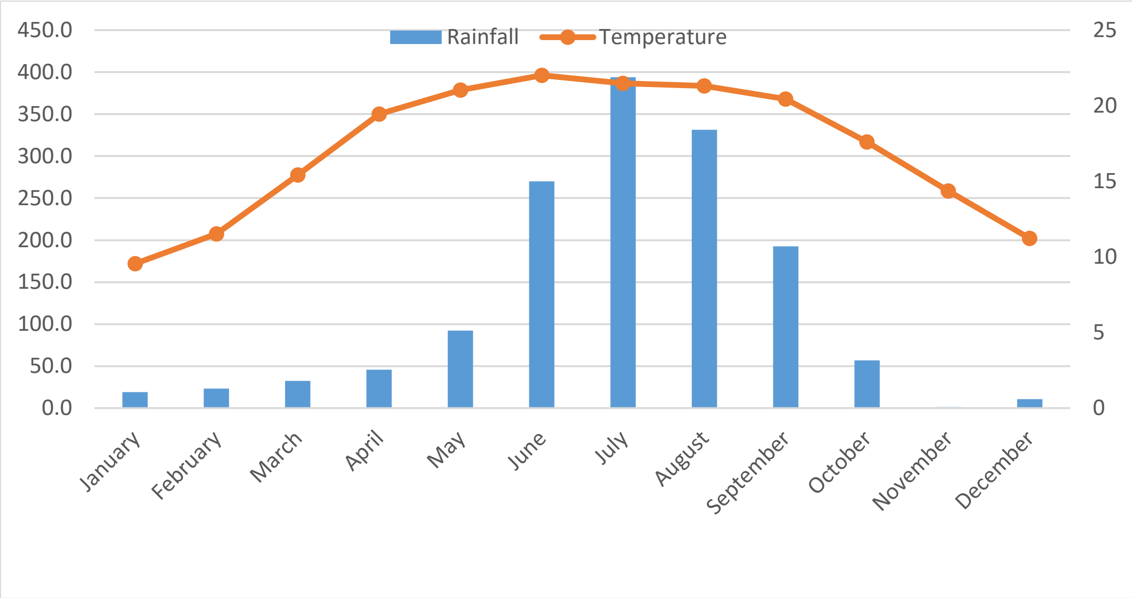

चित्र ७: औसत तापक्रम तथा वर्षा (१९९५-२०२४)

४.२.२ झिमरुक गाउँपालिकाको तापक्रमको प्रवृति

झिमरुक गाउँपालिकाकाको १९९५ देखि २०२४ साल सम्म (३० वर्ष) को तापमानको विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकामा वार्षिक औसत तापक्रम ०.०२३३ डिग्रि सेल्सियस प्रति वर्षको दरले बढिरहेको पाइएको छ। श्रृतु अनुसारको औषत तापक्रमको प्रवृत्ति अर्थात ढाँचा हेर्दा मनसुन पश्चात (पोस्ट मनसुन), मनसुन, हिँउद र मनसुन पूर्व (प्रि मनसुन) बढिरहेको देखिएको छ (चित्र)। सबैभन्दा बढी ०.०३१६ डिग्री सेल्सियस प्रति वर्षका दरले पोस्ट मनसुनको समयमा बढिरहेको छ भने प्रि मनसुन सिजनमा ०.००७७ डिग्री सेल्सियस प्रति वर्षका दरले बढिरहेको छ।

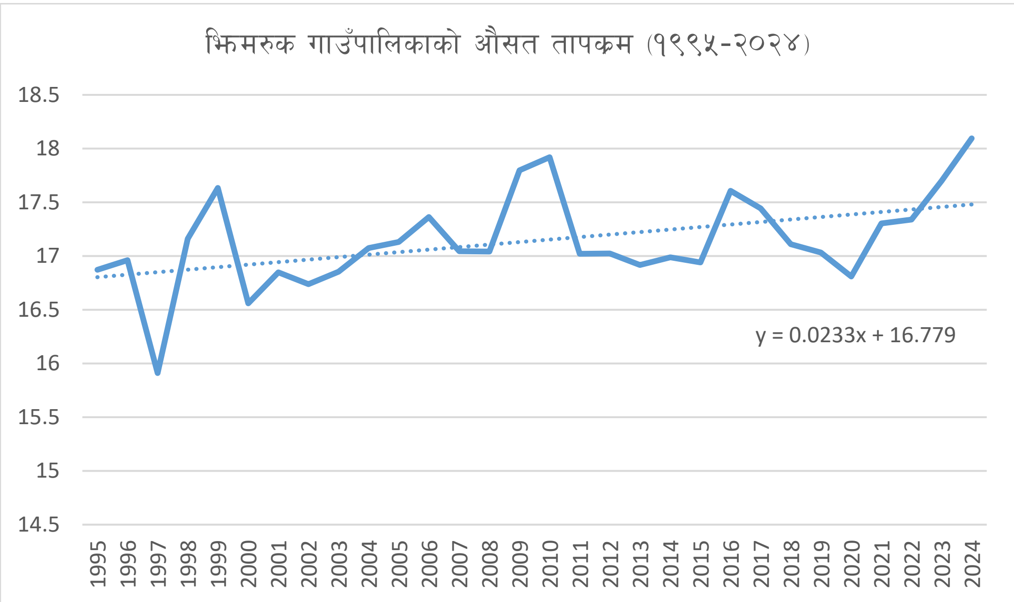

चित्र ८: सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको औसत तापमानको प्रवृत्ति

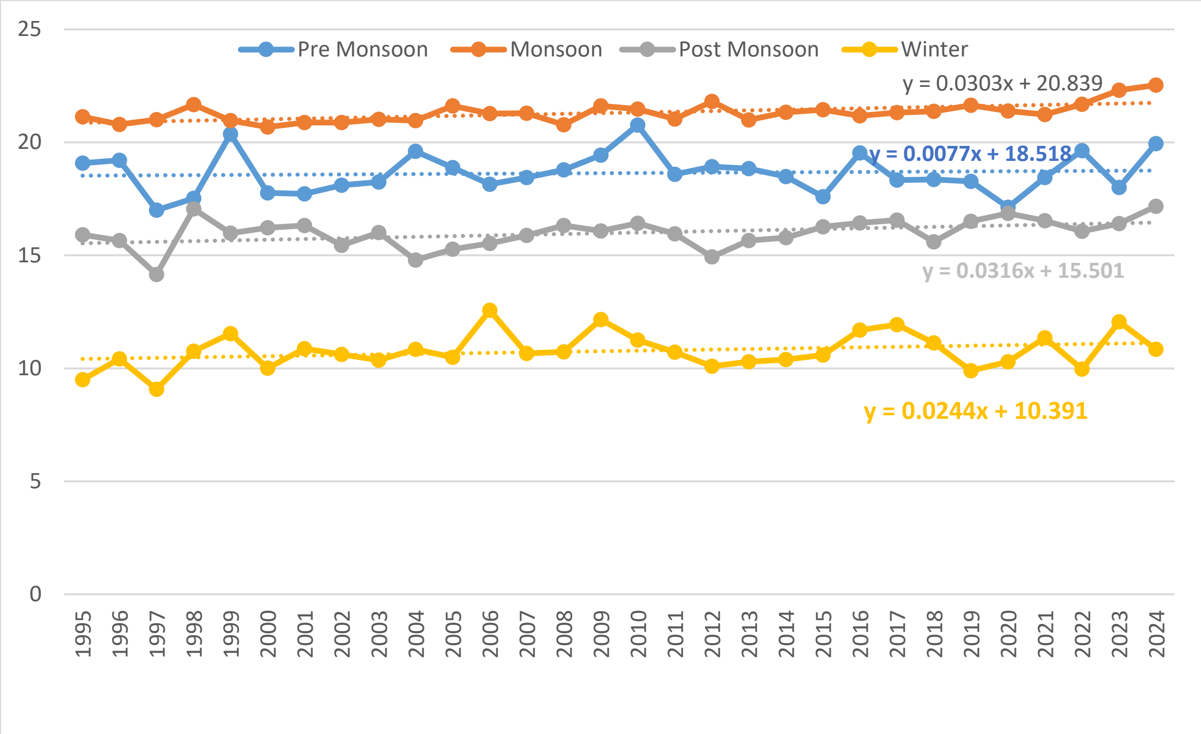

चित्र ९: सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको श्रृतु अनुसारको औसत तापमानको प्रवृत्ति

४.२.३ भिमरुक गाउँपालिकाको वर्षाको प्रवृति

तथ्यांक अनुसार वर्षा ८.५४ मि.मि. प्रति वर्षका दरले बढिरहेको पाइएको छ। वर्षाको प्रवृत्ति चित्र मा प्रस्तुत गरिएको छ। त्यसैगरी रितु अनुसारको वर्षाको प्रवृत्ति हेर्दा मनसुन, मनसुन पूर्व तथा मनसुन पश्चातका महिनाहरुमा बढिरहेको छ भने हिँउदमा घटिरहेको छ। सबैभन्दा बढी मनसुन सिजनमा ६.२८ मि.मि. को दरले बढीरहेको छ भने हिँउदमा ०.३४ मि.मि. प्रति वर्षका दरले घटिरहेको छ। सिजन अनुसार वर्षाको प्रवृत्ति तलको ग्राफ चित्र मा प्रस्तुत गरिएको छ।

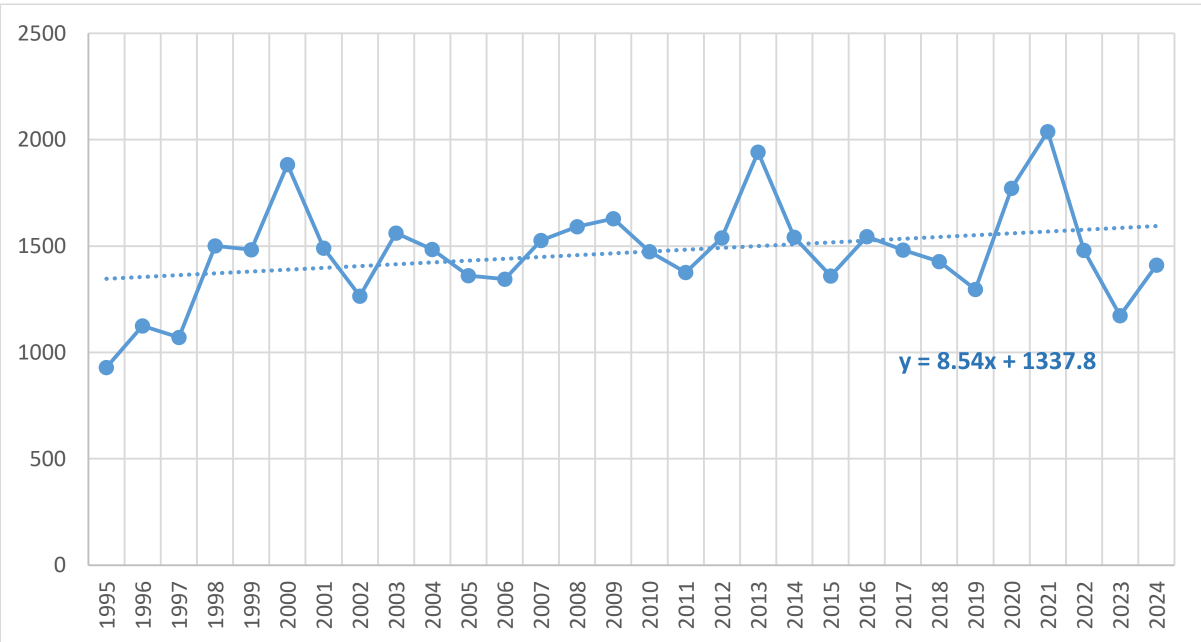

चित्र १०: सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको वर्षाको प्रवृत्ति

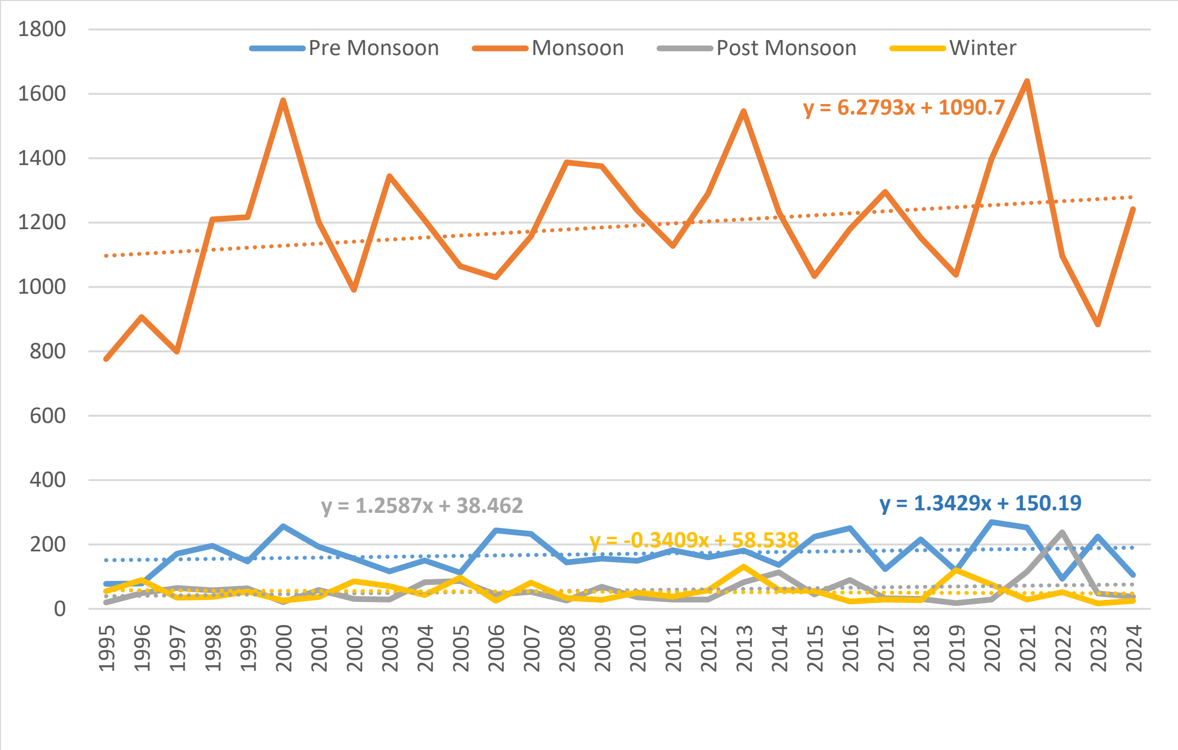

चित्र ११: सन् १९९५ देखि २०२४ सम्मको श्रृतु अनुसारको वर्षाको प्रवृत्ति

४.३ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

यस प्रक्रिया मार्फत संकटासन्न व्यक्ति तथा समुदायहरु र जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीको विवरण तयार गरी सो बमोजिम अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु तयार गर्न मद्दत पुगेको छ। संकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्याङ्कन तथा लेखाजोखाका लागि मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, संकटासन्नता नक्सांकन, जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रगत प्रभाव, पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेका प्रभाव, जीविकोपार्जनका स्रोत र प्रकोप बिच अन्तर सम्वन्ध, जोखिम तथा अनुकूलनको विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण र सेवा प्रदायक/संस्थागत विश्लेषण जस्ता सहभागितामूलक अभ्यास तथा विश्लेषण गरि सोबाट आएका नतिजाहरु तल उल्लेख गरिएको छ।

४.३.१ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समय रेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई झिमरुक गाउँपालिकाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको छ। सहभागितामूलक तरिकाले तयार गरिएको तल उल्लेखित नक्सामा जलवायुजन्य प्रमुख प्रकोप दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुनसक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ।

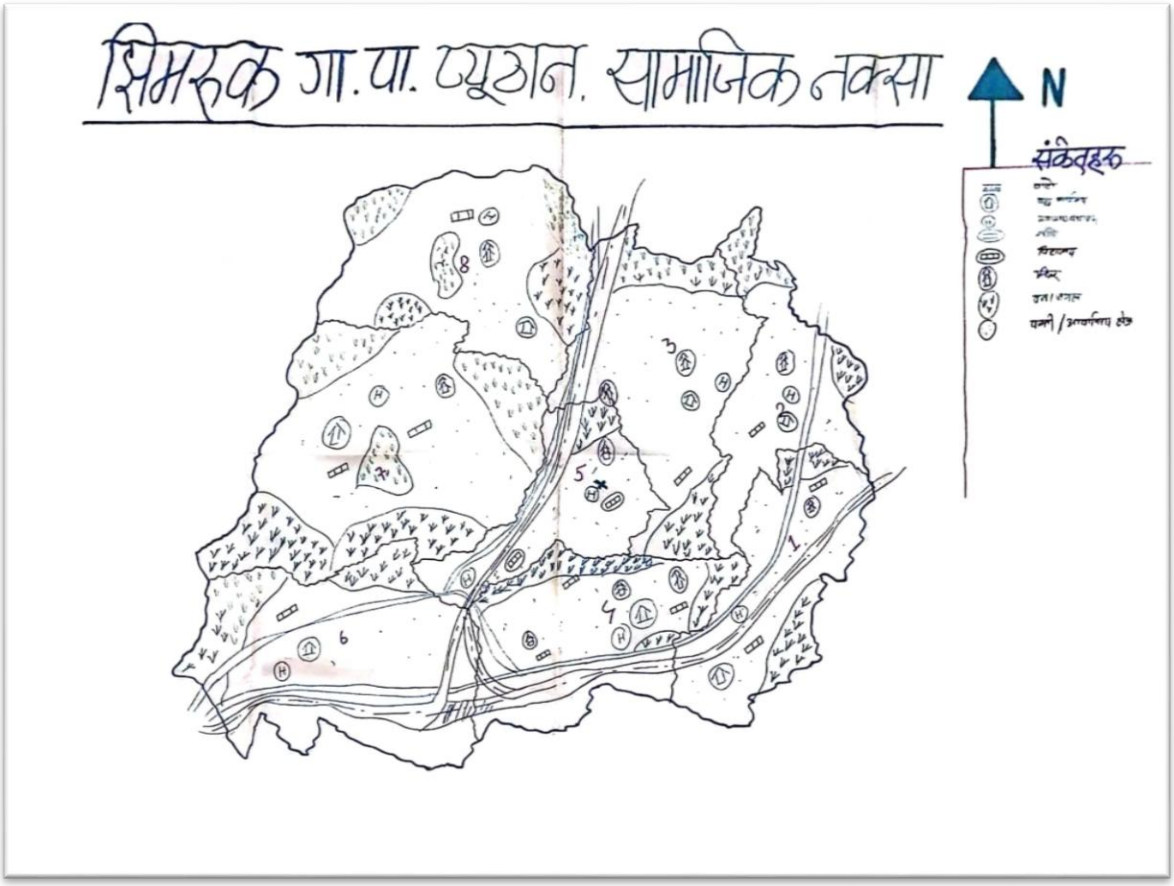

चित्र १२: स्थानियहरुले तयार गरेको गाउँपालिकाको प्रकोप तथा स्रोत नक्शा

४.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

यस झिमरुक गाउँपालिका, प्यूठानमा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरुको प्रकृति र प्रभाव विश्लेषण गर्न विगत ३० वर्ष देखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावीत समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरुका साथै सो प्रकोपको असरहरुको भविष्यको परिदृष्यको बारेमा झिमरुक गाउँपालिकाको वस्तिहरु, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरु, जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजिवी तथा जानिफकारहरुको उपस्थितीमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ३: प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

क.सं.	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	प्रभावित समुदाय वा वर्ग	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	बचाउका प्रयास र संस्थागत सहयोग
१	पहिरो	२०५६ असार	धान खेती नष्ट	चमेरे वन		
		२०५६	खेतीयोग्य जमीनको क्षति वन, खेत तथा बाटो पुरेको	गाइनेढुंगा, छिपछिपे		जनस्तरबाट बाटो खोलिएको
२		२०६०	विस्थापन	चिप्लेपहरा		आश्रयको लागि विद्यालय र खुल्ला चौरमा व्यवस्थापन गरिएको
३		२०७०	बारी, खरबारी पुरिएको	दादरा खपटे		तारजालीद्धारा संरक्षण
४		२०७३	स्थायी आश्रयको क्षति	बसाइ, टिमुरचौर		आश्रयको लागि विद्यालय र खुल्ला चौरमा व्यवस्थापन गरिएको
५		२०७५	खेतीयोग्य जमीनको क्षति उत्पादन क्षमतामा ह्रास	गर्तंग, बासखोला, खहरे, मच्छी		तारजाली, वृक्षारोपण आफ्नै खर्चमा गरिएको
६		२०७६	१ घर बगाएका	बोक्सेपानी		उद्धार
७		२०७७	घर भत्काएको	कुर्ले खोला, अम्बटे		अन्न खाद्य पदार्थ निकालिएको तथा बचाएको
८		२०७८	खानेपानी र बिजुलीको क्षति, सिंचाई र खेतको क्षति (खाद्य तथा कृषि)	बरबांग, कुटिचौर, सिंचाइकुलो, कैनिखोला		कुलो सञ्चालन गरिएको
९	बाढी	२०५२ देखि ०७७ सम्म	उत्पादनमा ह्रास खाद्य तथा कृषि	आहलखोला, लामासेरा		नदी तिरमा तारजाली गरिएको
१०		२०६०	उत्पादनमा ह्रास मानवीय क्षति कृषि, खोज तथा उद्धार	बालुवा		उद्धार कार्य गरिएको
११		२०६२	खेत कटान खाद्य तथा कृषि	ज्युनेबगर, टारीखेत,बाटुले, पिंडाल्ने		जनस्तरबाट बाढीको क्षति रोक्ने पहल
१२		२०६५	व्यक्तिको मृत्यु	झिमरुक नदी रातामाटा		पुल निर्माणको पहल
१३		२०६९	घर बाटोको क्षति	भ्यागुते, चुँदारा, ठुलापोखरा		अन्यत्र घर वनाएका
१४						
१५		२०७२– ०७६ सम्म	उत्पादनमा ह्रास खाद्य तथा कृषि	चुदरी खोला तथा कुर्ले खोला क्षेत्र		ढुंगा पन्छाइएको, घर बचाएको, तार जाली लगाएको
१६		२०७६	गैरघखाद्य सामग्री क्षेत्र	बालज्योती प्रा.वि.चुदारा तथा त्यहाँको समुदाय जोखिममा		स्थानान्तरको प्रयास
१७		२०७७	खेत र सिंचाई नोक्सान खाद्य तथा कृषि	कैनीखोला, गव्दीखोलाको तटीय भाग		

१८		२०४९	१३ घरथारा, उरीम जलेर नष्ट	बालुवा		स्थानीय समुदायको आगो नियन्त्रणको प्रयास
१९		२०५१		बालुवा लामाचौर		
२०		२०५२	घर गोठ तथा परालको आँट जलेको भैंसी ३ बाख्रा १२ गोरु २ जलेर नष्ट			आगो नियन्त्रण प्रयास
२१		२०५५	वनबाट आगो आएर ३ घरगोठ नष्ट	सौतामारे उपल्लो खक		स्थानीय समुदायको आगो नियन्त्रणको प्रयास
२२		२०५५	घरमा आगलागी	बिष्टटोल		
२३		२०५५	बाख्रा १२ नष्ट	टिमुरचौर		
२४		२०५९	१ जनाको मृत्यु	झुग्दी		
२५		२०६५	१ घर जलेर नष्ट गोठ जलेर गाइवस्तु नष्ट	लाभचौर		आगो निभाउनी र राहतको व्यवस्था
२६		२०६५	४ घर जलेको	निन्युखर्क र जनैपोखरा		समुदाय आफैले आगो नियन्त्रण गरेको
२७		२०७१	गोठमा आगोलागी	घुम्नेठाँटी		
२८		२०७३	घर गोठ आगोलागी	चुदारामा गोठ तथा थारा घर जंगलहरुमा पटक पटक		अग्नीरेखा वनाई जंगलको आगो नियन्त्रण प्रयास, स्थानीयद्धारा घरको आगो नियन्त्रण
२९						
३०		२०७४	१३ घरगोठ नष्ट	टिमुरखक		आगो निभाउनी र राहतको व्यवस्था
३१		२०७६	१ घर आगोलागीले नष्ट	टिमुरचौर		समुदाय आफैले उद्धार
३२		२०७७	गोठमा आगोलागी	दिहाल्नचौर नजिक		
३३						
३४		हरेक वर्ष	डढेलो वस्तीमा प्रवेश	सबै स्थान		समुदायद्धारा घरहरु जोगाउन सफल
३५	आगलागी	२०४८	घरगोठको जस्ता पाता उडाएको	माझटोल		स्थानीयद्धारा छाना मर्मत कार्य
३६		२०५६	२० घर भन्दा बढी खरका छाना उडाएको	बालुवा, बढाचौर, टिमुरखर्क सौतामार		खरको छाना विस्थापित गरी टिनको छाना लगाएको
३७		२०५८	घरको छानो उडाएका	चिसाबांग		
३८		२०६५	विद्यालयको छानो उडाएका	बालसुधार प्रा.वि., थारुखक		वि.व्य.स.ले मर्मत
३९		२०७५	रुखबाट लडेर कमला एम.सी.को मृत्यु	खरीरुख टोल		
४०		प्रत्येक वर्ष	घरका छाना उडाएको रुख ढालेको	वडाभरी		छानाहरुलाई हावाहुरीले नउडाउने गरी बाँधिएको
४१	हिमपात	२०७५	खेतीपाती तथा फलफुलमा सामान्य देखि पुर्णक्षति हिउँदेबाली नष्ट	दिहाल्न लेख तथा झुग्दी		
४३	असिना	२०७०	गहुँबाली तथा फलफुल नष्ट	खहरे, गर्तंग, मच्छी		
४४		२०७६	अन्नबाली फलफुल	सबै ठाउँ		
४५		२०६५ देखि २०७६ सम्म	हिउँदेबाली नष्ट	सबै स्थानहरुमा		

४६		२०७७	हिउँदे खेती पुर्णक्षति	टिमुरचौर दिहाल्न तथा झुग्दी		स्वर्गद्धारी बिउबिजन उपलब्ध, गा.पा.बाट अनुदान
४७	चट्याङ	२०६७	मानवीय क्षति	तुषारा जैसी टोल, ज्ञाने बगर, उपल्लो कोट		
४८		२०७१	५ जना विद्यार्थी घाइते भैंसी १ जलेका	कुटेडाँडा प्रा.वि.र नेपाने		उद्धार कार्य
४९		२०७५	गोठ, २ वटा गाइवस्तु नष्ट			
५०		२०७५	मानवीय क्षति	टिमुरचौर		
५१		२०७५	घरमा आगोलागी	दिहाल्ना		
५२		प्रत्येक वर्ष	जनजीवनमा त्रास	चौके विद्यालय तथा आसपासका बस्त		
५३	जङ्गली जनावर आतंक	२०६० देखि २०७८	अन्न तथा तरकारी बाली नष्ट	दारीमचौर, सिम्लेनी, भलापाटा, लामासेरा, अफ्रेखोला तथा बेंवरेभेंडाबारी		घरपालुवा कुकुर तथा मानिसको सहयोगले धपाउने ।
५४		२०७४ देखी अहिले सम्म	हिउँदे तथा वर्षे अन्नबाली नोक्सानी	चौके, चुदारा, हुराना लगाएत वार्ड नं.४ का सबै टोल		मानिस जम्मा भई धपाउने र तर्साउन
५५		हरेक वर्ष	हिउँदे तथा वर्षे बालीमा आक्रमण	१ नं.वार्डका सबै टोल		बन्दुक पड्काएर बाँदर धपाउने
५६		प्रत्येक वर्ष	अन्नबाली	वार्ड नं. ७ का सबै क्षेत्रमा		धपाउने
५७		प्रत्येक वर्ष	अन्नबाली	रातामाटा, झुग्दि, बसाइ, टिमुरचौर तथा दिहाल्ना		धपाउने
५८	अविरल वर्षा	२०७०	गाइ चौपाया हरुमा क्षति	वार्ड न. ३, ५		
५९	भूकम्प	२०७२				
६०	कोभिड १९ महामारी	२०७८	१५ जनाको मृत्य	बेताने, सौतामार, बाँदीकोट,		

वडा १

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०३७-२०८१	पहिरो	पानीको मुहान नाश भएको १४ धर तथा गोठ बिस्थापित बस्ती उठेर बिस्थापित भएको खेतियोग्य जमीन तथा खरेन नाश	बस्ती मुख्यबारी, चुरेपानी, खलेगाउं, दुवाचौर, ठोकरसे खोला, कपिलपाटा, चापागैरा, साखिने पहिरा, धहखोला, सिमलपाटा, हुलाकी बस्ती, दाति खोला, साङले खोला देखि दोदरी खोला सम्म, सौतामारे फेदी, बिडडाडा फेदी, गार्खे धारा, खलेगाउं बालुवा टोल, तल्लो खर्क	तारजालीको प्रयोग, आर्थिक सहयोग प्राप्त, भाडाकुडा, अन्नहरु बितरण, लत्ताकपडा बितरण	जिल्ला बिकास समिति बडा कार्यालय,

		बारी बिस्थापित			
२०४९-२०७९	आगलागी	प्रत्येक बर्ष १०-१५ धर तथा गोठहरु जलेर नष्ट हुने, मानवीय क्षति धरहरु बिस्थापित भएको	बिडडाडा गांउ	आर्थिक सहयोय, लत्ताकपडा अन्न सहयोग, जस्तापाताहरु सहयोग प्राप्त	जिल्ला बिकास समिति गा.पा., व्यक्तिगत सहयोग
२०७३	हिंउ	२०० धर मा क्षति	डाडाखर्क, सौतामारे, साबिक वडा (७, ८, ९)	-	-
२०७५	खेतीपातीमा लाग्ने किरा	७०% भन्दा बढी सुन्तला नष्ट ५०% भन्दा बढी खेतीबाली नष्ट	सबै टोल	बिषदीको प्रयोग	गा.पा.
२०७५-२०८१	बाढी	२ घर क्षति भएको र केही घर बिस्थापित भएको ४००-५०० हेक्टेर खेती योग्य जमीन ह्रास तथा नष्ट	विहडाडा, बालुवा खोला, चिप्ल	सहयोग प्राप्त रकमबाट जस्तापाता खरिद	गा.पा.
२०७६-८१	वन्यजन्तु आतंक (बादर, बदेल, रातो बाघ)	३-४ बर्ष देखि खेतीयोग्य जमीन कोदो, फापर गर्न छोडियो १५० वटा जति बाखा आक्रमण बाट मारिएको	सबै टोल	धपाउने, हल्ला गर्ने, भाडा बजाउने, बाखाको खोर निर्माण गर्ने	जिल्ला वन कार्यालय, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
२०७६-७७	महामारी कोरोना	१५०० व्यक्ति भन्दा बढी संकमित तथा २ जना मान्छे को मृत्यु	सबै टोल	जटीबुटी सेवन, खोप लएको, क्वारेन्टाइन मा बासको व्यवस्था, स्यानीटाइजर को प्रयोग, भौतिक दुरी कायम, बेसार पानीको प्रयोग	जिल्ला स्वस्थ्य कार्यालय, अस्पताल, पालिका तथा गैसस
निरंन्तर प्रत्येक बर्ष	बनमारा झार	खेतीपातीमा नाक्शानी, नगदेबालीमा क्षति	सबै टोल	उखेलेर फाल्ने	सर्बसाधारण आफै

वडा २

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०३४-२०७९	पहिरो	धान,मकै, कृषि योग्य जमीन, खेतीबारी, कुलो नाश भएको, ३ ओटा घरको मुहान पुचो, बोट बिरुवा नाश, २ ओटा घर बिस्थापित	पालत कहरी, थापाचौर, रोटेय पानी, खप्टेय,राता पोखरा, कमरेपानी, सिमसरा	केही बोट बिरुवा लगाएको तथा मानवीय सहयोग जनसमुदाय आफै ले गरेको	जनसमुदाय आफै
२०४५-२०८१	हावाहुरी	बिद्यालयको तथा उप स्वा.चौकी को छानो नाश, ४३ घरको छानो उडाएको, २० घर तथा गोठ बिस्थापित	सबै टोल	आर्थिक सहयोग, जनश्रमदान, त्रिपाल सहयोग	गा.बि.स जिल्ला वन, जिल्ला स्वा. कार्यालय, गा.पा.
२०४२-२०६४	चटयांङ	३ जना मान्छेको मृत्यु तथा ६ जना मान्छे घाइते, ५ ओटा बाखा, १० ओटा गाई गोरु को मृत्यु तथा १२ ओटा घरका चिरा परेको, आकस्मीक क्षति, टि.भि, टंसमीटर, २ पटक क्षति	काउले बस्ती, चोरमारे, राता पोखरी, कमरे पानी, धउली पोखरी, थापचोर, देउराली	बिद्युतीय सहयोग, टंसमीटर जडान, जनश्रमदान	गा.पा, जिल्ला प्रशासन शाखा
२०४२-२०८१	वन्यजन्तु आतंक (बांदर, बदेल, दुम्सी, सुगा, सलह, खरायो, मुसा, वन बिरालो, बाघ)	२०-२५ ओटा बाखा, २-३ ओटा बाछा बाछी बाघ ले खाई दिने, आलु धान, मकै, गहुं,कोदो, फापर को खेती गर्न छाडेको	मडकीना, हिले, बन्दुकोट, झिनेटा, राता पोखरी, चोरमारे, काउले,पातल फटेरी, थाने, मुलकाडा पानी, खोप्टे पहरा, लामचौर खप्टे	छैन	छैन
प्रत्येक बर्ष हुने	आगलागी	वन जंगल मा असर, खानेपानी पाइप जलेर नष्ट,	छिन्नेटा, चिपलेटी, पातल फटेरी वस्ती जोखिम मा	छैन	छैन
२०८७-७९	पशुरोग (भ्यागुते तथा लम्मकी स्किन)	२५ गोरु, २० भैसी, तथा २० ओटा बाखा मा संक्रमण भएको तथा केही मरेको	सबै टोल	खोप लगाएको, व्यक्तिगत रुपमा खोप लगाएको, आफै व्यवस्था गरेको	गा.पा., जिल्ला पशुशाखा
२०७८-२०८१	असिना	धान, गहुं, सुन्तला, आंप, कमला, नासपत्ती, कागती, धांस, तरकारी खेती मा ह्रास तथा क्षति	सबै टोल	छैन	छैन

वडा ३

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२००५-२०७०	पहिरो	३० रोपनी खेती योग्य जमीन बिस्थापित, १६० घर जति जोखिममा, २ बस्ती बिस्थापीत,	सिमलेनी बस्ती, चिसापानी, साद्दखोला, सान्तेखोला, भि्रमरुक, बाधिखोला,धनगोडा, खर्रे,रोटेपानी, कोटफेरा, लामासेरा, हरिय समलधारा, व्यांङखोली, टाकुराचौर	तारजाली	प्रदेश
२०७०-८१	बाढी	२०० बिगा खेती योग्य जमीन बिस्थापीत, नाश भएको, ५०० रोपनी जग्गा नाश भएको तथा ९ घर जति जोखिममा	आहलखोला, धागेनी हुङगाङ, चिसापानी नब्बे	तारजाली	नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय, गा.पा.
२०८१ साल सम्म	आगलागी	४ ओटा धर, २ गोरु, १ गोठ को मृत्यु तथा बर्षेनी आगजनी हुने र अन्न,खाद्यन बाली, बन मा क्षति तथा बोट बिरुवा नष्ट	घनमोडा, भेडाबारी, भलचौर, दारिमचौर, स्याला, बेबेरे, हरिए समलधारा, सुख्खा बेङखोला, सिखे टाकरु, अधेरी टाकुरा वन, बोलिखरे, दखि लम्ची, माझमेला, साद्देखोला, माफे मेला	स्याउला, पानी हाल्ने, अग्नीरेखा	रेडक्रस, स्थानियबासी
२०७०-२०८१	बन्यजन्तु आतंक (बांदर, बदेल, दुम्सी, मुसो)	अन्नबाली, फलफुल तथा तरकारी मा नोक्शानी, बर्षेनी १० मेट्रिक टन खाद्यन मा ह्रास तथा नोक्शानी	वडा भरिका सबै बस्तीमा	धपाउने,तर्साउने	स्थानीयबासी आफै
२०७६	सलहकिरा	मकै उत्पादनको लगभग ५०% भन्दा बढी नोक्शान भएको	वडा भरिका सबै बस्तीमा	आगो बाल्ने, थाल ठटाउने	स्थानीयबासी आफै
प्रत्येक बर्ष	खुतीबारी,फलफुलमा किरा लाग्नु (आंप, बेलाउती, सुन्तला, अमिलो)	सबै उत्पादनको ४०% भन्दा बढी क्षति	वडा भरिका सबै बस्तीमा	बिषादीको प्रयोग	गा.पा को अनुदान तथा स्थानीयबासी आफै गरेको
२०७६-२०७७	चट्यांङ्ग	२ जना मान्छे को मृत्यु २ बाखा तथा १ भैसी को मृत्यु तथा अन्य मा क्षति	वडा बासी सबै प्रभावित	कुनै सहयोग भएन	वडाबाट सहयोगको लागी सिफरिस गरिएको

२०७६-२०७७	कोरोना महामारी	२०० जना मान्छे संक्रमित	वडा बासी सबै प्रभावित	जडिबुटीको प्रयोग, बेसार पानी खाने, क्वारेन्टीनमा बस्ने तथा खोप लगाउने	गा.पा, स्वास्थ्य कार्यालय, नेपाल सरकार
प्रत्येक बर्ष	हावाहुरी	बर्षेनी ३५-४० घरको छाना उडाउछ र कुल उत्पादनको १०% जति क्षति गर्छ	वडाका सबै बस्ती	-	गा.पा. बाट जस्तापाता बितरण तथा प्रतिघर २० हजार सहयोग यदि पुर्ण क्षति छ भने
२०४२-२०५२	झाडापखाला	एकै परिवारका ५ जना को मृत्यु	कोटफेरा	-	-

वडा ४

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०३१	आगलागी	प्राय जसो सबै वन मा क्षति भएको	प्राय सबै वन क्षति	सामुदायिक वन अपनाईएको, स्याउला ले छोप्ने, पानी हाल्ने	सामुदायिक वन, रेडक्रस,
२०३६-२०७९	पहिरो	५००-७०० सल्लाको रुखहरु नाश भएको, २००-३०० मरी धान खेत नाश भएको, १०-१२ मकै खेती नाश भएको, ४ ओटा बाखा मरेको,	सिम्लेनी, चितधारा	-	२०७६ सालमाकेही स्थानमा पालिका बाट जस्तापाता सहयोग
२०३९	बाढी	१००० मरी बराबर खेत जमीन नाश भएको	गर्तन खोला	-	-
२०४०-२०७१	हावाहुरी	पंचायत भवन मा क्षति, ३०० घरको छाना उडाएको, ६००-७०० वटा सल्लाको रुखहरु क्षति भएको, स्कुलका छाना (७) ओटा उडाएको,	उपल्लाबाङ्गे लगायत सबै बस्ती, सिद्धथाना, चुदेरी खोला, चिसापानी, थडमेला, सामुदायिक भवन	-	स्थानीय बासी, समुदाय
२०७५-७६	वन्यजन्त (बांदर, बदेल, दुम्सी, सुगा)	कुल उत्पादनको ४०% नोक्शान, (मकै, फलफुल, तरकारी), १०० भन्दा बढी बाखा बाघले खायो	सबै टोल मा	धपाउने, टिन ठटाउने, गुलेली	स्थानीय बासी
२०६०-२०६५	फलफुल, बोट बिरुवा मा	प्राय जसो ४०% उत्पादनमा ह्रास तथा क्षति भएको,	सबै टोल मा	औषधि, बिषादी	गा.पा, स्थानिय बासी आफै

	लाग्ने रोग (किरा)				
२०७६-७८	महामारी (कोरोना)	२ जना मान्छे मरको, ५०-६० जना मान्छे संक्रमित	सबै टोल मा	भौतिक दुरी कायम, बेसार पानी खाने, तातो पानी खाने, खोप	स्वस्थ्य कार्यालय,गा.पा, बडा,
	असिना	हिउंदेबाली, फलफुल मा ह्रास तजा क्षति	सबै टोल मा	-	-

वडा ५

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०२७-३२	पहिरो	पहिरो ले वस्ती प्रभावित भयो, धानको खराई तथा धान कुहियो, जमीन कटान, भूक्षय , सडक अवरुध भयो	गतिना,	मानवीय सहयोग, जंगलबाट काठ ल्याउने, खरले छाउने	मानवीय सहयोग, जंगलवाट काठ ल्याउने, खरले छाउने
२०४०	बाढी	१०० घर घुरी मा क्षति, ५०% सल्लाको रुखहरुमा क्षति, ९०० मुरी जमीन नष्ट भएको	खहरे, मच्छी, मैनाके पतिखरिया	ज्याली लगाउने, जन श्रमदान	सिचाई तथा जिल्ला बिकास कार्यालय तथा जल उत्पन्न प्रकोपबाट (ज्याली) सहयोग
२०४२	हावाहुरी	वालीनाली, घर गोठ, बिद्यालय, वनजंगल मा क्षति	सबै	मानवीय उपाय	वन डिभिजन, जल उत्पन्न प्रकोपबाट
२०४६-४७	आगलागी	१० दुखि १५ घरमा बर्षेनी क्षति, १० देखि १२ वटा गाई भैसीहरु जलेर मर्ने गरेको	पातिखहरीया, खहरे सल्लो,	अग्निरेखा बनाएर निभाउने, रेपप दारा निभाउने	रेडकस (वन समिति),स्थानीय समुदाय
२०४८	बर्षा	२० घर जति पूर्णरुपमा क्षति तथा ५० घरमा आंशिक क्षति	मच्छी ओखरकोट, चुधारा	तिरपाल, आर्थिक सहयोग काठ, खाद्यन्न लत्ता कपडा सहयोग	गा.पा, रेडकस वन, वडा कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, विभिन्न संघ संस्था वाट खाद्यन सामाग्री सहयोग
२०७०-८१	वन्यजन्तु आतंक	वालीनाली नष्ट तथा ५०० घरधुरीमा क्षति	सबै	धपाउने	समुदाय आफै
२०५१ देखि निरंतर	वनमारा	वालीनाली घांसवाली	सबै	उखेलेर फाल्ने	समुदाय आफै

वडा ६

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०३२ तथा वर्षेनि निरंन्तर	हावाहुरी	पंचायत भवन, तथा बिद्यालय भवनको छाना उडायो, सल्लाका बुटा हरु ढल्यो लगभग २५ वटा घरको छाना उडायो	नेटा, चिसाबाङ, तोरबाङ, सबै टोल मा	आर्थिक सहयोग, त्रिपाल सहयोग तथा समुदायिक वन बाट काठहरु सहयोग प्राप्त	रेडक्रस, जिल्ला प्रशासन, गा.पा, वडा,
२०८१	बाढी	खेती कटान, बाली नाली तथा खेती योग्य जमीन नाश, १६ घर जति जोखिममा	सिरखोला, निमुरखोला, फुलवारी टोल,आरना टोल, पिपलटारी, मर्कावाङ, चिसावाङ, कुविने, नेटा, घुम्नेडाढी	त्रिपाल, मानवीय सहयोग आफै गरेको	गा.पा.
२०८०	आगलागी	१ घर जलेर नष्ट, खाद्यन नष्ट, गोठ नष्ट, १ गाई, १ भैसी जलेर मरेको	नेटा, चिसावाङ, लेख, मर्कावाङ, घगे, दखोला, तोरवाङ	आर्थिक सहयोग, आफै सुरक्षित रहने जनचेतना मुलक कार्यक्रम	गा.पा
२०४५-४६	चट्यांङ	१० वटा गाई तथा ३ वटा बाखा मरेको, तथा अन्य गाईवस्तर मा आंशिक क्षति	कुबिले, तोरवाङ	-	-
बर्षेनि	जंगली जनावरको आतंक बादर,बदेल,स्याल,बाघ,बन बिरालो, चितुवा,मुसा, सिउरे मुसा)	मकै, धान, गहु, जौ, फापर, आलु, प्याज मा क्षति तथा नष्त	धगे, मर्कावाङ, नेटा, लेख, सल्लाघारी, कुविने, तोरवाङ लगाएत सबै टोलमा	धपाउने	-
२०७० देखि निरंन्तर	खडेरी	बाली नाली मा प्रभाव, पानीको मुहान सुकेको, खोलानाला सुख्खा भएको	धगे, मर्कावाङ, नेटा, लेख, सल्लाघारी, कुविने, तोरवाङ लगाएत सबै टोलमा	सितको भरमा	समुदायले एक अर्का मा सहयोग
२०७६-७७	असिना	हिउदे बाली,फलफुल, सुन्तला, कमला, कागती सबैमा ह्रास तथा क्षति	तोरवाङ	बिउ बितरण	गा.पा.
२०८७-७९	पशुरोग (लम्बिस्कीन)	२० गाई, ५० भैसी, ४० गोरु, १०० बाखा, १०० कुखुरा मा संक्रमण तथा मृत्यु	सबै टोल	खोप लाएको केही मान्छे ब्यक्तिगत रुपमा खोप लाएको	गा.पा.

वडा ७

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०४९-२०६६।६७	आगलागी	२०-२१ घर क्षेती भएको २०-२१ गोठ क्षेती भएको तथा १ जना मान्छे को जलेर मृत्यु भएको २ भैसी तथा २ गोरु जलेर मरेको सामुदायिक वन, बोटबिरुवा नष्ट भएको खानेपानीको पाइप नष्ट भएको	छिपछिपे वन, टाकुरा, मतिडांडा (७ गोठ), हिडडांडा (२१ गोठ), मौरी, छिपछिपे खडका देवी, देउराली, सिद्धेश्वरी,वामरी गैटा देउराली, बेतपाखा भेडीखोर, मेली पोखरी, टाकुरा, कुता पोखरी	अग्नि रेखा, छेकवार गर्ने	रेडक्रस, गा.पा.
२०३२-२०५२ तथा २०७९-२०८१	पहिरो	वन जंगल मा आगलागी बाट क्षेती, ३ धर बिस्थापित, १०० मुरी धानबाली मा क्षेती, ३ वटा घर बगाएको मा ३ जना मान्छे को मृत्यु, १ जना घाईते, भएको, १ वटा गोठ बगाएको, ३ जना मान्छेको ३० हेक्टेर जति खेत मा क्षेति भएको, कालीमाटी, उजेलापाटा बस्ती लाई असर गरेको, तुसारे खोलाले बस्ती जोखिम तथा खेत जोखिम, पानीको मुहानमा जोखिम, पानीको ८०० मिटर खानेपानी पाइपमा असर तथा नोक्शान गरेको, पिपलको वोट बगाएको, १८ घर जति अति जोखिम मा	छातिपाटा, सेउलेघारी, कुतखोला, हरियापाटा, काफलेपानी, ग्यानीडुङ्गा, चिपलेटी, हाडेपानी, कडेनी, भालुकाटे, सिमगद्धूरा वडखोला, जुकेखोला, भुइकतेरी, पाखापानी, नमकरपाहा, हासावाङ ।	तिरपाल, खाद्यान्न सहयोग, मानवीय सहयोग ।	रेडक्रस, गा.बि.स गा.पा.
२०३९	हावाहुरी	५०-७० घरको छाना उडायो वनमा वोटबिरुवा मा क्षति भएको गहुं अन्न बाली मा क्षेति भएको,	साबिक ७ मा सबै टोल		
२०३९ साल देखि निरन्तर प्रत्येक बर्ष	वनजन्तु आतंक (बादल, बदेल, दुमसी, स्याल, सुगा, बाघ, खरायो	मकै, बाली, आलु, खाद्यान, कृषि बाली तथा बनमा क्षति,	कुता, हिडडांडा, रातटारी, उपलाकोट	धपाउने, भाडा बजाउने, मादल बजाउने, तारजाली लगाउने,	
२०५७-२०७७	असिना	गहुं, केराउ, कागती, सुन्तला, रुखका डाला, जौ, नगदेबाली मा क्षति तथा नष्ट भएको	कुता र उपलाकोट सबै टोल		गा.पा.

२०४९-२०८१	बनमारा	घांस(जंगली जनावर गाउंमा पस्ने) खेतीपाती मा क्षति,	पुरै बस्ती	ब्यक्तिगत रुपमा आफै संरक्षण गरेको	
२०५३-२०६०	झाडापखाला	सबै टोलमा झाडापखाला को संक्रमण तथा १५ घरधुरी मा अति बिरामी भएको	सबै टोल मा संक्रमण	फोहोर पानी नखुवाउने, सफापानी खुवाउन, सरसफाई सम्बन्धी जानकारी भएको	
२०६६-२०७९	चट्यांङ्ग	३ जना मान्छे को मृत्यु, ५ घरमा क्षति भएको, १५ वटा जति मिटर बक्स मा क्षति, लगभग १० वटा टि.भि मा क्षति भएको	ग्यानाबगेरा, बसोपाहा, उपल्लाकोट, कुता मतिडांडा,	ब्यक्तिगत प्रयासहरु भएको	

वडा ८

साल	प्रकोप	क्षति	प्रभावित समुदाय वर्ग टोल, घरधुरी	असरसंग जुध्न गारिएको प्रयास तथा अभ्यासहरु	कसले सहयोग गर्यो
२०५२-२०७९	पहिरो	२-३ घर चरक्यो, २ घर बिस्थापित, १२ घर जोखिममा, १ जना बच्चालाई बगाएको, १ वटा गोठ भत्केको, २०-२५ रोपनी जग्गा कटान भएको, ३ वटा गाई वगाएको, १ वटा बिद्यालय जोखिम मा, वोट बिरुवा, बालीनाली नाश भएको, खेती योग्य जमीन नाश भएको, बस्ती बगाएको	थापला, कच्चीखोला, भट्राईटोल, पाध्यटोल,	बिरुवाहरु आफै उम्रे, मानवीय सहयोग, खाद्यन्न सहयोग, तिरपाल सहयोग	रेडक्रस, GTZ, जिल्ला प्रशासन कार्यालय गा.बि.स बाट रु १५०००। सहयोग
२०५३	बाढी	खेती योग्य जमीन बगायो, धानबाली नाश भएको तथा १ जना बच्चा समेत बगाएको	गव्दी खोला, बालुवा, सेउलीघारी, रामखेती, साठीमुरे	ढुङ्गा, तारजाली लगाउने, मानवीय सहयोग, भु संरक्षण	जि.बि.स वाट तारजाली सहयोग
२०७६ साल देखि निरंन्तर	हावाहुरी	१० घर उडाएको, र १५ घरको छानो उडाएको	दिहाल्ना, चिप्ले पहरा दुनाकोट, टिमुरचोर, गव्दी	सामुदायिक काठ सहयोग	गा.पा.सहयोग
२०५३-७७	आगलागी	१ घर, १ गोठ मा आगलागी तथा २ भैसी ३ गोरु, र ७ बाखा जलेर मरेको	झुङ्गी, दिहाल्ना, झाला पोखरी	सामाजिक सहयोग, सामुदायिक काठ, खाद्यन, लत्ताकपडा, तिरपाल तथा आर्थिक सहयोग	गा.बि.स, जिल्ला प्रशासन, रेडक्रस
२०७५-७६	चट्याङ	१२ देखी १५ जना मानिस घाईते	दिहाल्ना, स्नाकोट, टिमुरचोर	आफै मानवीय उपाय	
२०७९-८०	वन्यजन्तु आतंक	मकै आलु, प्याज, धान, गहुं	दिहाल्ना, धारा टोल, राता माटा, फुलवारी, बसाई, चिप्ले पहरा,	धपाउने	

			झच्छी, गव्दी, जाबुने, खरय, फल्ला पोखरी		
२०६६	असिना	बाली नाली, धान, गहुं, फलफुल, सुन्तला,स्याउ मा क्षति	सबै बस्ती	परम्परागत उपाय	
२०७८-७९	बर्षा	कुलो नष्ट, २०-२२ धर जोखिममा	चिप्ले पहरा बस्ती, खानेपानी को मुहान मा क्षति, एउटा बिद्यालय र खाला बस्ती जोखिममा, बालुवाफाट, स्याउलीखारी खेत मा क्षति	जाली लगाउने, वाल लगाउने	गा.पा.
२०७६-२०८१	खडेरी	खानेपानी को मुहान सुकेको, खेतीपाती मा समस्या तथा क्षति	सबै बस्ती	सिंचाई कुलो निर्माण, पोखरी निर्माण	भुं संरक्षण, गा.पा.

४.३.३ परिवर्तित मौसमी तथा प्रकोप पात्रो

स्थानिय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रा विधिको प्रयोग गरिएको थियो । समुदायको ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीवीसँगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरुप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरुप आदिमा आधारित यो पात्रो तयार गरिएको थियो । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न विगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम, बाली आदि हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट समुदायमा देखिएको थियो । झिमरुक गाउँपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ४: परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
तापक्रम	गर्मिको दिन	पहिले													गर्मिका दिन २ महिनाले बढेको र गर्मिको मात्रा पनि बढेको
		अहिले													
	जाडोको दिन	पहिले													जाडोका दिन करिब ३ महिनाले घटेको
		अहिले													
वर्षा तथा यसको स्वरुप	मनसुनी वर्षा	पहिले													मनसुनी बर्षाका दिन २ महिनाले घटेका तर छेटो समयमा धेरै पानी पर्ने गरेको
		अहिले													
	हिउंदे वर्षा	पहिले													हिउँदे बर्षाका दिनहरु करिव ३ महिनाले घटेको साथै मात्रा पनि घटेको
		अहिले													
	तुसारो	पहिले													तुसारो पर्ने दिनहरु २ महिनाले घटेको
		अहिले													
	हिउ	पहिले													हिउ पर्ने दिनहरु १ महिनाले घटेको
		अहिले													
वनस्पति प्रजातिहरुको जीवनचक्र/व्यवहार	फुल फल्ने (लालिगुरास)	पहिले													लाली गुराँस फुल्ने समय १.५ महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले													
	फल फल्ने (काफल)	पहिले													काफल पाक्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले													
प्रकोपको स्वरुप	बाढीको घटना	पहिले													अहिले बर्षामा फेरबदल भएकोले बाढी तथा पहिरोको समयमा पनि परिवर्तन भएको
		अहिले													

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख		ज्येष्ठ		असार		श्रावण		भाद्र		आश्विन		कार्तिक		मंसिर		पौष		माघ		फाल्गुण		चैत्र		समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
	पहिरोको घटना	पहिले					■	■	■	■																	छ साथै मात्रा र बारम्बारता भने बढेको छ
		अहिले							▲	▲	▲																
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय मकै लगाउने	पहिले			■	■	■	■																			बर्षाको फेरबदलले गर्दा मकै लगाउने समय पछाडि सरेको
		अहिले					▲	▲																			
	स्थानिय मकै पाक्ने	पहिले													■	■											ढिलो रोपे पनि मकै पाक्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले											▲	▲													
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय धान लगाउने	पहिले			■	■	■	■																			बर्षाको फेरबदलले गर्दा धान रोप्ने समय पछाडि सरेको
		अहिले					▲	▲	▲																		
	स्थानिय धान काट्ने	पहिले													■	■	■										ढिलो रोपे पनि धान काट्ने समय अगाडि सरेको
		अहिले											▲	▲	▲												
भौतिक जानकारी	पानीको मूल फुट्ने	पहिले					■	■	■	■	■	■															पहिलेको तुलना पानीका मुल साह्रै नै कम फट्ने गरेको
		अहिले							▲	▲																	

संकेत

पहिले	२५-३० वर्ष पहिले अवस्था	■
अहिले	०-५ वर्ष पहिले अवस्था	▲

४.३.४ प्रकोपको प्राथमिकिकरण

सहभागितामुलक तवरबाट गरिएको लेखाजोखा, ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्शाकनबाट पहिचान गरिएका आधारमा झिमरुक गाउँपालिका अर्न्तगतका ८ वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरु मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका ५: प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

प्रकोपहरु	वर्षा	खडेरी	बाढी	पहिरो	असिना	चट्यांग	आगलागी	हावाहुरी	बन्यजन्तु आतंक
बर्षा	—	बर्षा	बर्षा	पहिरो	बर्षा	बर्षा	बर्षा	बर्षा	वन्यजन्तु आतंक
खडेरी	—	—	बाढी	पहिरो	खडेरी	चट्यांग	आगलागी	हावाहुरी	वन्यजन्तु आतंक
बाढी	—	—	—	पहिरो	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	वन्यजन्तु आतंक
पहिरो	—	—	—	—	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	वन्यजन्तु आतंक
असिना	—	—	—	—	—	असिना	आगलागी	हावाहुरी	वन्यजन्तु आतंक
चट्यांग	—	—	—	—	—	—	आगलागी	हावाहुरी	वन्यजन्तु आतंक
आगलागी	—	—	—	—	—	—	—	आगलागी	वन्यजन्तु आतंक
हावाहुरी	—	—	—	—	—	—	—	—	वन्यजन्तु आतंक
बन्यजन्तु आतंक	—	—	—	—	—	—	—	—	—
जम्मा अंक	६	१	५	७		१	४	३	८
जोखिमको स्तर	**तेस्रो**	**सातौं**	**चौथो**	**दोस्रो**		**सातौं**	**पाचौं**	**छैठौं**	**पहिलो**

४.३.५ जोखिमको रुपरेखा

यस विधिको प्रयोगबाट झिमरुक गाउँपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरु, ती प्रकोपहरुबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्था तथा प्रकोप बाट प्रभावित र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरुको विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका ६: झिमरुक गाउँपालिकाको जोखिमको रुपरेखा

प्रकोप	जोखिम तथा मुल समस्या	मुल कारण	अन्तरनिहित तत्व	प्रभाव	समाधानका उपायहरु	भविष्यमा हुन सक्ने जोखिम बाट बच्ने उपायहरु
वन्यजन्तु आतंक	वालीनाली, पशुचौपाया नाश तथा	वन सुनसान, वनजंगल बाक्लो, जंगलमा	बसाई सराई, मानवीय क्षति, पशुचौपाया क्षति	बालीनाली नष्ट, मानवीय क्षति तथा	निश्चित ठाउंमा व्याबस्थापन गर्ने, सामुदायिक वनमा	धपाउने, तथा तारजाली लगाउने

	मन्छेलाई आक्रमण	खानेकुरा नभएको, वनमारा बढी भएको		पशुचौपाया क्षति	व्यबस्थापन गर्ने, वस्ती नजिकको वन फँडानी गर्ने	
पहिरो	बाटो अवरुद्ध, घरजग्गामा क्षति, भौतिक पुर्वाधारमा क्षति	अत्याधिक बर्षा, भू उत्खलन, बाटो बिस्तार जथाभावी डोजर चलाउने	भल नियन्त्रण नहुने,वन फडानी तथा आगोलागी	बालीनाली नष्ट, मानवीय क्षति तथा पशुचौपाया क्षति	वृक्षारोपण, आगोलागी नियन्त्रण, भौतिक संरचना सोचेर निर्माण गर्ने	सचेतना जगाउने, अभियान चलाउने, योजना बनाएर काम गर्ने
बाढी	बाटो अवरुद्ध, घरजग्गामा क्षति, भौतिक पुर्वाधारमा क्षति	बाटोले गर्दा खोला साघुरो हुने	जग्गा अतिक्रमण, वन फडानी	बाटो, सडक, खेती योग्य जमीन नष्ट	जनचेतना मुलक कार्यक्रम,	अतिक्रमण रोक्ने
बर्षा	बाटो अवरुद्ध, घरजग्गामा क्षति, भौतिक पुर्वाधारमा क्षति	बाटोले गर्दा खोला साघुरो हुने	जलवायु परिवर्तन	बाली नाली, तरकारी, फलफुलमा क्षति	जनचेतना मुलक कार्यक्रम,	जनचेतना मुलक कार्यक्रम
आगलागी	घर, गोठ, गाई बस्तु जलेर नष्ट धन जनमा क्षति	वन डढेलो, नयांघांस पलाउने	जनचेतनाको कमी, सर्प घरमा आउदैन भनी माटो मलिलो बनाउने करण		जनचेतना मुलक कार्यक्रम,	कडा कार्यवाही तथा दण्ड पुरुस्कारको दिने
हावाहुरी	भौतिक क्षति, वालीनाली नष्ट	जलवायु परिवर्तन तजा भौगोलिक अवस्था	जलवायु परिवर्तन तजा भौगोलिक अवस्था	घरको छानो उडाउने, जग्गा जमीन मासिएको	जनचेतना मुलक कार्यक्रम,	संरचना बलियो बनाउने

४.३.६ वडा जोखिम स्तरीकरण

यस विधि अर्न्तगत विभिन्न वडाहरु बिच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो । यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरु बीच छलफलको माध्यमबाट वडा स्तरीकरण गरिएको थियो ।

तालिका ७: वडा जोखिमको जोडागत स्तरीकरण

वडा नं	वडा नं १	वडा नं २	वडा नं ३	वडा नं ४	वडा नं ५	वडा नं ६	वडा नं ७	वडा नं ८
वडा नं १	—	वडा नं १	वडा नं ३	वडा नं १	वडा नं १	वडा नं ६	वडा नं १	वडा नं १
वडा नं २	—	—	वडा नं ३	वडा नं ४	वडा नं २	वडा नं ६	वडा नं ७	वडा न ८
वडा नं ३	—	—	—	वडा नं ३	वडा नं ५	वडा नं ३	वडा नं ७	वडा नं ३
वडा नं ४	—	—	—	—	वडा नं ५	वडा नं ६	वडा नं ७	वडा न ८
वडा नं ५	—	—	—	—	—	वडा नं ६	वडा नं ७	वडा न ८
वडा नं ६	—	—	—	—	—	—	वडा नं ६	वडा न ८
वडा नं ७	—	—	—	—	—	—	—	वडा न ८
वडा नं ८	—	—	—	—	—	—	—	—
जम्मा अंक	**५**	**१**	**५**	**१**	**२**	**५**	**३**	**५**
जोखिमको स्तर	**पहिलो**	**चौथो**	**पहिलो**	**चौथो**	**तेस्रो**	**पहिलो**	**दोस्रो**	**पहिलो**

सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा संकटासन्न वडाका संकटासन्न बस्तिहरुलाई तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८: सम्मूखता, संवेदनशिलता र अनूकुलन क्षमताको आधारमा संकटासन्न वडाका संकटासन्न वस्तिहरु

संकटासंन्न वडाहरु	संकटासंन्न बस्तीहरु
वडा नं १	सौतामारे, फेदी, सौतामारे पोखरी, बालुवाखोला, गातिना
वडा नं २	चोरमारे, गडरेपानी, रातापोखरी, चिप्लेटी, काउले, सुका ब्याङ्खोला
वडा नं ३	झिमरुकखोला, चीसापानी बस्ती, सिम्लेनी, आलखोला, डुडखोला, वेडखोला, छहरेखोला, भैंसी खोला, लामासेरा, हुङ्गाण
वडा नं ४	ब्याङ्फेदी, बाङ्गेचित्धारा, गोरुबस्ने चौर, चुधारा साउने पानी, भुतेपानी, उर्लेनी, तल्लोबस्ती, हुराना, चौके
वडा नं ५	चुँधारा, खहरे,वादीखोला, मक्षीबजार, ढाडाबजार, वासखोला, गर्तन चियापाटा, उगेखरकोट, खोर्पानी,बिसरे बस्ती
वडा नं ६	जिमुरखोला, मर्कवाङ, चिचिन्ने, लेकसल्लरी, नेटाचिस्ताङ, धगे ,दहखोला
वडा नं ७	कुता, उप्लाकोट, छातीपाटा, कालीमाटी, पिडाल्नेफाट, स्याउलीघारी, केडनीखोला,तुसारे खोली,छिपछिपे
वडा नं ८	चिप्लेपहरा, बसाई, रातामाटा, घाराठीटा, दिहल्ना, सुम्दी, पादीमेला, फुलवाती खर्रे,गव्दीफेदी, बालुवारुपन, स्थालीघारी

४.३.७ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

जलवायुजन्य प्रकोपको असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ प्रकोपहरुले फरक फरक उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ। प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरुको विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरियो । प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाइ १ अंक दिएको थियो ।

तालिका ९ : संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान

प्रकोप	प्रभाव	उमेर समुह				लिंग		सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	किशोर	किशोरी	वृद्धवृद्धा	पुरुष	महिला	अपाङ्ग	एकल महिला	ब्राह्मण / क्षेत्री	जनजाती	दलित
खडेरी	खानेपानी सिंचाई सरसफाई सामाजिक मेलमिलाप समस्या	१	२	३	३	२	२	२	३	३	३	३
कृषिरोग	खाधान्न, तरकारीमा, अदुवा उत्पादनमा सिजनको समस्या, कृषिमा रोगकिरा	२	२	३	३	२	२	२	३	२	३	३
पशुरोग	गाई भैंसि तथा बाखामा रोग	१	२	३	३	१	२	२	३	२	३	३
वनमारा	घाँस उमार्नमा कमि, खेतिपातीमा समस्या	२	२	३	३	२	३	२	३	२	२	२
आगलागी	बस्तुभाउलाई असर, जनावरहरुको विचल्लि हुने	१	१	२	३	१	२	२	३	३	२	१
बाढी	घर बारीखेत बगाएको	२	२	१	२	२	१	१	३	३	२	१
पहिरो	बालीनाली तथा धनजनको क्षती	२	१	१	१	३	१	१	३	३	३	२
हावाहुरी	घरको टिनका छानाहरु उडाउने, रुखहरु भाँचिने, बाली नास हुने	१	२	२	२	२	२	२	३	२	३	३

१= कम प्रभाव , २= मध्यम प्रभाव, ३= उच्च प्रभाव

४.३.८ कार्यबोझ विश्लेषण:

उमेरका आधारमा लैगिंक रुपमा समुदायमा छोरा तथा छोरी र महिला तथा पुरुषका बीच कार्य विवरण कसरी विभाजन गरिएको छ भनेर विश्लेषण गर्न यो विधि प्रयोग गरिएको हो । २४ घण्टा भित्र गरिने घरायसी तथा वाह्य कार्य व्यस्ततालाइ विश्लेषण गरी आर्थिक रुपमा सवल वर्ग पहिचान हुने र सिमान्तकृत तथा कमजोर वर्ग तर्फ लक्षित गरि योजना निर्माण गर्न सकिने भएको ले यो विश्लेषण गरिएको हो ।

तालिका १०: कार्यबोझ विश्लेषण

उमेर	लिंग	बिहान ५ बजे देखि ६ बजे सम्म	बिहान ६ बजे देखि ९ बजे सम्म	बिहान ९बजे देखि १० बजे सम्म	बिहान १० बजे देखि दिउसो १ बजे सम्म	दिउंसो १ बजे देखि ३ बजे सम्म	दिउंसो ३ बजे देखि सांझ ५ बजे सम्म	सांझ ५ बजे देखि बेलुका ७ बजे सम्म	बेलुका ७ बजे देखि राती ९ बजे सम्म	राती ९ बजे देखि राती १० बजे सम्म
५ वर्ष भन्दा मुनि	महिला	उठने, हातमुख धुने, मोबाईल हेर्ने, आगो बाल्ने, दैलोकुचो गर्ने, घरको काम गर्ने, पढने	पढने, खाना पकाउन सहयोग गर्ने, घरको सरसफाई गर्ने, घाँस काटने	स्कुल जाने तयारी गर्ने, ब्यक्तिगत सरसफाई गर्ने,	विद्यालय गएर पढने	बिद्यालय मा पढने	बिद्यालय बाट फर्कने	घरयासी काम धन्धा गर्ने, खाना बनाउन सहयोग गर्ने, पानी भर्ने	खाना खाने, पढने, खेल्ने, मोबाईल हेर्ने	सुत्ने
	पुरुष	सुत्ने, मोबाईल हेर्ने, खेतमा पानी लगाउन जाने, हातमुख धुने, पढने	दाउरा चिर्ने, उफ्रिने, खेल्ने, घांस काटने, पढने, लेख्ने, ब्यक्तिगत सरसफाई गर्ने, मोबाईल हेर्ने	स्कुल जाने तयारी गर्ने, ब्यक्तिगत सरसफाई गर्ने,	विद्यालय गएर पढने	बिद्यालय मा पढने	बिद्यालय बाट फर्कने	खेल्न जाने		सुत्ने
६-१४ बर्ष	महिला	सुत्ने, मोबाईल चलाउने	दैलोकुचो गर्ने, आफ्नो सरसफाई गर्ने,	खाना खाने, बिद्यालय जाने तयारी	बिद्यालय मा पढने, बिद्यालय नजाने प्राय सुत्ने,	बिद्यालय मा पढने, बिद्यालय नजाने प्राय	बिद्यालयबाट फर्कने, नास्ता खाने	खाजा खाने, पढने, लेख्ने, आमालाई	पढने,लेखने, टि.भि हेर्ने,	सुत्ने

			खाना पकाउने, पानी बोक्ने		धरायसीकाममा सघाउने	सुत्ने, धरायसीकाममा सघाउने		सघाउने, घरको काम गर्ने, खाना बनाउने, भाडा माझ्ने	मोबाईल चलाउने,	
	पुरुष	प्राय सुत्ने	पढने, प्राय खेल्ने, मोबाईल हर्ने, गृहकार्य गर्ने, कोही कोही घरयासी काम गर्ने, घांस दाउरा ल्याउने	खाना खाने, बिद्यालय जाने तयारी	बिद्यालय मा पढने, बिद्यालय नजाने प्राय सुत्ने, धरायसीकाममा सघाउने	बिद्यालय मा पढने, बिद्यालय नजाने प्राय सुत्ने, धरायसीकाममा सघाउने	बिद्यालयबाट फर्कने, नास्ता खान	नास्ता खाने, पढने, लेखने, खेल्ने	साना सुत्ने र ठुला ले गृहकार्य गर्ने	सुत्न
१५-२५ वर्ष	महिला	पढ्ने, घरायसी काममा सघाउने	घरयासी काममा सघाउने, बिद्यालय जाने तयारी गर्ने	खाना खाने, बिद्यालय जाने तयारी, घांस काट्न जाने, बच्चाको स्याहार सुसार गर्ने, घरायसी काम गर्ने	खाना खाने, खुवाउनु, भाडा माझ्ने, घरधन्धा, मेलापाल, तथा घांस दाउरा को लागी जाने, घरयसी काममा सहयोग गर्ने	खाजा बनाउने, घांस दाउरा को लागी जाने, घरयसी काममा सहयोग गर्ने	बिद्यालयबाट फर्कने तथा घरायसी काममा सहयोग गर्ने	खाना बनाउने, गृहकार्यगर्ने, पढने, कोही कोही घरायसी काम मा सहयोग गर्ने	गृहकार्यगन खाना बनाउने, साना बच्चालाई स्याहार तथा सुसार गर्ने, तथा घरायसी काममा सहयोग गर्ने	सुत्ने
	पुरुष	प्राय जसो सुत्ने, गाई बस्तुलाई घांसको व्यवस्था गर्ने, सघाउने,	घांस काट्ने बिद्यालय जाने	प्राय जसो बैदेशिक रोजगारीमा जाने	गोठालो जाने, खेतीबारी मा काम गर्ने, कलेज जाने	घरको काम गर्ने, खाजा खाने	खेल खेल्ने, घरायसी काममा सहयोग गर्ने	खेल खेल्ने, मोबाईल चलायने, भलिबल तजा क्यारम बोर्ड खेल्ने	खाना खाने, मोबाईल चलाउने, गृहकार्य गर्ने	मोबाईल गेम खेल्ने
२६-५९ वर्ष	महिला	उठने व्यक्तिगत सरसफाई	खाना बनाउने, खाने, भाडा माझ्ने,	खाना पकाउने, खाने, भाडा माझ्ने,बच्चाहरुलाई	आफिस जाने, सरसफाई गर्ने, घासदउराको	खाजा बनाउने, दुकान खोल्ने तथा व्यापार	आफिसबाट फर्कने, खाजा बनाउने,	भाडा माझ्ने, खाना	टिकटक बनाउने घरायसी	घरायसी धन्धा भ्याउने,

		गर्ने, गाईवस्त सेवा गर्ने, चिया बनाउने, घरको काममा सहयोग गर्ने	घरायसी काम गर्ने, घांस दाउराको लागी जंगलमा जाने, छोरा छोरीको हेरचाह गर्ने	बिद्यालय जान तयार गर्ने, बिद्यालय पठाउने, खेतीपातीमा सहयोग गर्ने, मेलापतमा जाने	प्रबन्ध गर्ने, घरयसी काम मा सहयोग गर्ने	गर्ने, मेलापातमा जाने	घरायसी काममा सहयोग गर्ने, मोबाईल, चलाउने, टिकटक बनाउने	बनाउन तयारी गर्ने, घरायसी काममा सहयोग गर्ने,	काममा सहयोग गर्ने, मोबाईल, चलाउन	मोबाईल हेर्ने तथा सुत्ने
	पुरुष	चिया खाने, गाईबस्तुको सेवा गर्ने,	घांस काट्ने, गोबर फाल्ने,	खाना खाने, गोठाला जाने,खेतीपाती मा जाने तयारी	आफिस जाने, खेती किशानी गर्ने, गोठालो मा सघाउने	मेलापात जाने, काम मा जाने तथा घरायसी काम मा सहयोग गर्ने	मेलापातबाट फर्कने, खाजा खाने, तास खेल्ने, घुम्न जाने	आफिसबाट फर्कने, गोठको काम मा सघाउने, घरको छलफलमा सहयोग गर्ने	टि.भि. हर्ने, मोबाइल चलाउने, भट्टीजाने, खाना खाने	टि.भि. हर्ने सामाचार सुन्ने
६० वर्ष भन्दा माथी	महिला	चिया पकाउने, घरको सरसफाई गर्ने, पुजापाठ, भजन,कितन गर्ने	प्राय सक्नेले घांस दाउरा मा सघाउने,नाती नातिनीलाई हेर्ने	खाना खाने, गोठाला जाने,खेतीपाती मा जाने तयारी	खेती किशानी गर्ने, गोठालो मा सघाउने	मेलापात जाने, काम मा जाने तथा घरायसी काम मा सहयोग गर्ने	मेलापातबाट फर्कने, खाजा खाने, तास खेल्ने, घुम्न जाने	गोठको काम मा सघाउने, घरको छलफलमा सहयोग गर्ने	टि.भि. हर्ने, मोबाइल चलाउने खाना खाने	ट.भि. हर्ने सामाचार सुन्ने
	पुरुष	गोबर फाल्ने, चिया खाने, बस्तुभाउ स्याहार गर्ने, गाईगोठको काम गर्ने,	प्राय सक्नेले घांस दाउरा मा सघाउने,नाती नातिनीलाई हेर्ने	खाना खाने, आराम गर्ने, सुत्ने	खेतीवारी तथा पशुचौपाया लाई रेखदेख गर्ने, टि.भी हर्ने	खेतीबारी तथा पशुचौपाया लाई हेरचाह गर्ने, टि.भि हेर्ने	नास्ता खानघरको रेखदेख गर्नै	घरको रेखदेख गर्ने	टि.भि. हर्ने, खाना खान सुत्ने	सुत्ने

तलिका ११: यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको विश्लेषण

संकटासंन्न समुह	असर	यौन तथा प्रजन्न् स्वास्थ्यमा पर्ने असर
दलित	सामाजिक रुपमा अझै केही मात्रा मा व्यक्तिगत रुपमा भेदभाव छ, सार्वजनिक रुपमा अलि कम छ, सामाजिक रुपमा समान व्यवहार भएको छ, तर सार्वजनिक सेवा प्रवाह गाउँपालिका तथा अन्य ठाउँमा अझै प्राथमिक्ता दिनुपर्ने छ,	यौन तथा प्रजनन स्थास्थ्यको सेवा तथा सुविधा लिने मा लाज मान्ने, जसको कारणले आफनै समस्या खुलस्त रुपमा भन्न नसकिनु, समस्या लुकाउनु र समस्या जटिल बन्दै जानु, परिवार योजनाको साधनहरु अपनाउन मा लाज मन्नु, सेवा नलिनु, सेवा लिने भए लुकीछिपी लिनु, श्रीमान को डर हुनु, लैगिकतामा आधारिथ हिंसा हुने खतरा हुनु
एकल महिला	मान्छेको हेर्ने द्रष्टिकोण फरक हुन्छ, सार्वजनिक कार्य, उदघाटन तथा सुभकार्यमा बोलाईदैन, सरकारको सेवा प्रवाहमा पछि परिन्छ,	यौन तथा प्रजन्न बिषयमा खेलेर छलफल गर्न नसकिनु, परिवार नियोजनको साधन अपनाउन लाज मान्नु तथा डराउनु तथा निर्णय गर्न नसकिनु, जसले गर्दा यौन समास्याहरु जटिल हुनु
किशोर किशोरी	यौन तथा प्रजन्न् स्वास्थ्य सम्बन्धी ज्ञानको कमी, पर्याप्तमात्रा मा जानकारी नभएको तथा आफनौ आधिकारको बारेमा पनि प्रष्टता नभएको, तथा महिनावारी को बारेमा प्रष्ट जानकारी तथा त्यसको बारेमा कसरी ब्यबस्थापन गर्ने, त्यसको बिधि तथा प्रकयाको बारेमा जानकारीको कमी तथा कुरा गर्न लाज मान्नु	आर्थिक अवास्था कमजोर घर परिवारको किशोर किशोरी हरु बैदेशिक रोजगारी का लागी बहिर गएको, जसका कारण असुरक्षित यौन सम्पर्क हुने सम्भवना भएको, असुरक्षित गर्भपतनको तथा जटिल समस्या भग्नु परको, बिद्यालय मा पढने किशोरीहरुलाई प्याड को ब्यबस्थापन तथा उचित ब्यबस्थापन को प्रबन्ध नभएको जसले गर्दा पढाई छुटने
बृद्ध बृद्धा	आंखा कमजोर भएको, टाडा नदेखिने, शरिर कमजोर हुदां धेरै हिँडडुल गर्न नसकिने, औषधिको भरमा बाँच्ने, पहिरो तथा जोखिममा पर्ने बढी सम्भवना हुने, पोषण युक्त खानेकुरा प्रचुरमात्रा मा आवश्यक हुन्छ ।	शारिरलाई आवश्यक मात्रामा चाहिने पोषण युक्त खानेकुरा को कमी हुनु, स्वास्थ्य उपचारमा बढी रकम खर्च हुनु, तथा ध्यान नदिनु जसले गर्दा स्वास्थ्य सामास्या हुनु,

४.३.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

समग्र गाउँपालिकाकमा रहेको प्रकोपको प्रभाव, प्रकोपको प्रभावित क्षेत्रहरु विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रकोपले पार्न सक्ने जोखिमको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको स्तर लाई १ देखी ४ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ४ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ । यसरी प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको अंक भारलाई गुणाकं गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो ।

तालिका १२: गाउँपालिकाको प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

गाउँपालिकाको प्रकोपको वडागत अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

वडा १

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर
पहिरो	पानीको मुहान, बाटो,सडक, खेतीपाती, घर, बस्ती, गाईगोठ, बिद्यालय,स्वस्थ्यचौकी, पानीको ट्यांकी मा क्षति	४	३	४	११
बाढी	खेतीपाती मा क्षति तथा खेती कटान	३	२	३	८
हावाहुरी	घर टहरा, प्रतिक्षलय, जंगल, खेतीपाती, बिद्यालय मा हानी नौक्शानी	२	२	३	७
वन्यजन्तु आतंक	पशुचौपाया लाई हानी नोक्हानी तथा फलफुल मा ह्रास तथा नाश	४	३	४	११
खेतीबारीमा लाग्ने किरा	खेतीबाली, फलफुलमा क्षति तथा नोक्शानी	४	२	३	९

वडा २

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर
पहिरो	धान,मकै, कृषि योग्य जमीन, खेतीबारी, कुलो नाश भएको, ३ ओटा घरको मुहान पुचो, बोट बिरुवा नाश, २ ओटा घर बिस्थापित	२	३	४	९
हावाहुरी	बिद्यालयको तथा उप स्वा.चौकी को छानो नाश, ४३ घरको छानो उडाएको, २० घर तथा गोठ बिस्थापित	२	३	३	८
चटयाङ	३ जना मान्छेको मृत्यु तथा ६ जना मान्छे घाइते, ५ ओटा बाखा, १० ओटा गाई गोरु को मृत्यु तथा १२ ओटा घरका चिरा परेको, आकस्मीक क्षति, टि.भि, टंसमीटर, २ पटक क्षति	४	४	४	१२
वनजन्तु आतंक	२०-२५ ओटा बाखा, २-३ ओटा बाछा बाछी बाघ ले खाई दिने, आलु धान, मकै, गहुं,कोदो, फापर को खेती गर्न छाडेको	३	३	४	१०
आगलागी	वन जंगल मा असर, खानेपानी पाइप जलेर नष्ट,	२	२	२	६
पशुरोग	२५ गोरु, २० भैसी, तथा २० ओटा बाखा मा संकमण भएको तथा केही मरेको	३	२	२	७
अशिना	धान, गहुं, सुन्तला, आंप, कमला, नासपत्ती, कागती, धांस, तरकारी खेती मा ह्रास तथा क्षति	२	२	२	६

वडा ३

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर

पहिरो	खेती योग्य जमीन बिस्थापित, घर र बस्ती जोखिममा,	२	३	३	८
बाढी	२०० बिगा खेती योग्य जमीन बिस्थापीत, नाश भएको, ५०० रोपनी जग्गा नाश भएको तथा ९ घर जति जोखिममा	३	३	३	९
आगलागी	४ ओटा धर, २ गोरु, १ गोठ को मृत्यु तथा बर्षेनी आगजनी हुने र अन्न,खाद्यन बाली, बन मा क्षति तथा बोट बिरुवा नष्ट	२	३	३	८
वन्यजन्तु आतंक	अन्नबाली, फलफुल तथा तरकारी मा नोक्शानी, बर्षेनी १० मेट्रिक टन खाद्यन मा ह्रास तथा नोक्शानी	४	४	३	११
हावाहुरी	मकै उत्पादनको लगभग ५०% भन्दा बढी नोक्शान भएको	२	२	२	६
चट्याङ्ग	सबै उत्पादनको ४०% भन्दा बढी क्षति	२	२	२	६
रोगकिरा	२ जना मान्छे को मृत्यु २ बाखा तथा १ भैसी को मृत्यु तथा अन्य मा क्षति	३	३	३	९
महामारी	२०० जना मान्छे संक्रमित	१	३	४	८
सलहकिरा	बर्षेनी ३५-४० घरको छाना उडाउछ र कुल उत्पादनको १०% जति क्षति गर्छ	१	३	४	८

वडा ४

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर
आगलागी	प्राय जसो सबै वन मा क्षति भएको	२	१	४	७
पहिरो भुक्षय	५००-७०० सल्लाको रुखहरु नाश भएको, २००-३०० मरी धान खेत नाश भएको, १०-१२ मकै खेती नाश भएको, ४ ओटा बाखा मरेको,	१	२	१	४
बाढी	१००० मरी बराबर खेत जमीन नाश भएको	१	१	२	४
हावाहुरी	वाली नाली तथा घर तथा भवन मा क्षति, रुखहरुमा क्षति	३	२	२	७
वन्यजन्तु आतंक	कुल उत्पादनको ४०% नोक्शान, (मकै, फलफुल, तरकारी), १०० भन्दा बढी बाखा बाघले खायो	४	३	४	११
खेतीबाली मा लाग्ने किरा	प्राय जसो ४०% उत्पादनमा ह्रास तथा क्षति भएको,	२	३	३	८
असिना	२ जना मान्छे मरको, ५०-६० जना मान्छे संक्रमित	१	१	१	३

वडा ५

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर

पहिरो	स्वास्थ्य संस्था, बिद्यालय, वडा कार्यालय, वन कार्यालय, ऋयमि कतयचभ, खाने पानीको मुहान (गर्तम खोला) कटान, बस्तीहरु	३	३	३	९
बाढी	बजार क्षेत्रका (मच्छी) खेत कटान, स्वास्थ्य संस्था, ई.प्र. का., सडक	३	३	४	१०
आगलागी	वनजंगल, घरधुरी, वस्ती,पशु चौपाया नष्ट	२	३	३	८
हावाहुरी	वालीनाली, घर गोठ, बिद्यालय, वनजंगल मा क्षति	२	२	२	६
बन्यजन्तु आतंक	खेतीपाती मा क्षति तथा चौपाया लाई हानी मारेको	४	४	४	१२
बनमारा	खेतीपाती, वनजंगल, मा हानी	१	१	१	३

वडा ६

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर
हावाहुरी	पंचायत भवन, तथा बिद्यालय भवनको छाना उडायो, सल्लाका बुटा हरु ढल्यो लगभग २५ वटा घरको छाना उडायो	३	३	२	८
बाढी तथा पहिरो	खेती कटान, बाली नाली तथा खेती योग्य जमीन नाश, १६ घर जति जोखिममा	२	२	३	७
आगलागी	१ घर जलेर नष्ट, खाद्यन नष्ट, गोठ नष्ट, १ गाई, १ भैसी जलेर मरेको	२	३	३	८
चट्यांङ	१० वटा गाई तथा ३ वटा बाखा मरेको, तथा अन्य गाईवस्तर मा आंशिक क्षति	२	२	२	६

खडेरी	मकै, धान, गहु, जौ, फापर, आलु, प्याज मा क्षति तथा नष्ट	३	३	३	९
असिना	बाली नाली मा प्रभाव, पानीको मुहान सुकेको, खोलानाला सुख्खा भएको	२	२	२	६
जंगली जनावरको आतंक	हिउदे बाली,फलफुल, सुन्तला, कमला, कागती सबैमा ह्रास तथा क्षति	४	४	४	१२
पशुरोग	२० गाई, ५० भैसी, ४० गोरु, १०० बाखा, १०० कुखुरा मा संक्रमण तथा मृत्यु	२	२	१	५

वडा ७

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर
आगलागी	खाद्यन्न अन्न बाली, लत्ता कपडा, सामुदायिक वन, बोटबिरुवा नष्ट भएको	२	२	३	७
पहिरो	वन जंगल मा आगलागी बाट क्षेती, धानबाली मा क्षेती, पानीको मुहानमा जोखिम, खानेपानी पाइपमा असर तथा नोक्शान गरेको, पिपलको वोट	३	२	३	८
हावाहुरी	५०-७० घरको छाना उडायो वनमा वोटबिरुवा मा क्षति भएको गहुं अन्न बाली मा क्षेति भएको,	२	२	३	७
बन्यजन्तु आतंक	मकै, बाली, आलु, खाद्यान, कृषि बाली तथा बनमा क्षति,	४	४	४	१२
असिना	गहुं, केराउ, कागती, सुन्तला, रुखका डाला, जौ, नगदेबाली मा क्षति तथा नष्ट भएको	२	२	२	६
बनमारा	बनमारा	२	१	२	५
चट्यांङ्ग	३ जना मान्छे को मृत्यु, ५ घरमा क्षति भएको, १५ वटा जति मिटर बक्स मा क्षति, लगभग १० वटा टि.भि मा क्षति भएको	३	३	३	९
झाडापखाला	सबै टोलमा झाडापखाला को संक्रमण तथा १५ घरधुरी मा अति बिरामी भएको	१	१	१	३

वडा ८

प्रकोपहरु	असर तथा प्रभावहरु	असरको गंम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने संम्भावना	असरको संम्भावना	जम्मा स्कोर
पहिरो	खाने पानीको मुहान सुक्नु, खेतीयोग्य जमीन, सिंचाई, कुलो बाटो गोरेटो पुरियो, घरहरु बस्ती जोखिम मा, पशुचौपाया, बनजंगल बिनास, आवतजावत बन्द, पाडेमेला,	४	३	३	१०

	बिद्यालय, बाल शिक्षा, स्वास्थ्य संस्था जोखिम मा				
बाढी	खाने पानीको मुहान सुक्नु, खेतीयोग्य जमीन, सिंचाई, कुलो बाटो गोरेटो पुरियो, घरहरु बस्ती जोखिम मा, पशुचौपाया, बनजंगल बिनास, आवतजावत बन्द, पाडेमेला, बिद्यालय, बाल शिक्षा, स्वास्थ्य संस्था जोखिम मा	३	३	३	९
हावाहुरी	खेतीवाली, फलफुल, घर बस्ती, छाना, वनजंगल, रुखहरु भासिने, गोठ, सार्वजनिक भवन, दलित सामुदायिक बस्ती, स्वास्थ्य संस्थाको भवन क्षति	२	२	३	७
आगलागी	धनजन, वनजंगल, वन्यजन्तु, पशुचौपाया	३	३	३	९
च्ट्याङ	पशुचौपाया, मानवीय क्षति, बिद्युतीय उपकरण मा क्षति	२	२	२	६
बन्यजन्तु आतंक	पशुचौपाय, खेतीपाती, तथा अन्नबाली मा क्षति	४	३	४	११
असिना । हिउं	फलफुलमा क्षति	२	२	२	६
बर्षा	खेती पाती, फलफुलमा क्षति	३	२	३	८
खडेरी		२	१	२	५

४.३.१० पालीकाको स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

तालिका १३: पालीकाको स्रोतहरुको विश्लेषण

स्रोतहरु	वर्तमान अवस्था
भौतिक	भूकम्प प्रतिरोधी विद्यालय भवन – ६१, खोज तथा उद्धारका सामाग्री सेट (गैटी, सावेल, पिक, डोरी आदि) –४ सेट, भत्केका संरचनाहरु हटाउने, काट्ने सामाग्रीहरु, ८ वटा स्वास्थ्य चौकी ५४ वटा विद्यालय रहेकोमा १८ वटा विद्यालयहरु बाहेक अन्य विद्यालयहरु भूकम्पको जोखिममा रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा विभिन्न विपदका कारण वस्ती, धरधुरी, विद्यालय भवन, गाउँपालिका भरिका खानेपानी प्रणाली र गोरेटो तथा मोटर बाटोहरु, सिंचाई कुलो, वडा कार्यलय, इलाका प्रहरी कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी जोखिममा छन् ।
प्राकृतिक	खेतीयोग्य भूमि, बाँस उपलब्ध, तारजालीको लागि आवश्यक पर्ने ढुंगाको श्रोत (चुंदरीखोला वन बालुवा खोला र कुर्लीखोला वडा नं ५ का सबै बस्तीमा गब्दी खोला झिमरुक नदी), ताल तथा पोखरी–१३, वनजङ्गल, नदी तथा खोला–१३ वटा, खुला चौर– २५ स्थान ६०० हेक्टर ओगटेको सामुदायिक वनहरु आगोलागीको जोखिममा रहेका छन् ।
मानवीय	भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने दक्ष मिस्त्री– २ जना, आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति– १४ जना, विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति–५ जना, प्राथमिक उपचार तालिम प्राप्त– ७ जना, ग्रामिण महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका–३८ जना, अस्थायी आवास निर्माण जनशक्ति– १ जना, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिन सक्ने जनशक्ति– २ जना
आर्थिक	ठूला व्यापार व्यवसाय खाद्यान्न, पालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष, सहकारी– २ वटा, बैंक तथा वित्तीय संस्था– १२ वटा
सामाजिक	बाल क्लव – ७ वटा

परिच्छेद ५ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान

५.१. गा.पा. मा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु

झिमरुक गाउँपालिकामा तलको तालिका मा उल्लेख गरिएका विभिन्न विकास साझेदार, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुले खानेपानी, सरसफाई, स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका, आयआर्जन, कृषि, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण, पौष्टिक आहार तथा शिक्षाको क्षेत्रमा काम गरेको पाईन्छ ।

तालिका १४: विकास साझेदार, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुको विवरण

कार्यालय	हुन सक्ने सहयोग
Ipas Nepal	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकार, जलवायु न्याय
Kapilvastu KIDS	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकार, जलवायु न्याय
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मच्छी उपशाखा	विपद
सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद पूर्वतयारी, विपदको बेला र विपद पश्चात

५.१ अनुकूलन तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना

विपद जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित सहज जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्ने प्रक्रिया, स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ। यस रणनीति तथा उपायहरु अवलम्बन गरी गाउँपालिकाले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवालाहरुको सहयोगमा सम्पन्न गरिने छ।

तालिका १५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान

जलवायु उत्पनन प्रकोपहरु	प्रभावित जिविकोपार्जनका स्रोतहरु	विपद प्रकोपसंग समुदायले जुध्ने उपायहरु	के ती उपायहरुले काम गरेको छ ?	के ती उपायहरु दिगो छन ?	वैकल्पिक अनुकुलनका उपायहरु र विपद जोखिम न्युनीकरण
पहिरो	पानीको मुहान, सडक, खेतीपाती, सार्वजनिक भवन, घर, वस्ती, गाईगोठ, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, पानीको ट्यांकी, कृषि योग्य जमीन, खेतीबारी, कुलोमा क्षति, खेतीवालीको मल बगाउँछ जसले आर्थिक भार पर्छ,	जाली लगाउने, किला स्याउला लगाउने, गारो लगाउने, बसाई सराई, वृक्षारोपण, जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु, ढुङ्गे पर्खाल, तारजाली	आंशिक काम गरेको	छैन	जाली लगाउने, मेशिनरी (पक्की) पर्खाल लगाउने, कजब मार्फत नालीको व्यवस्था गर्ने, वृक्षारोपण गर्ने, जनचेतना फैलाउने, तारजाली, भल काटने
बाढी	खेतीपातीमा क्षति तथा खेती कटान, भौतिक श्रोत (जमिन, पुर्वाधार, सडक) मा ह्रास तथा नोक्शान, मानवीय क्षति	किला गाडने, मेसिनले भल छेक्न, तटबन्धन, तारजाली, वृक्षारोपण, बाँध बाँध्ने	आंशिक काम गरेको	छैन	तारजाली, कजबे नाली काटने वृक्षारोपण, वातावरणीय प्रभाव विश्लेषण गर्ने
आगलागी	घर टहरा, प्रतिक्षालय, खानेपानी पाइप, विद्यालयमा हानी नोक्शानी, वन जंगल तथा खेतीपातीमा असर	पानी हाल्ने, स्याउलाले निभाउने, माटोले पुर्ने, अग्निरेखा लाउने, आगो निभाउने	आंशिक काम गरेको	छैन	जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने, अग्निरेखा निर्माण, आवश्यक कानुनी कार्यवाही तथा जरिवाना गर्ने
खेतीपातीमा लाग्ने किरा (रोग)	फलफुलमा ह्रास तथा नाश		केही भएको छैन	छैन	प्राङ्गरीक खेती
पशु रोग	पशुचौपायालाई हानी नोक्शानी	खोप लगाउने, सरसफाई गर्ने	आंशिक रुपमा काम गरेको	छैन	गोठ सुघार गर्ने, नियमित खोप लगाउने, जनचेतना गराउने

हावाहुरी	खेतीबाली, फलफुलमा क्षति तथा नोक्शानी, विद्यालयको तथा उप स्वास्थ्य चौकी क्षती, घर तथा गोठ विस्थापित	घरमा जस्तापाता लगाएको, घर छानो लगाएको, काटी लगाएको, जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु भएको	आंशिक काम गरेको	छैन	बलियो छानो बनाउने, जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने, होचा खालका बिउ बिरुवा लगाउने
चट्याङ्ग	मृत्यु तथा घाइते, पशुपंक्षीलाई असर, घरमा आंशिक क्षति, भौतीक सामाग्री जस्तै टि.भि, टंसमीटर, क्षति	जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु भएका	आंशिक रुपमा काम गरेको	छैन	जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने, आर्थिङ गर्ने
असिना	तरकारी खेती मा ह्रास तथा क्षति	छैन	छैन	छैन	कृषि बिमा, असिना छेक्ने तारजाली लगाउने
वन जन्तुको आतंक	कृषि तथा पशुपंक्षीमा असर, आर्थिक, भौतिक तथा मानवीय श्रोतमा क्षति	चिच्याउने, थाल बजाउने, कुकुर पाल्ने	आंशिक रुपमा काम गरेको	छैन	तारजाली लगाउने, कानुनी प्रावधान मा संसोधन गर्ने, बिमा
महामारी (कोरोना)	आर्थिक तथा मानवीय श्रोतमा क्षति	भौतिक दुरी कायम, बेसार पानी खाने, तातो पानी खाने, खोप लाउने	आंशिक रुपमा काम गरेको	काम गरेको छ।	सरसफाई, योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन

५.२ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण

अघिल्ला खण्डहरुमा भएका प्राथमिकता अनुसार सहभागितामूलक खुल्ला छलफलको आधारमा र हालसम्म भएको प्रगति तथा बाँकी क्रियाकलापहरु समेतलाई ध्यानमा राखी निम्नानुसार योजना (२०८१/०८२ देखि २०८५/०८६सम्म) जलवायू परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, झिमरुक गाउँपालिकाले तयार गरिएको छ। यस योजनामा बजेट अनुमान गर्दा सहभागितामूलक छलफलबाट स्थानीय अनुभव तथा वर्तमान दररेटका आधारमा गरिएको छ।

तालिका १६: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

क्रियाकलाप	वडा	लक्षित घरधुरी	इकाई	परिमाण	इकाई लागत (हजारमा)	०८१/०८२		०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		जम्मा	सम्भावित सहयोगी निकाय
						परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा		
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																	
सुन्तला, कागती पकेट क्षेत्र तथा सुन्तला कागती खेती उन्नत बिउ खरिद तथा वितरण सम्बन्धी कार्यक्रम	१	६५०	पटक	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	गा.पा, कृषि सम्बन्धी गैसस
सिंचाई पोखरी र्निमाण तथा मर्मत कार्यक्रम	२	३००	वटा	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	गा.पा, वडा, गैसस
सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	२	४००	मिटर	१०००	५	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	२००	१०००	५०००	गा.पा, प्रदेश सरकार
उन्नत कृषि बिउ बिजन वितरण तथा सम्बन्धित कृषि तालिम	सबै	२७००	पटक	८	३००	०	०	४	१२००	४	१२००	०	०	०	०	२४००	गा.पा, वडा, गैसस
च्याउखेती तालिम तथा बिउ वितरण सम्बन्धी कार्यक्रम	२	२००	पटक	२	५००	०	०	१	५००	०	०	२	५००	०	०	१०००	गा.पा, वडा, गैसस
जैबिक मल तथा जैविक बिषादि बनाउने तालिम	सबै	३५००	पटक	८	३००	०	०	३	९००	३	९००	२	६००	०	०	२४००	गा.पा, वडा, गैसस

कृषि उपज संकलन तथा बजार सूचना केन्द्र स्थापना	सबै	२८००	वटा	८	५००	०	०	३	१५००	३	१५००	२	१०००	०	०	४०००	गा.पा, कृषि ज्ञान केन्द्र वडा, गैसस
टनेल खेतिको लागि सामग्री वितरण (प्लास्टिक, पाइप, स्प्रिन्कल, थोपा सिंचाई सेट, विउ विजन, मोहनी जालो)	सबै	१६०	वटा	१६०	२०	०	०	८०	१६००	८०	१६००	०	०	०	०	३२००	गा.पा, कृषि ज्ञान केन्द्र वडा, गैसस
एकीकृत सत्रुजिव व्यवस्थापन पाठशाला तथा जैविक किटनाशक औषधि निर्माण सम्बन्धि तालिम	सबै	१०००	पटक	१६	१००	०	०	८	८००	८	८००	०	०	०	०	१६००	गा.पा, कृषि ज्ञान केन्द्र वडा, गैसस
स्थानिय श्रोत व्यक्ति तथा अगुवा कृषकलाई प्रशिक्षण तथा अध्ययन भ्रमण	सबै	८०	पटक	२	१०००	०	०	१	१०००	१	१०००	०	०	०	०	२०००	गा.पा, कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश वडा, गैसस
सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	५	५५०	मिटर	५००	५	०	०	३००	१५००	२००	१०००	०	०	०	०	२५००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस
पशु चौपाया खोप कार्यक्रम	सबै	३०००	पटक	८	२००	१	२००	२	४००	२	४००	२	४००	१	२००	१६००	गा.पा, वडा, गैसस
सिंचाई कुलो स्तर उन्नती कार्यक्रम	६	८००	मिटर	९००	५	०	०	४००	२०००	४००	२०००	१००	५००	०	०	४५००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस
उन्नत बाख्रापालन तालिम तथा सहयोग	सबै	८००	पटक	८	२०००	०	०	२	४०००	२	४०००	२	४०००	२	४०००	१६०००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस
जैविक खेति विस्तारको लागी आवश्यक सहयोग तथा तालिम	सबै	२५००	पटक	४	१०००	०	०	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	४०००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस
सिंचाई कुलो स्तर उन्नती तथा निर्माण	८	२५०	मिटर	५००	५	०	०	२५०	१२५०	२५०	१२५०	०	०	०	०	२५००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस

वन्यजन्तु प्रतिरोधि खेति प्रणाली सम्बन्धी तालिम तथा नमुना खेति बिस्तार कार्यक्रम	सबै	३००	वटा	८०	३०	०	०	३०	९००	३०	९००	२०	६००	०	०	२४००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस
पोखरी निंमाण तथा मर्मत कार्यक्रम	८	२००	वटा	४	१५०	०	०	२	३००	२	३००	१	१५०	०	०	७५०	गा.पा, वडा, गैसस
जम्मा							**१६००**		**२०२५०**		**१९२५०**		**१०१५०**		**६६००**	**५७८५०**	
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
वन डढेलो नियन्त्रण तथा न्युनीकरणका लागी जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने	सबै	५०००	पटक	८	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा, गैसस
वन्यजन्तु नियंन्त्रणका लागी हाल भए गरेका कानुन, नीतिहरुको समिक्षा गर्दै आवश्यक संसोधन गरी कार्यान्वयन गर्ने	सबै	५८६८	पटक	१	२००	०	०	१	२००	०	०	०	०	०	०	२००	प्रदेश वन मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा
भुसंरक्षण पहिरो नियन्त्रण गर्नका लागी विभिन्न किसिमका वोट बिरुवा लगाउने-बृक्षारोपण	सबै	३५००	पटक	८	५००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	०	०	४०००	डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा, गैसस
वन्यजन्तु नियन्त्रण सम्बन्धी अर्न्तक्रिया तथा नमुना व्यवस्थापन कार्यक्रम	सबै	३५००	पटक	८	२००	०	०	४	८००	४	८००	०	०	०	०	१६००	डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा, गैसस
आगो नियन्त्रण तथा जंगली जनावरहरुको लागी पोखरी निर्माण (कच्ची)	सबै	४५००	वटा	८०	४०	०	०	३०	१२००	२०	८००	३०	१२००	०	०	३२००	डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा, गैसस

मिचाहा प्रजाती नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन, बायोबिक्रकेट निर्माण	सबै	१५००	पटक	४०	५०	०	०	२०	१०००	२०	१०००	०	०	०	०	२०००	डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा, गैसस
अग्नी रेखा रेखाङ्कन, निर्माण सामाग्री तथा तालिम	१	७६८	मिटर	५००	१५०	१००	१५०	१००	१५०	१००	१५०	१००	१५०	१००	१५०	७५०	डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा, गैसस
बांसजन्य बृक्षारोपण गर्ने	४	४००	पटक	१	३००	०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	प्रदेश वन मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यालय, गा.पा
जम्मा							**१२५०**		**४७५०**		**३८५०**		**२४५०**		**२५०**	**१२५५०**	
जलस्रोत तथा उर्जा																	
आधुनिक सुधारिएको घट्ट निर्माण	सबै	300	संख्या	७	१५	०	०	८५	१२७५	५०	७५०	०	०	०	०	२०२५	प्रदेश, गा.पा., गैसस
सुधारिएको चुलो निर्माण	सबै	300	संख्या	१००	३	०	०	१००	३००	०	०	०	०	०	०	३००	प्रदेश, गा.पा., गैसस
जम्मा							**०**		**१५७५**		**७५०**		**०**		**०**	**२३२५**	
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
सुरक्षित गर्भपतन सेवालाई विस्तार गर्दै सेवा प्रदायकलाई आवश्यक तालिम प्रदान गर्ने	सबै	२५००	पटक	१	२५००	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	प्रदेश, गा.पा., गैसस
परिवार नियोजन सेवालाई सबै वडावासीको पहुंचमा पुग्ने गरी बिकास तथा बिस्तार गर्दै सेवा	सबै	५०००	पटक	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	प्रदेश, गा.पा., गैसस

प्रदायकलाई तालिमको व्यवस्था गर्ने																	
जलवायु परिवर्तन तथा यसले मानव स्वास्थ्य प्रजन्न् स्वास्यमा पार्ने असरको बारेमा सचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने	सबै	५५००	पटक	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	प्रदेश, गा.पा., गैसस
स्वस्थ्य सेवा ईकाई विस्तार कार्यक्रम	१	७६८	पटक	१	१०००	०	०	१	२०००	०	०	०	०	०	०	२०००	गा.पा, गैसस
सामाजिक तथा स्वस्थ्य,समास्या तथा सवाल मा आधारित जनचेतना मुलक कार्यक्रम	२	६११	पटक	५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	गा.पा, वडा, गैसस
बाल बिबाह न्युनीकरण कार्यक्रम	सबै	३०००	पटक	८	१००	०	०	८	८००	०	०	०	०	०	०	८००	गा.पा, वडा, गैसस
खानेपानी परिक्षण तथा शुद्धिकरण कार्यक्रम	सबै	५८००	पटक	८	५००	०	०	८	४०००	०	०	०	०	०	०	४०००	गा.पा, प्रदेश सरकार, गैसस
आमा तथा बालबालिका पोषण कार्यक्रम	सबै	२५००	पटक	८	३००	०	०	४	१२००	४	१२००	०	०	०	०	२४००	गा.पा, प्रदेश सरकार, गैसस
यौन तथा प्रजनन् स्वस्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम	सबै	२०००	पटक	८	२००	०	०	३	६००	३	६००	२	४००	०	०	१६००	गा.पा, प्रदेश सरकार। गैसस
नियमित गर्भवती जाँच बिस्तार कार्यक्रम	सबै	२५००	पटक	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	गा.पा, प्रदेश सरकार, गैसस
मानव स्वास्थ्य शिबिर संचालन	सबै	५८००	पटक	८	१००	०	०	४	४००	४	४००	०	०	०	०	८००	गा.पा, प्रदेश सरकार, गैसस

किशोर किशोरीहरुलाई प्रजन्न् स्वस्थ्य सम्बन्धी तालीम तथा आवश्यक सहयोग कार्यक्रम	सबै	२५००	पटक	५	२४०	१	२४०	१	२४०	१	२४०	१	२४०	१	२४०	१२००	गा.पा, वडा, गैसस
जम्मा							**५९०**		**१४०९०**		**२७९०**		**९९०**		**५९०**	**१९०५०**	
स्थानीय ग्रामीण बस्ती																	
गोरेटो बाटो निर्माण तथा बिस्तार	सबै	३०००	मिटर	३०००	१	०	०	१०० ०	१०००	१०० ०	१०००	१०० ०	१०००	०	०	३०००	प्रदेश, गा.पा, वडा, गैसस
जम्मा							**०**		**१०००**		**१०००**		**१०००**	**०**	**०**	**३०००**	
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन																	
खेतियोग्य जमिन तथा नदि छेउको घरबस्ती जोगाउन तटबन्धन निर्माण गर्ने	३	१५०	मिटर	३००	५	०	०	१००	५००	१००	५००	१००	५००	०	०	१५००	गा.पा, प्रदेश, गैसस
बाढी पहिरो नियन्त्रण का लागी जनचेतना कार्यक्रम	४	६००	पटक	२	२००	०	०	१	२००	१	२००	०	०	०	०	४००	गा.पा, प्रदेश, गैसस
बिपद् पुर्वतयारी तालिम	२	३००	पटक	२	१५०	०	०	१	१५०	१	१५०	०	०	०	०	३००	गा.पा, वडा, गैसस
वडा कार्यलय तथा पालिकालाई बिपद् सामाग्री सहयोग	सबै	५८००	पटक	१	३०००	०	०	१	३०००	०	०	०	०	०	०	३०००	गा.पा, प्रदेश, गैसस
चट्यांग जोखिम न्यूनिकरणका लागि अर्थिगं स्टशन स्थापना सम्बन्धि उपयुक्त स्थानको अध्ययन तथा स्थापना	सबै	३०००	पटक	२	२५००	१	२५००	०	०	१	२५००	०	०	०	०	५०००	गा.पा, प्रदेश, संघ गैसस
बाढी पहिरो नियन्त्रण का लागी तारजाली खरिद तथा वितरण कार्यक्रम	सबै	२५००	पटक	३	१०००	०	०	१	१०००	१	१०००	१	१०००	०	०	३०००	गा.पा, प्रदेश, गैसस

तटबन्धन निर्माण तथा मर्मत	७	५००	मिटर	७००	५	०	०	३००	१५००	२००	१०००	२००	१०००	०	०	३५००	गा.पा, प्रदेश, संघ गैसस
सुरक्षित स्थानमा बस्ती विस्तार	सबै	८००	संख्या	८००	१००	०	०	४००	४००००	४००	४००००	०	०	०	०	८००००	गा.पा, प्रदेश, संघ गैसस
जम्मा							**२५००**	**०**	**४६३५०**	**०**	**४५३५०**		**२५००**	**०**	**०**	**९६७००**	
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार																	
कल्भर्ट निर्माण	सबै	1000	वटा	१६	१००	०	०	८	८००	८	८००	०	०	०	०	१६००	गा.पा, प्रदेश, संघ गैसस
जम्मा							**०**		**८००**		**८००**		**०**		**०**	**१६००**	
पर्यटन, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा																	
होमस्टे संचालन सम्बन्धि तालिम	सबै	८०	पटक	८	५०	०	०	८	२००	०	०	०	०	०	०	२००	गा.पा, प्रदेश, संघ गैसस
जम्मा							**०**	**०**	**२००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**२००**	
लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, जिविकोपार्जन र सुशासन																	
सिपमुलक तालिम तथा सामाग्री वितरण (अगरबत्ती,मैनबत्ती साबुन,लगाएत अन्य च्याउखेती, मौरीपालन तथा घरेलु साना उधोग)	सबै	१५००	पटक	४	१०००	०	०	१	१०००	१	१०००	१	१०००	०	०	३०००	प्रदेश, गा.पा., गैसस
प्रत्येक वर्षको नारा अनुसार नारी दिवश मनाउने	सबै	५०००	पटक	५	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	८००	प्रदेश, गा.पा., गैसस
किशोर किशोरी सम्बन्धी अभिमुखीकरण	सबै	५०००	पटक	५	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	८००	प्रदेश, गा.पा., गैसस

जेष्ठ नागरिकहरुलाई जाडोको कपडा तथा पोषिलो खाना वितरण	सबै	४००	पटक	३	१५००	०	०	१	१५००	१	१५००	१	१५००	०	०	४५००	संघ, प्रदेश, गा.पा., गैसस
जम्मा							**३२०**		**२८२०**	**०**	**२८२०**	**०**	**२८२०**	**०**	**३२०**	**९१००**	
जलवायु परिवर्तन सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि																	
जलवायु परिवर्तन तथा विपद सम्बन्धि समुदाय तथा विद्यालय स्तरीय तालिम	सबै	५००	पटक	१०	५०	०	०	४	२००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	गैसस, गा.पा, वडा
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	सबै	४०००	पटक	४	२००	०	०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	८००	गैसस, गा.पा, वडा
जलवायु तथा विपद सम्बन्धि चेतनामुलक भित्ते चित्र तथा जानकारी बोर्ड स्थापना	सबै	५८००	स्थान	१६	३०	०	०	१६	४८०	०	०	०	०	०	०	४८०	गैसस, गा.पा, वडा
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जानकारी समेत राखी स्थानीय पाठ्यक्रम तयारी	पालिका	५००	पटक	१	५००	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	गैसस, गा.पा
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि पाठ्यपुस्तक निर्माण तथा छपाई	पालिका	५००	वटा	५००	१	०	०	०	०		०	५००	५००		०	५००	गैसस, गा.पा
जलवायु सूचना प्रशारण प्रणाली स्थापना (SMS, मोबाइल एप्स)	पालिका	१०००	वटा	१	३००	०	०	१	३००	०	०	०	०	०	०	३००	गैसस, गा.पा
जम्मा							**०**	**०**	**११८०**	**०**	**८००**	**०**	**८००**	**०**	**३००**	**३०८०**	
कुल जम्मा							६२६०		९३०१५		७७४१०		२०७१०		८०६०	२०५४५५	

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट यस झिमरुक गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उक्त परिकल्पनाहरु पूरा गर्नको लागिस्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

परिच्छेद ६: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्युनिकरणका सवालहरुलाई निति, नियम, आवधिक योजनामा र वार्षिक योजना तर्जुमा मुलप्रवाहिकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानिय सरकार र सरोकारवालाहरुको ठाडो र तेस्रो समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ ।

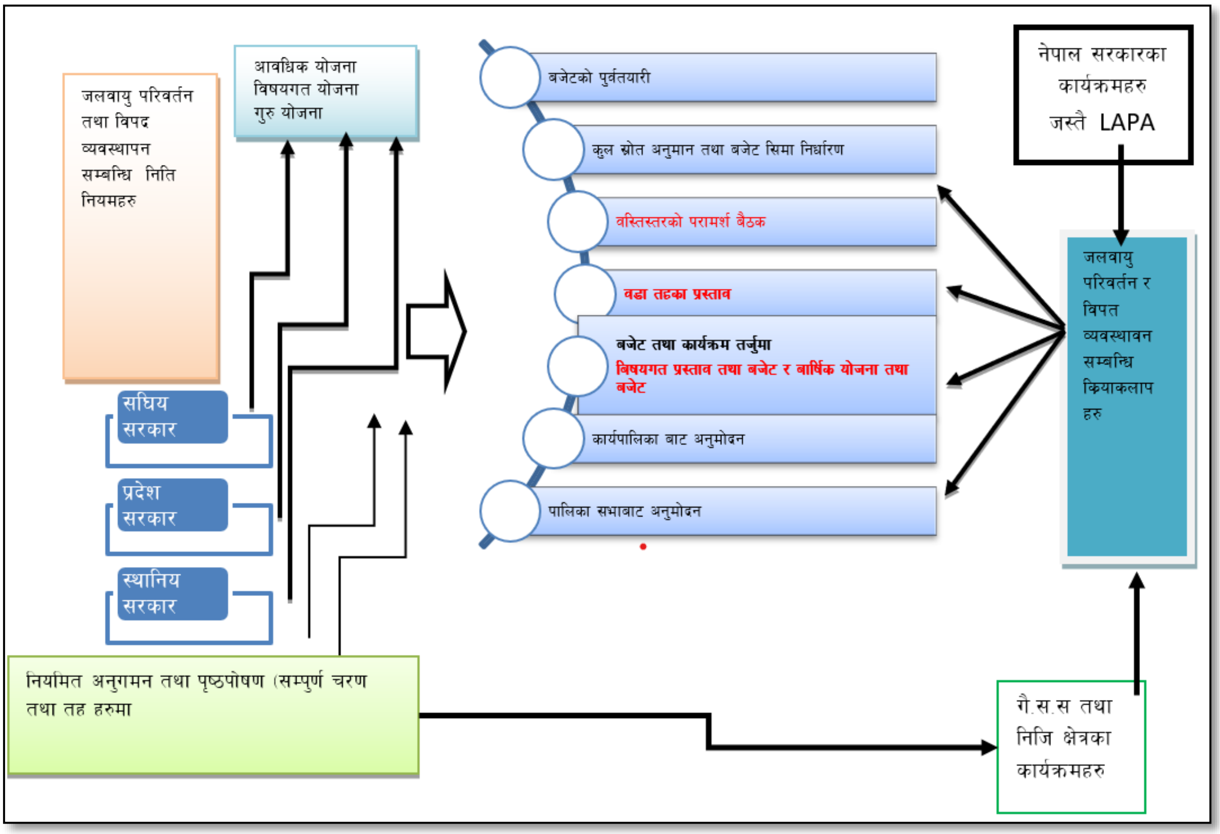

चित्र १३ : स्थानिय जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण मुलप्रवाहिकरण विधि प्रक्रिया

स्थानिय योजना प्रक्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानिय सरकारले लगानी गर्न नसक्ने, बहुवर्षे योजनाहरुलाई समेत प्रदेश र सघंबाट विनियोजन हुने बजेटहरुबाट विनियोजित गर्ने साथै विभिन्न तहबाट नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गरेमा वस्ति वा वडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद सम्बन्धिका योजनाहरुले प्राथमिकता पाउनेछन् । योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण र स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण ६.१ र ६.२ अनुसार हुनेछ ।

६.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, गुणस्तर तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई भिमरुक गाउँपालिकाका आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनलाई संस्थागत गरिनेछ । जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, समुदाय, वडालाई आफ्ना अनुकूलन प्राथमिकताबारे प्रष्टसँग अभिव्यक्त गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरु स्थानीय आवधिक योजना अथवा दिर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ ।

राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरुको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान बिन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सोचहरु आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । प्राविधिक रुपले कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा धेरै श्रोत लाग्ने अनुकूलनका योजनाहरु बहुवर्षीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गरिनेछ । स्थानीय तह बीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरु आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछ । स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका

नीतिहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साझेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ ।

झिमरुक गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७६

झिमरुक गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापहरु समन्वयात्मक र प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपका कारण उत्पन्न विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान, सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनामा हुनसक्ने हानी नोक्सानीबाट संरक्षण गर्नका लागि विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि गाउँ कार्यपालिकाले नेपालको संविधानको धारा २२१ को उपधारा (१) को अधिकार प्रयोग गरी झिमरुक गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६ जारी गरेको छ । यस गाउँपालिकामा वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा स्थापना गरिएको छ । ऐनको आधारमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति अर्न्तगत ८ वटा विषय हेर्ने संस्था तथा अगुवा तोकी सम्बन्धित विषयक्षेत्रको योजना तर्जुमा र समन्वयको जिम्मेबारी प्रदान गरिएको छ । गाउँपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति (अनुसूची १) गठन गरिएको छ साथै गाउँपालिका स्तरमा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ ।

विपद् व्यवस्थापन तथा कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७४ (पहिलो संशोधन) २०७७

यस कार्यविधिमा प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको क्षति हुँदा क्षतिपूर्ती स्वरुप दिइने राहत प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न गाउँ कार्यपालिकाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गाउँ कार्यपालिकाले यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागू गरिएको छ । यस कार्यविधिले कोषको स्थापना, श्रोत, परिचालन र प्रयोगको विधिको स्पष्ट व्यवस्था गरिएको छ ।

झिमरुक गाउँपालिकाको कृषि विपद् कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७७

प्राकृतिक विपद्का कारण आकस्मिक रुपमा कृषि क्षेत्रमा हुने क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्दै कृषकहरुमा कृषि प्रति रुची बढाई कृषि पेशालाई प्रभावकारी तथा कृषकहरुलाई व्यावसायिक रुपमा अगाडि बढाउन वाञ्छनिय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ उपदफा २ वमोजिम झिमरुक गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले कृषि विपद् कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ तर्जुमा गरी लागू गरेको छ ।

६.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण

अनुकूलन योजनालाई विकास र विषयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दलहरु, अन्य वहुसरोकारवालाहरु र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलफल र समन्वय गरिएको छ । यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्य योजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरुसँग छलफल गरियो । झिमरुक गाउँपालिकाका हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु संग विस्तृत छलफल तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजन तयार गरिएको छ र गाउँपालिकाबाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागु हुनेछ । यसरी नै झिमरुक गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरुलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विषयगत कार्यालयहरु तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रवाहिकरणको लागि पहल हुनेछ । भविष्यमा गाउँपालिकाले तयार गर्ने आवधिक तथा वार्षिक योजना तथा रणनीतिहरुमा यस अनुकूलन योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाका प्राथमिकताहरुलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ । योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरु समेत पहिचान गरिएका छन् ।

क) तत्काल गर्नूपर्ने

- योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनत्वको विकास गर्ने ।
- योजना पुस्तिका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरु आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई सम्बन्धित बिषयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरु समक्ष पेश गरी सहयोगको लागि पहल र पैरवी गर्ने ।

ख) योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने

तालिका १७: योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
टोल बस्ती स्तर	यस योजना बमोजिम आ-आफ्नो टोल वस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरु निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने	सम्बन्धित टोल वस्तीबाट पालिकामा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति, पालिका सभा सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको व्यक्ति
वडा स्तर	वडा स्तरमा गनुपर्ने कार्यहरु विभिन्न वडासँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए सबैसँग समन्वय गर्नुपर्ने	वडा अध्यक्ष, सचिव वा तोकिएको व्यक्ति, वडा समितिका सदस्यहरु
गाउँपालिका स्तरमा	गाउँ परिषदबाट अनुमोदन गराउन पहल गर्ने	गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरु, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु, राजनितिक दलका प्रतिनिधि
विषयगत क्षेत्रका योजनाहरु	वन संग सम्बन्धित योजनाहरु सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको साधारण सभा पूर्व नै कार्यसमितिमा पेश माथिल्लो स्तरमा लैजानु पर्ने योजना भएपनि सम्बन्धित निकायको तल्लो तह (जस्तैः सब डिभिजन वन कार्यालय) को सिफारिस, सेक्टर स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा योजना पेश	सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथा अनुभवी व्यक्ति भएमा राम्रो
विभिन्न परियोजनाहरु	परियोजनाका तल्लो तहका योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वा सोझै परियोजनाको पायकको कार्यालयमा निर्धारित ढाँचामा कार्यक्रम पेश	परियोजनाका स्थानीय सामाजिक परिचालक तथा कर्मचारी मार्फत गर्दा राम्रो

ग) फलोअप कार्यक्रम

कार्यक्रम पेश गरेर मात्र ढुक्क हुने अवस्था नहुने भएकाले सो को निर्णयको अवस्थाका बारेमा नियमित रुपमा बुझ्ने तथा ताकेता गर्ने । संभव भए माथिल्लो तहसम्म समेत फलोअप गर्ने ।

परिच्छेद ७ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व गाउँपालिकाले गर्नेछ । गाउँपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरुले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारस्थितिकीय प्रणाली र विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धि र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरु समायोजन गर्नेछ। जोखिम तथा संकटासन्नता र यसका अन्तरनिहित कारणहरु व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृयामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्न घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछ। अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरु घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ-संस्था र परियोजना स्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा परिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भुमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशिल रहनेछ । पालिकाले प्रदेश, संघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा कियाकलापहरुको कार्यन्वयन गर्ने छ । जलवायु वित्तका लागि पनि स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपुर्ण दस्ताबेज हुनेछ ।

अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरुलाई गाउँपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ। भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरुप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरुबाट विस्तृत लागत अनुमान (इष्टिमेट) गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ । अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिले गर्ने छ । जलवायु परिवर्तन, विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यन्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ । वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवि समेत यस समिति मार्फत गरिने छ । यस समितिको क्षमता अभिवृद्घि गर्ने आवश्यक कियाकलापहरु समेत समावेश गरिने छ ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ । प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरुको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ। योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ। त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ। यसका लागि वडा तथा गाउँपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ।

परिच्छेद ८ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना

झिमरुक गाउँपालिका अर्न्तगत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा गाउँपालिकाको स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, कार्यपालिका सदस्यहरु र खासगरी पालिका स्तरिय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्ध वार्षिक रुपमा गरिनेछ।

अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरुलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नु पूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिवेदन तयार गरिनेछ। अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरु अनुगमन सम्बन्धि अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ। त्यसैगरी वार्षिक रुपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुन:आगामी दिनको मुल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ। यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ। कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ। साथै गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मुल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसँग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ। कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ।

तालिका १८: अनूगमन तथा मुल्याड्ढन योजना

अनुगमनका तहहरु	किन	कसले	कहिले	कसरी
वडा तहको अनुगमन (क्रियाकलापहरुको तहमा)	• पारदर्शीता र अपनत्व कायम गर्न • अनुकूलन कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन	• वडा समिति • वडा स्तरिय अनुगमन समिति • वडा विपद व्यवस्थापन समिति	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिनाभित्र (हरेक कार्यक्रममा)	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्व: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
गाउँपालिका तहको अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरु तहमा)	• कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न। • योजना र प्रगतिको लेखाजोखा गर्न। • कार्यक्रमको प्रभावकारीता वृद्धि गर्दै समयमा कार्य सम्पन्न गर्न।	• कार्यपालिका सदस्य • पालिका स्तरिय अनुगमन समिति • स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति • स्थानिय पत्रकार • गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरु	अर्धवार्षिक रुपमा (पौष र असारमा)	समिक्षा तथा योजना तर्जुमा वैठक तथा गोष्ठी
			त्रैमासिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण संकटासन्न वर्गहरुसँग अन्तरक्रिया
			नियमित	फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन
			वार्षिक	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
जिल्ला तहको अनुगमन	अन्तर पालिका समन्वयन तथा अनुकूलनका राम्रा अभ्यासहरुको सिकाई आदान प्रदान गर्न पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न	समन्वयन समितिका पदाधिकारीहरु	अर्ध वार्षिक वा वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण
प्रदेश तथा संघिय मन्त्रालय	पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न, कार्यक्रम संचालनको प्रभावकारिता आवश्यता औल्याउन	प्रदेश :- सामाजिक विकास, उधोग पर्यटन, वन, वातावरण र स्वास्थ्य तथा सम्बन्धित मन्त्रालय सघं :- वन तथा वातावरण र स्वास्थ्य तथा सम्बन्धित मन्त्रालय	वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ। साथै वडा, गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसँग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन तालिका ४० र तालिका ४१ बमोजिम गरिनेछ। कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ।

तालिका १९: अनुगमन चेकलिष्ट

अनुगमन गर्ने व्यक्तिको नाम								**अनुगमन मिति**	
फोन नं.				इमेल				हस्ताक्षर	
विषयगत क्षेत्र									
क्र.सं.	**क्रियाकलाप**	**इकाई**	**लक्ष्य**	**परिणाम**	**प्राथमिकता**	**लक्षित घरधुरी**	**वडा**	**बस्ति**	**सहयोगी निकाय**

तालिका २०: मुल्याँकंन चेकलिष्ट

विषय			
क्रियाकलाप		इकाई	
क्रियाकलाप स्थिति			
क्रियाकलाप. सुरू मिति		समाप्त मिति (येदी पुरा भय)	
क्रियाकलाप प्रमुख		अब्दित संगठन	
सम्पर्क			
इमेल			
ठेगाना			
क्रियाकलाप सारांश			
क्रियाकलापको नतिजा			
लक्ष्य		परिणाम	
परियोजनाका फाइदाहरू			
लाभार्थीहरूको संख्या			
लाभान्वित क्षेत्रहरू			
आवंटित बजेट			
उपयोग गरिएको बजेट			
मूल्याङ्कनकर्ताको नाम:			
हस्ताक्षर		मूल्याङ्कनको मिति	

सन्दर्भ सामग्री

१. CBS, २०७८ राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय, काठमाण्डौं, नेपाल

२. UNDP,2009. Nepal Human Development Report, United Nations Development Programme.

३. Eckstein, D., Künzel, V., & Schäfer, L. (2021). Global Climate Risk Index 2021. *Who Suffers Most from Extreme Weather Events*, 2000-2019.
Karra, Kontgis, et al. 2021. "Global land use/land cover with Sentinel-2 and deep learning." IGARSS 2021-2021 IEEE International Geoscience and Remote Sensing Symposium. IEEE, 2021.

४. MoFE. (2021a). Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options in Health sector in Nepal. Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal. Kathmandu, Nepal.

५. MoFE. (2021b). Vulnerability and Risk Assessment and Identifying of Adaptation options in Disaster Risk Reduction and Management (DRRM). Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal. Kathmandu, Nepal.

६. MoHP (2022). Vulnerability and Adaptation Assessment of Climate Sensitive Diseases and Health Risks in Nepal. Ministry of Health and Population, Government of Nepal, Kathmandu, Nepal

७. NAP Global Network & Women Deliver. (2020). *Sexual and reproductive health and rights in National Adaptation Plan (NAP) Processes: Exploring a pathway for realizing rights and resilience.* Dazé, A. (lead author). International Institute for Sustainable Development. https://napglobalnetwork.org/ resource/srhr-innap-processes

८. Sorensen, C., Murray, V., Lemery, J., & Balbus, J. (2018). Climate change and women's health: Impacts and policy directions. *PLoS Med* *15*(7): e1002603. https://doi.org/10.1371/journal. pmed.1002603

९. UNDP/BCPR (2004): Reducing disaster risk. A challenge for development, UNDP/Bureau for Crisis Prevention and Recovery, New York, http://www.undp.org/bcpr/ disred/rdr.htm.

१०. परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना खाका २०७६

११. राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, राष्ट्रिय अनुकूलन योजना

१२. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना खाका २०७६

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : फोटोहरु

वडास्तरको कार्याशला, वडा नं ५, माछ्छी

वडास्तरको कार्याशला, वडा नं ८, टिमुरचौर

वडास्तरको कार्याशला, वडा नं २, बडीकोट

वडास्तरको कार्याशला, वडा नं ७, तुसारा

बिषयगत सामुहिक छलफल, वडा नं ५, पोखरी

बिषयगत सामुहिक छलफल, वडा नं ५, पोखरी

पालिकास्तरीय अभिमुखिकरण तथा परिचयात्मक कार्यक्रम

अनुसूची २ : स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको पदाधिकारीहरुको नामावली

क.सं	नाम	पद	संस्था	सम्पर्क नम्बर
१.	श्री पित बहादुर महतरा क्षेत्री	अध्यक्ष	झिमरुक गाउँपालिका, अध्यक्ष	९८४७८२१६१६
२.	श्री प्रमोद पोखेल	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, उपाध्यक्ष	९८५११३३१५७
३.	श्री विकास के.सि.	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, प्र.प्र.अ	९८४७८२०६४९
४.	श्री धुव्रराज खनाल	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका	
५.	श्री सिताराम पोखेल	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, वडा अध्यक्ष ४	९८४७८७७७४१
६.	श्री दधिराम पोखेल	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, वडा अध्यक्ष ५	९८५७८३३५४६
७.	श्री धन बहादुर पुन	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, वडा अध्यक्ष ६	९८४१७०३०३२
८.	श्री कृष्ण बहादुर जि.सी	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, वडा अध्यक्ष ७	९८५७८३३९०७
९.	श्री तुलस बहादुर बस्नेत	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका, वडा अध्यक्ष ८	९८५७९८३६६८१
१०.	श्री झक बहादुर जि.सी	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका/	९८५७८३३७६७
	श्री टिका बहादुर जि.सी			
	श्री रामचन्द्र भण्डारी	सदस्य	झिमरुक गाउँपालिका/	९८४७८९७६२७
११.	श्री मिनराज भट्टराई	सदस्य		
१२.	श्री रामकृष्ण पोखेल	सदस्य		
१३.	श्री भरत ढकाल	सदस्य		
१४.	श्री वेगम रोका	सदस्य		
१५.	श्री नारायण जि.सी	सदस्य		
१६.	श्री मोहन वि.सी	सदस्य		
१७.	श्री हरी जि.सी	सदस्य		
१८.	श्री हरि प्रसाद पोखेल	सदस्य सचिव	झिमरुक गाउँपालिका, प्रशासन शाखा	

अनुसूची ३ : झिमरुक गाउँपालीका स्तरीय सथानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण अर्न्तगत परिचय तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम

क.सं	नाम	पद	संस्था	सम्पर्क नम्बर
१.	श्री पित बहादुर महतरा क्षेत्री	अध्यक्ष	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८२१६१६
२.	श्री प्रमोद पोखेल	उपाध्यक्ष	झिमरुक गाउँपालिका	९८५११३३१५७
३.	श्री पवन कुमार शाही	प्र.प्र.अ	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३६००५
४.	श्री कृष्ण प्रसाद पोखेल	वडा अध्यक्ष, वडा २	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३३७६७
५.	श्री भिम बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष, वडा ३	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८९७६२७
६.	श्री सिताराम पोखेल	वडा अध्यक्ष, वडा ४	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८७७७४१
७.	श्री दधिराम पोखेल	वडा अध्यक्ष, वडा ५	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३३५४६
८.	श्री धन बहादुर पुन	वडा अध्यक्ष, वडा ६	झिमरुक गाउँपालिका	९८४१७०३०३२
९.	श्री कृष्ण बहादुर जि.सी	वडा अध्यक्ष, वडा ७	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३३९०७
१०.	श्री तुलस बहादुर बस्नेत	वडा अध्यक्ष, वडा ८	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७९८३६६८१
११.	श्री पिताम्बर मरासिनी	लेखा अधिकृत	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३६१०७
१२.	श्री मोहन बुढा क्षेत्री	शिक्षा शाखा प्रमुख	झिमरुक गाउँपालिका	९८६६५५२१०२
१३.	श्री विकास के.सि.	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८२०६४९
१४.	श्री अशोक जि.सि.	पूर्वाधार शाखा प्रमुख	झिमरुक गाउँपालिका	९८४९६१२९८
१५.	श्री प्रतिमान पुन मगर	वडा सदस्य, वडा १	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८७०२६२
१६.	श्री राधिका रिजाल	रेडकस प्रतिनिधी	ने.रे.सो. मच्छी	९८४७८१५६८५
१७.	श्री अन्नत खड्का	प्र.ह.	मच्छी इ.प्र.का	९८२७८१००९९

१८.	श्री जंग ब. के.सी	प्र.ह.	मच्छी इ.प्र.का	९८५७०१५०३५
१९.	श्री सीता पोखेल	सहजकर्ता	KIDS	९८९८२८३५६८
२०.	श्री सम्झना के.सि.	पोषण सहजकर्ता	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७९७०१६८
२१.	श्री दामोदर उपाध्यय	प्रशासन शाखा	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३६९१३
२२.	श्री सरिता के.सी	सामुदायीक अगुवा	वडा ३	९७०५९३९२२५
२३.	श्री आशा वि.क.	सामुदायीक अगुवा	वडा ४	
२४.	श्री सकील अहमद फकीर		कपिलवस्तु	९८१५४२४४५४
२५.	श्री हरि प्रसाद पोखेल	प्रशासन शाखा	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८५६१०४
२६.	श्री विष्णु देवकोटा	प्रदेश संयोजक	Ipas Nepal	९८५११०८५२७
२७.	श्री बाबुराम सुबेदी	कार्यक्रम संयोजक	KIDS Nepal	९८४७४६००२०
२८.	श्री प्रेमनाथ हरिजन	MEAL officer	KIDS Nepal	९८४४७८७०४९

अनुसूची ४ : झिमरुक गाउँपालीका स्तरीय सथानीय अनुकूलन कार्ययोजना मस्यौदाको छलफल तथा अर्न्तक्रिया गोष्ठी (मंसिर २८, २०८१)

क.सं	**नाम**	**पद**	**संस्था**	**सम्पर्क नम्बर**
१.	श्री पित बहादुर महतरा क्षेत्री	अध्यक्ष	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८२१६१६
२.	श्री प्रमोद पोखेल	उपाध्यक्ष	झिमरुक गाउँपालिका	९८५११३३१५७
३.	श्री कृष्ण बहादुर थापा	प्र.प्र.अ	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३६००५
४.	श्री ध्रुवराज खनाल	वडा अध्यक्ष, वडा १	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७५३१११५
५.	श्री सिताराम पोखेल	वडा अध्यक्ष, वडा ४	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८७७७४१
६.	श्री दधिराम पोखेल	वडा अध्यक्ष, वडा ५	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३३५४६
७.	श्री धन बहादुर पुन	वडा अध्यक्ष, वडा ६	झिमरुक गाउँपालिका	९८४१७०३०३२
८.	श्री कृष्ण बहादुर जि.सी	वडा अध्यक्ष, वडा ७	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३३९०७
९.	श्री विकास के.सि.	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८२०६४९
१०.	श्री पिताम्बर मरासिनी	लेखा अधिकृत	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३६१०७
११.	श्री रण बहादुर खड्का	वडा सदस्य, वडा ३	झिमरुक गाउँपालिका	९८४७८२१८२१
१२.	श्री कृष्ण प्रसाद पोखेल	वडा अध्यक्ष, वडा २	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३३७६७
१३.	श्री सीता पोखेल	सहजकर्ता	KIDS	९८९८२८३५६८
१४.	श्री दामोदर उपाध्यय	प्रशासन शाखा	झिमरुक गाउँपालिका	९८५७८३६९१३
१५.	श्री कल्पना एम.ली	कार्यपालिका सदस्य, वडा ३	झिमरुक गाउँपालिका	९८४८५८३६२८
१६.	श्री खुश्बु पौडल	कार्यक्रम विशेषज्ञ	Ipas Nepal	९८५१२३१७०२
१७.	श्री बाबुराम सुबेदी	कार्यक्रम संयोजक	KIDS Nepal	९८४७४६००२०
१८.	श्री कामना वैद्य	कार्यक्रम अधिकृत	KIDS	९८६८६२२६२८

अनुसूची ५ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी क्रममा सञ्चालन गरिएका वडा स्तरीय गोष्ठीको सहभागीको हाजिरी विवरण

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS
Kapilvastu-1, Kapilvastu
Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program
Attendance Sheet

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini District: Pyuthan Municipality: Jhimruk Ward No: 1 Tole: Saulamare Redi

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationery	Photo consent	Signature Date 23 Sept 2024	Date	Date
1	ध्रुव राज खनाल	२		✓						✓		-	वडा अध्यक्ष	वडा कार्यालय	झिमरुक गाउँपालिका	[illegible]	-	✓	[illegible]		
2	लाल प्रसाद भुसाल	२		✓						✓		-	सदस्य	वडा कार्यालय	झिमरुक गाउँपालिका	[illegible]	-	✓	[illegible]		
3	प्रतिलाल पुन मगर	५		✓			✓					-	वडा सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
4	बली थापा मगर	५	✓				✓					-	सदस्य	पथवे १	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
5	प्रतिक्षा नेपाली	३	✓			✓						-	सदस्य	वडा नं १	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
6	जीवा सुनार	३	✓			✓						-	सदस्य	वडा नं १	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
7	उमा रोका मगर	३	✓				✓					-	सदस्य	वडा नं १	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
8	इन्द्रा थापा [illegible]	३	✓							✓		-	[illegible]			[illegible]	-	✓	[illegible]		
9	चन्द्रकला घर्तिमगर	३	✓				✓					-	सदस्य	वडा नं १	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
10	आशिका घर्तिमगर	२	✓				✓					-	सदस्य	वडा नं १	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
11	बसन्ता के सी	३	✓							✓		-	सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
12	लीला सुनार	३	✓			✓						-	सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
13	विद्या पुन	५		✓			✓					-	सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
14	चिरञ्जीवी के.सी	४		✓						✓		-	सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS
Kapilvastu-1, Kapilvastu
Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program
Attendance Sheet

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini District: Pyuthan Municipality: Jhimruk Ward No: 1 Tole: Saulamare Redi

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationery	Photo consent	Signature Date 23 Sept 2024	Date	Date
1	उमा पुन	४		✓			✓					-	सदस्य	वडा नं १	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
2	कुसिला घर्ति मगर	२		✓			✓					-	सदस्य	वडा नं १	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
3	हरि बहादुर पुन	३		✓			✓					-	सदस्य	वडा नं १	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
4	तेज बहादुर घर्तिमगर	४		✓			✓					-	सदस्य	वडा नं १	"	[illegible]	-	✓	[illegible]		
5	हिरा बहादुर नेपाली	५		✓		✓						-	सदस्य	वडा नं १	"		-	✓	[illegible]		
6	गीता सुनार	३	✓			✓						-	[illegible]	वडा [illegible]	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	गीता		
7	[illegible] घर्तिमगर	३	✓				✓					-	[illegible]	वडा [illegible]	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
8	प्रकाश जी.सी	३		✓						✓		-	[illegible]	वडा [illegible]	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
9	प्रकाश विक्रम सिंह	३		✓						✓		-	[illegible]	वडा नं १	झिमरुक		-	✓	[illegible]		
10	आशा वि.क	३	✓			✓						-	[illegible]	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	[illegible]	-	✓	[illegible]		
11	जीवन घर्ति मगर	३		✓			✓					-	सदस्य	वडा नं १	"	[illegible]			[illegible]		
12	दिपा घर्तिमगर	३	✓				✓					-	[illegible]	वडा नं ४	"	[illegible]	-	✓	दिपा		
13	[illegible]	३		✓									[illegible]	Icos Nepal	[illegible]	[illegible]		✓	[illegible]		
14	[illegible] नेपाली	२	✓			✓							[illegible]	वडा नं ६	[illegible]	[illegible]		✓	[illegible]		

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No:
Province: Lumbini | District: Pyuthan | Municipality: Jhimruk | Ward No: 2 | Tole: Bodikot

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janajati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organization	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 24 Sept 2024	Date	Date	Date
1	कृष्ण प्र. पोख्रेल	52		✓						✓		–	अध्यक्ष	२ नं वडा कार्यालय	झिमरुक	९८४८०८८६५६	–	✓	[signature]			
2	गिता महरा	3	✓							✓		–	सदस्य	"	"	9862766586	–	✓	[signature]			
3	तिलाचन पोख्रेल	52		✓						✓		–	व.स.	२ नं वडा	झिमरुक	९८४८०३२४६८	–	✓	[signature]			
4	नारबहादुर थापा क्षेत्री	5		✓						✓		–	समाज सेवी	"	"	9847309879	–	✓	[signature]			
5	कमला रिजाल	3	✓							✓		–	स्वास्थ्य स्वयंसेविका	"	"	9869985369	–	✓	[signature]			
6	बसन्ता के.सी.	3	✓							✓		–	स्वास्थ्य स्वयंसेविका	"	"	9869985358	–	✓	[signature]			
7	इन्दिरा गिरी	4	✓				✓					–	"	"	"	9869985306	–	✓	[signature]			
8	कमला पोख्रेल	3	✓							✓		–	"	"	"	9869985449	–	✓	[signature]			
9	[illegible] कृष्ण प्रसाद पोख्रेल	3		✓						✓		–	समाजसेवी	"	"	9867719347	–	✓	[signature]			
10	मनबहादुर सामन	3		✓		✓						–	समाज सेवी	"	"	98[illegible]22[illegible]	–	✓	[signature]			
11	चित्रबहादुर थापा	3		✓						✓		–	[illegible]	"	"	9860901703	–	✓	[signature]			
12	[illegible] थापा	3		✓						✓		–	समाज सेवी	"	"	9849061291	–	✓	[signature]			
13	कृष्ण सिंह एम.सी.	4		✓						✓		–	[illegible]	"	"	९८४८५४०३[illegible]	–	✓	[signature]			
14	केशलाल रिजाल	4		✓						✓		–	"	"	"	9864839341	–	✓	[signature]			

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No:
Province: Lumbini | District: Pyuthan | Municipality: Jhimruk | Ward No: 2 | Tole: Bodika

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janajati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organization	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 24 Sept 2024	Date	Date	Date
1	[illegible] रिजाल	5		✓						✓		–	स्थानीय [illegible]	वडा नं २	झिमरुक	9847901384	–	✓	[signature]			
2	प्रेमबहादुर [illegible] क्षेत्री	3		✓						✓		–	स्थानीय [illegible]	"	"	9868295762	–	✓	[signature]			
3	बसन्त [illegible]	3		✓						✓		–	"	"	"	9869751222	–	✓	[signature]			
4	[illegible]	3		✓						✓		–	"	"	"	9859901366	–	✓	[signature]			
5	सरिता के.सी.	2	✓							✓		–	NL	वडा २	"	9745993925	–	✓	[signature]			
6	[illegible]	4		✓						✓		–	[illegible] २	"	"	98479295[illegible]	–	✓	[signature]			
7	सिता पोख्रेल	3	✓							✓		–	SM	KIDS	Jhimruk	9868283568	–	✓	[signature]			
8	प्रताप [illegible]	3		✓			✓					–	MEAL-O	KIDS	Kapilvastu	9847787049	–	✓	[signature]			
9	[illegible]	3		✓				3				–	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	–	✓	[signature]			
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS
Kapilvastu-1, Kapilvastu
Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Attendance Sheet
Ward No: 3
Tole: Aal khola

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature: Date 24 Sept 2024	Date	Date	Date
1	मित्र बहादुर खत्री	४		✓						✓			वडा अध्यक्ष	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा.३	९८६७८६०४६		✓	[signature]			
2	रण बहादुर खड्का	४		✓						✓			वडा सदस्य	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा.३	९८४६८२९८२१		✓	[signature]			
3	कल्पना थापा मगर	२	✓							✓			वडा सदस्य/ कार्यपालिका	वडा कार्यालय सदस्य	झिमरुक गा.पा.	९८४८४८३६२		✓	[signature]			
4	टेक बहादुर खत्री	३		✓						✓			वडा सदस्य	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा.	९८६४४२०२९६		✓	[signature]			
5	जमुना वि.क.	३	✓			✓							वडा सदस्य	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा.	९८४६५२०६८६		✓	[signature]			
6	रविन्द्र ब.के.सी.	४		✓						✓			प्र.अ.	प्र.मा.वि	झिमरुक गा.पा.	९८४६८६६५३०		✓	[signature]			
7	मिले परियार	५		✓		✓							स्थानीय बुद्धि	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८६९६२९६४८		✓	मिलो			
8	माधवराज विश्वकर्मा	३		✓		✓							स्थानीय बुद्धि	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४६८३८४३०		✓	[signature]			
9	रमा परियार	३	✓			✓							स्थानीय आमा	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४३२०८८४		✓	[signature]			
10	हिरा खत्री	३	✓							✓			स्थानीय बासी	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.			✓	हिरा			
11	कुसुम परियार	४	✓			✓							स्थानीय आमा	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४६८४४६४		✓	[signature]			
12	सरिता महतरा	३	✓							✓			स्थानीय आमा	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४२६९८०९८		✓	सरिता			
13	शान्ता बस्नेत	३	✓							✓			स्थानीय बासी	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४६८८२९६८		✓	[signature]			
14	मन्जु महतरा	३	✓							✓			स्थानीय बासी	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४६३६४२६६		✓	[signature]			

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS
Kapilvastu-1, Kapilvastu
Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Attendance Sheet
Ward No: 3.
Tole: Aal khola

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature: Date 24 Sept 2024	Date	Date	Date
1	कमला पौडेल	३	✓							✓			[illegible]	कार्यालय सहयोगी/ स्वास्थ्य चौकी	झिमरुक गा.पा.३	९८४४८४४४४		✓	कमला			
2	कमला वि.क.	३	✓			✓							स्थानीय आमा	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.			✓	[signature]			
3	विनोद कुमार विश्वकर्मा	३		✓		✓							स्थानीय वासी	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८६१०३४४४३		✓	[signature]			
4	कृष्ण बहादुर खड्का	३		✓						✓			स्थानीय वासी	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८६८०४९२९१		✓	[signature]			
5	मुना पैरुले	३	✓							✓			स्वयंसेविका	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८६०६२६३३३		✓	[signature]			
6	कमला पोखरेल	३	✓							✓			स्थानीय आमा	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८४७०३२०३४३		✓	[signature]			
7	हिरा जि.सी.	२	✓							✓			स्वयंसेविका	आ.स्वा.इ. स्वास्थ्य चौकी	झिमरुक गा.पा.३	९८६३३८२४४२		✓	[signature]			
8	दिपक खड्का	३		✓						✓			शिक्षक	प्र.मा.वि	झिमरुक गा.पा.	९८४६८९६८८८		✓	[signature]			
9	राधा खड्का	३	✓							✓			स्थानीय आमा	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८६३६४४४६६		✓	[signature]			
10	सम्झना रोकाली	२	✓			✓							[illegible]	वडा नं.३	झिमरुक गा.पा.	९८६८७६९९२६		✓	[signature]			
11	[illegible] रेग्मी	३		✓						✓			[illegible]	[illegible]	[illegible]	९८४९९०२४२६		✓	[signature]			
12																						
13																						
14																						

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Ward No: 4
Tole: Bange Fedi

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Gender: Woman	Gender: Man	Gender: Other	Caste/Ethnicity: 1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organization	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 25 Sept 2024	Date	Date
1	शिवराम खनेल	४		✓						✓		-	वडा अध्यक्ष	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा	९८४६८६६६८१	-	✓	[signature]		
2	पार्वता वि.क	२	✓			✓						-	महिला सदस्य दलित	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा ४	९८४६६३८२६६	-	✓	[signature]		
3	दिल ब जिसी	५		✓					✓			-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६८४५२३६	-	✓	[signature]		
4	उज्वल बहादुर के.सी	५		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा		-	✓	जगत		
5	वीर बहादुर जी.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६५९६६८६	-	✓	[signature]		
6	चन्द्रमणी बगाल	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६८८०९९८३	-	✓	[signature]		
7	सन्तोष कुमार भण्डारी	३		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६३२३०२०९	-	✓	[signature]		
8	रीम बहादुर वि.क	५		✓		✓						-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६९८८२०६५	-	✓	हिम		
9	राम बहादुर वि.क	४		✓		✓						-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६५२५१०२२	-	✓	[signature]		
10	त्रिकान्त सिंह जी.सी	४		✓						✓		-	स्वा. निवासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६६७०२०९३	-	✓	[signature]		
11	प्रकाश के.सी	३		✓						✓		-	शिक्षक	लक्ष्मी मा.वि	झिमरुक गा.पा	९८४६८६५६९२८	-	✓	[signature]		
12	उदय बहादुर के.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६९८६८६८	-	✓	[signature]		
13	तुलसा जी.सी	३	✓							✓		-	महिला अन्तर घातक	वडा कार्यालय	झिमरुक गा.पा	९८४५३८२६५६	-	✓	[signature]		
14	विमला के.सी	५	✓							✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६९३६८०२	-	✓	बिमला		

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Ward No: 4
Tole: Bange Fedi

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Gender: Woman	Gender: Man	Gender: Other	Caste/Ethnicity: 1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organization	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date	Date	Date
1	देवेन्द्र जी.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६६८५८७६	-	✓	[signature]		
2	ज्ञान कुमारी थापा	४	✓									-	स्वयंसेविका	वडे अध्यक्ष [illegible]		९८४६३०९९९	-	✓	ज्ञानकुमारी		
3	अर्जुन विक्रम जि.सी	४		✓						✓		-	सचिव वडा नं ४	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६८६६८८५	-	✓	[signature]		
4	जङ्ग बहादुर के.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८५६८२३९८	-	✓	[signature]		
5	विष्णु बहादुर एम.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८६६९६०६८५	-	✓	[signature]		
6	कुमार सिंह जी.सी	५		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८४३२२८७६	-	✓	[signature]		
7	हरि बहादुर जि.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८५८३८५६	-	✓	[signature]		
8	ज्ञान बहादुर के.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८४६३०९३२२	-	✓	[signature]		
9	सुमन खनाल	३		✓						✓		-	स्थानीय बासी	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८४०६६०६३१	-	✓	[signature]		
10	उषा वि.क	३	✓			✓						-	सामुदायिक अगुवा	वडा नं ४	झिमरुक गा.पा	९८४८८५१३९५	-	✓	[signature]		
11	सम्झना नेपाली	२	✓			✓						-	सहकारी निर्देशक	वडा नं ६	ऐरावती गा.पा	९८६६०६०७२४	-	✓	[signature]		
12	विष्णुबाबु देवकोटा	३		✓						✓		-	प्रदेश संयोजक	Ipas Nepal	बुटवल	९८५११०८५९६	-	✓	[signature]		
13																					
14																					

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Attendance Sheet
Ward No: 5
Tole: Machhi

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 21 sept 2024	Date	Date	Date
1	भुमि बहादुर विश्वकर्मा	४		✓		✓						-	"	"	"	९८६६०००४९८	-	✓				
2	हरि कृष्ण रिजाल	5		✓						✓		-	वडा नं ५ सदस्य	वडा नं ५	झिमरुक गा.पा	९८४६८२८३९६	-	✓				
3	यामीश्वर पोख्रेल	३		✓						✓		-	स्थानीय अगुवा	"	"	९८६६२८८६६९	-	✓				
4	सरिता के.सी	३	✓							✓		-	सामाजिक अगुवा	वडा नं ३	"	9745999245	-	✓				
5	आशा वि.क.	३	✓			✓						-	सामाजिक अगुवा	वडा नं ५	"	९८४२८९९२२४	-	✓				
6	बिष्णु लाल देवकोटा	३		✓							✓	-	प्रदेश संयोजक	Spoon Nepal	KTM	९८२४९८०४२६	-	✓				
7	प्रेमनाथ हरिजन	२		✓		✓						-	MEAL O	KIDS	Kapilvastu	9847567099	-	✓				
8	बालाराम पोख्रेल	४		✓						✓		-	शिक्षक	[illegible]	झिमरुक गा.पा	९८४६८२२६२६		✓				
9	सिता पोख्रेल	३	✓								✓	-	SM	KIDS	झिमरुक गा.पा	९८६२२८८४६२	-	✓				
10	सम्झना नेपाली	३	✓			✓						-	S.M	KIDS	गौमुखी गा.पा	९८६६९८९९२०	-	✓				
11	दिप तामाङ	3		✓			✓					-	[illegible]	Spoon Nepal	KTM	९८४८९३२२४	-	✓				
12																						
13																						
14																						

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Attendance Sheet
Ward No: 5
Tole: Machhi

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 21 Sept 2024	Date	Date	Date
1	ऋषिराम पोख्रेल	४		✓						✓		-	वडा अध्यक्ष	वडा नं ५	झिमरुक गा.पा	९८४६८३९२४६	-	✓				
2	भगवती शर्मा	३	✓							✓		-	वडा सचिव	"	"	९८४९६९४६८८	-	✓				
3	कमला खनाल	३	✓							✓		-	वडा स.	"	"	९८४६५९८०६६	-	✓				
4	सरिता वि.क	३	✓			✓						-	५ महिला सदस्य	"	"	९८४२४०४०६८	-	✓				
5	मधु खड्का	३	✓							✓		-	महिला सदस्य	"	"	९८४२४०४३०५	-	✓				
6	बिमला गिरी	३	✓							✓		-	स्थानीय अगुवा			९८४२६६६६६६	-	✓				
7	बिमला जि.सी	३	✓							✓		-	स्थानीय अगुवा	"	"	९८४९३०८६६६	-	✓				
8	निर्मला बि.क. सुनार	३	✓			✓						-	सामाजिक अगुवा	"	"	९८४८९६४४६२	-	✓				
9	रामचन्द्र भण्डारी	३		✓						✓		-	स्थानीय अगुवा	"	"	९८४६९९६८८२	-	✓				
10	कान्छिराज भट्टराई	२		✓						✓		-	"	"	"	९८६६९८९४०७		✓				
11	तुलाराम खत्री	४		✓						✓		-	स्थानीय अगुवा	"	"	९६९८२६२००४		✓				
12	कृष्ण ब. शाहि क्षेत्री	४		✓						✓		-	सामाजिक अगुवा	"	"	९८६९१४४२६४	-	✓				
13	शंकर ब. जि.सी	४		✓						✓		-	स्थानीय अगुवा	"	"	९८४०४४७४६८	-	✓				
14	ओमिराम पोख्रेल	४		✓						✓		-	वडा सदस्य	"	"	९८४६८४६५४०	-	✓				

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Attendance Sheet झिमरुक

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini | District: Pyuthan | Municipality: झिमरुक | Ward No: 6 | Tole: Torbang

SN	Name	Age*	Gender: Woman	Man	Other	Caste/Ethnicity: 1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organization	Municipality, District	Contact No.	Stationery	Photo consent	Signature: Date 23 Sept 2024	Date	Date
1	छत्र बहादुर पुन	3		✓			✓			•		–	वडा अध्यक्ष	वडा नं. ६	झिमरुक		–	✓	[signature]		
2	खिम कुमारी डाँगी	4	✓				✓			✓		–	वडा सदस्य	वडा नं. ०६	झिमरुक		–	✓	[signature]		
3	राधिका वि.क.	3	✓			✓						–	वडा सदस्य	वडा नं. ०६	झिमरुक	9847895354	–	✓	राधिका		
4	वासुदेव गिरी	3		✓						✓	•	–	[illegible]	वडा नं. ०६	झिमरुक		–	✓	[signature]		
5	मिन राज [illegible]	5		✓						✓		–	स्थानीयवासी	"	"	9847833416	–	✓	[signature]		
6	इन्द्रलाल [illegible]	3	•	✓			✓					–	[illegible]	"	"		–	✓	[signature]		
7	राधिका ~~[illegible]~~ राधा [illegible]	3	✓				✓					–	महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका	"	"	9865956538	–	✓	[signature]		
8	ईश्वरा शर्मा	3	✓							✓		–	स्थानीयवासी	"	"	9866937206	–	✓	ईश्वरा		
9	सुशिल वि.सी.	3		✓						✓		–	स्थानीयवासी	"	"	9847862370	–	✓	[signature]		
10	दिलिप वि.क.	4		✓		✓						–	स्थानीयवासी	"	"	985783350	–	✓	[signature]		
11	पार्वती शर्मा	3	✓							✓		–	स्थानीयवासी	"	"	9847985528	–	✓	पार्वती		
12	[illegible] सुनार	4		✓		✓						–	स्थानीयवासी	"	"	9847986563	–	✓	[signature]		
13	सुर्य बहादुर [illegible]	3		✓						✓		–	[illegible] प्र.अ.	"	"	984792[illegible]96	–	✓	[signature]		
14	हिमला शर्मा	3	✓							✓		–	स्थानीयवासी	"	"	9844958637	–	✓	हिमला		

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Attendance Sheet

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini | District: Pyuthan | Municipality: झिमरुक | Ward No: 6 | Tole: Torbang

SN	Name	Age*	Gender: Woman	Man	Other	Caste/Ethnicity: 1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organization	Municipality, District	Contact No.	Stationery	Photo consent	Signature: Date 23 Sept 2024	Date	Date
1	भिम बहादुर थापा	5		✓						✓		–	स्थानीयवासी	झिमरुक वडा नं ०६	झिमरुक		–	✓	[signature]		
2	अलका गिरी	3	✓							✓		–	पशु सेवा प्राविधिक	वडा नं. ०६	झिमरुक	9867875068	–	✓	[signature]		
3	अनिता थापा क्षेत्री/[illegible]	3	✓							✓		–	कार्यालय सहयोगी	वडा नं. ०६	झिमरुक	974692960[illegible]	–	✓	AS		
4	[illegible] बहादुर पुन	5		✓			✓					–	स्थानीयवासी	वडा नं. ०६	झिमरुक	9847900884	–	✓	[signature]		
5	शिव बहादुर थापा	4		✓						✓		–	स्थानीयवासी	वडा नं. ०६	झिमरुक	9847871188	–	✓	[signature]		
6	भुवन के.सी.	4		✓			✓					–	स्थानीयवासी	"	"	9847965737	–	✓	[signature]		
7	सिता पौडेल	3	✓							✓		–	SM	KIDS	झिमरुक	9868283568	–	✓	[signature]		
8	प्रेमनाथ हरिजन	3		✓		✓						–	MEAL Offr	KIDS	Kapilvastu	9844787049	–	✓	[signature]		
9	दिप लामा	3		✓				✓					[illegible]	[illegible]	KTM	9845933255	–	✓	[signature]		
10																					
11																					
12																					
13																					
14																					

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu 1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Ward No: 7
Tole: Tushara

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Gender: Woman	Man	Other	Caste/Ethnicity: 1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationery	Photo consent	Signature Date 25 Sept 2024	Date	Date
1	श्री कुल बहादुर जोशी	3		✓						✓		-	वडा अध्यक्ष	झिमरुक ७	झिमरुक	९८४६८३९३०७	-	✓	[signature]		
2	श्री रेकम रसाली	3		✓		✓						-	वि. स. नि.	" "	" "		-	✓	[signature]		
3	श्री कुल बं. पछाई	3		✓						✓		-	वडा सदस्य	" "	" "		-	✓	[signature]		
4	श्री राधा पछाई	3	✓							✓		-	वडा सदस्य	" "	" "		-	✓	राधा		
5	श्री पुतला सुनार	3	✓			✓						-	वडा सदस्य	" "	" "		-	✓	पुतला		
6	श्री चन्द्र प्रसाद के	3		✓						✓		-	स्वास्थ्य चौकी ई. अ.	" "	" "		-	✓	[signature]		
7	श्री प्रमिला शर्मा खत्री	3	✓							✓		-	वडा सचिव	झिमरुक	" "	९८६६९८३२०६	-	✓	[signature]		
8	श्री कमल गिरी	3		✓							✓	-	प्र. अ.	[illegible]	[illegible]	९८४७६७८२०७	-	✓	[signature]		
9	कमल बहादुर भण्डारी	3		✓						✓		-	बुद्धिजीवी	झिमरुक ६	" "		-	✓	[signature]		
10	कुल बहादुर के.सी	3		✓						✓		-	बुद्धिजीवी	" "	" "		-	✓	[signature]		
11	बसन्त के.सी.	3		✓						✓		-	"	" "	" "		-	✓	[signature]		
12	गिरिराज श्रेष्ठ	3		✓						✓		-	समाजसेवी	" "	" "		-	✓	[signature]		
13	झपट ब. थापा	3		✓						✓		-	बुद्धिजीवी	" "	" "		-	✓	[signature]		
14	मनकला सुनार	3	✓			✓						-	बुद्धिजीवी	" "	" "		-	✓	[signature]		

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Ward No: 7
Tole: Tushara

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Gender: Woman	Man	Other	Caste/Ethnicity: 1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationery	Photo consent	Signature Date	Date	Date
1	डुक मान गिरी	3		✓							✓	-	बुद्धिजीवी	झिमरुक ६	झिमरुक		-	✓	[signature]		
2	शान्ता सुनार	3	✓			✓						-	बुद्धिजीवी	" "	" "		-	✓	शान्ता		
3	पुतला के.सी.	3	✓							✓		-	स्वास्थ्य स्वयंसेविका	" "	" "		-	✓	पुतला		
4	नारायणी शर्मा	3	✓							✓		-	स्वास्थ्य स्वयंसेविका	" "	" "		-	✓	नारायणी		
5	हरि गिरी	3		✓							✓	-	[illegible]	" "	" "		-	✓	[signature]		
6	रिता पोखरेल	3	✓									-	S.M	KIDS	Jhimruk	9863288568	-	✓	[signature]		
7	प्रेमनाथ हरिजन	3		✓		✓						-	MEAL.O	KIDS	" "	9844789049	-	✓	[signature]		
8	दिप थापा	3					✓					-	ड्राइभर	[illegible]	KTM	९८४४५३३२२४	-	✓	[signature]		
9																					
10																					
11																					
12																					
13																					
14																					

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: प्युठान
Municipality: झिमरुक गा.पा.
Ward No: ८
Tole: पिपलचौर

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 22 Sept 2024	Date	Date	Date
1	तुलसी बहादुर बस्नेत	४		✓						✓		-	वडा अध्यक्ष	वडा नं ८	झिमरुक गा.पा.	[illegible]		✓	[signature]			
2	शिवा गिरी	३	✓								✓	-	वडा सदस्य	वडा नं ८	झिमरुक	[illegible]	.	✓	शिवा			
3	गुमान सिंह बस्नेत	४		✓						✓		-	वडा सदस्य	वडा नं ८	झिमरुक	[illegible]	-	✓	[signature]			
4	छल बहादुर महरा	५		✓						✓		-	स्थानीय समूह	वडा नं ८	झिमरुक	[illegible]	-	✓	[signature]			
5	धन बहादुर के.सी.	४		✓						✓		-	वडा सदस्य	वडा नं ८	झिमरुक	[illegible]	-	✓	[signature]			
6	डोरे सार्की	४		✓		✓						-	स्थानीय सदस्य	वडा नं ८	झिमरुक गा.पा.	[illegible]	-	✓	[signature]			
7	बिरु सामन्त	३		✓		✓						-	स्थानीय समूह	वडा नं ८	झिमरुक गा.पा.	[illegible]	-	✓	[signature]			
8	तिल बहादुर महरा	३		✓						✓		-	स्थानीय समूह	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
9	कृष्ण बहादुर महरा	४		✓						✓		-	स्थानीय समूह	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
10	रुकुम बहादुर महरा	६		✓						✓		-	स्थानीय समूह	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
11	हरि बहादुर थापा	३		✓						✓		-	स्थानीय समूह	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
12	हुकुम बहादुर के.सी.	४		✓						✓		-	अ.हे.व	आ.स्वा.के.	झिमरुक गा.पा.	[illegible]	-	✓	[signature]			
13	हीम बहादुर महरा	४		✓						✓		-	स्थानीय समूह	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
14	श्यामकला गिरी	४	✓	✓						✓		-	स्वयंसेविका	आ.स्वा.के.	"	[illegible]	✓	✓	[signature]			

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years

Kapilvastu Integrated Development Services-KIDS

Kapilvastu-1, Kapilvastu

Strengthening Sustainable Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) Program

Name of Activity: Development of LAPA (Ward level)
Activity Code No: 8.1
Province: Lumbini
District: Pyuthan
Municipality: Jhimruk
Ward No: 8
Tole: Timauchor

Attendance Sheet

SN	Name	Age*	Woman	Man	Other	1. Dalit	2. Janjati	3. Madhesi	4. Muslim	5. Brahmin/Chhetri/Thakuri	6. Others	People with disability	Designation	Institution/ Organisation	Municipality, District	Contact No.	Stationary	Photo consent	Signature Date 22 Sept 2024	Date	Date	Date
1	रेशमा महरा	३	✓							✓		-	स्थानीय सदस्य	वडा नं ८	झिमरुक गा.पा.	[illegible]	-	✓	रेशमा			
2	अनिता महरा	४	✓							✓		-	स्वयंसेविका	आ.स्वा.के.	"	[illegible]	-	✓	अनिता			
3	संगिता परियार	४	✓			✓						-	(दलित महिला) सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
4	भक्त बहादुर वली	४		✓						✓		-	शिक्षक	जनता मा.वि.	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
5	बिनिता महरा	२	✓							✓		-	स्थानीय सदस्य	"	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
6	आशा वि.क.	४	✓			✓						-	सामुदायिक अगुवा	वडा नं ४	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
7	सरिता के.सी.	२	✓							✓		-	सामुदायिक अगुवा	३	"	9745939225	-	✓	[signature]			
8	रिता पोखरेल	४	✓							✓		-	सामाजिक परिचालिका	५	"	[illegible]	-	✓	[signature]			
9	सम्झना नेपाली	४	✓			✓						-	सामाजिक परिचालिका	वडा नं ६	गौमुखी गा.पा.	[illegible]	-	✓	[signature]			
10	बिष्णु बाबु देवकोटा	३		✓						✓		-	[illegible]	IPAS Nepal		[illegible]	-	✓	[signature]			
11	प्रेमनाथ हरिजन	३				✓	✓					-	कार्यक्रम संयोजक	KIDS	Kapilvastu	9844727049	-	-	[signature]			
12	रेकन बहादुर बस्नेत	४		✓						✓		-	स्थानीय	झिमरुक-८		[illegible]		✓	रेकन			
13	दिप तामाङ	३		✓			✓					-	[illegible]	Ipas Nepal	[illegible]	[illegible]	-	✓	[signature]			
14																						

*1: < 20 years, 2: 20-24 years, 3: 25-49 years, 4: 50-59 years, 5: > 60 years